

תורה אור • الباراشات מקץ • مامار 4

ת"ר מצות נר חנוכה כו'

علم الحكماء: الوصية (מצוה, mitzvah) في
مصباح حانوكا (חנוכה, Chanukah) ... تقول
مدرسة شمّاي (بيت שמאי, Beis Shammai) ...

الوصايا (מצוות, mitzvos) هي لباس النفس، والنفس هي الفتيلة التي يشتعل بها نور ه'. وأنوار حانوكا، مثل «الأمراء الثمانية من البشر» (שמונה נסיכי אדם, shemonah nesichei adam)، تستجلب نورًا محيطًا من فوق الحكمة (חכמה, Chochmah)، لا بد من بنائه من الأسفل خطوة فخطوة؛ لذلك تسود قاعدة مدرسة هيلل (بيت הלל, Beis Hillel)، التي تصعد من واحد إلى ثمانية.

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الרייبي، ריב ליפני يتسحاق

LikuteiTorah.com

الباراشا الحاسيدية

/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/mikeitz/4

الفكرة المحورية

الوصايا (מצוות, mitzvos) هي لباس النفس، والنفس هي الفتيلة التي يشتعل بها نور ה'. وأنوار حانوكا، مثل «الأمراء الثمانية من البشر» (שמונה נסיכי אדם, shemonah nesichei adam)، تستجلب نورًا محيطًا من فوق الحكمة (חכמה, Chochmah)، لا بد من بنائه من الأسفل خطوة فخطوة؛ لذلك تسود قاعدة مدرسة هيلل (בית הלל, Beis Hillel)، التي تصعد من واحد إلى ثمانية.

في كل قسم: النص العبري، ثم الترجمة، ثم شرح موجز تحت خط ذهبي. والأرقام الصغيرة في النص العبري هي أرقام الحواشي في النهاية.

خلاصة المآمار

يسأل المقال لماذا جعلت مدرسة شَمَاي أنوار حانوكا على مثال الثيران التي يتناقص عددها في عيد سوكون (סוכות, Sukkos). ويوضح أولاً أن الوصايا تصبح لباس النفس في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden): فالنفس المخلوقة لا تستطيع إدراك إشعاع الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah)، وهو الإلهية نفسها، إلا من خلال حجاب؛ والوصايا، المتجذرة في التاج (כתר, Keser) والمنقذة بأشياء مادية، هي ذلك الحجاب. ثم يعرض صورتين. فنوعا المرأة، الزواج الصافي والمرأة المطلية بالفضة، يقابلان نبوة موسى (משה, Moshe) ونبوة سائر الأنبياء، كما يقابلان الوصايا والنفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamis) بعد تهذيبها، التي يبلغ «نورها المنعكس» مرتبة أعلى حتى من ذلك. وفي المصباح، الوصايا هي الزيت والنفس هي الفتيلة؛ فيأتي أولاً النور المظلم للحب «بكل قوتك» (בכל מאדך, bechol me'odecha)، ثم النور الأبيض لفرح الوصية. وتوافق مصابيح المنارة (מנורה, Menorah) السبعة الرعاية السبعة (שבעה רועים, shiv'ah ro'im)، الذين يعلمون ويمنحون نورًا باطنيًا؛ أما أنوار حانوكا الثمانية فتوافق الأمراء الثمانية، وهم أناس أبرار كاملون يمنحون نورًا محيطًا من مصدر أعلى. وفي مواجهة الحكمة اليونانية، كان لا بد أن يأتي الإصلاح من فوق الحكمة. فسوكون، وهو عيد من أعياد التوراة (תורה, Torah)، يكشف نوره دفعة واحدة من الأعلى ثم يتناقص؛ أما حانوكا، وهو نور رباني مستجلب من الأسفل، فلا بد أن ينمو ابتداءً من الواحد.

مخطط عام

5-11

1 السؤال، والوصايا بوصفها لباسًا

لماذا تُقارن أنوار حانوكا بثيران عيد سوكون؟ تصير الوصايا لباس النفس في جنة عدن، حيث تصعد النفس بلا نهاية في إدراك اللامتناهي (אין סוף, Ein Sof).

13-6

2 لماذا تحتاج النفس إلى لباس

لا تتلقى النفس المحدودة الإشعاع اللامتناهي إلا من خلال حجاب؛ فالوصايا، المتجذرة في التاج والمنقذة بأشياء مادية، هي ذلك الحجاب وغاية نزول النفس.

20-14

3 المرأة

الزواج الصافي والمرأة المطلية بالفضة: نبوة موسى ونبوة سائر الأنبياء؛ والنفس الحيوانية بعد تهذيبها تُنتج نورًا منعكسًا يستجلب النور من المستوى القديم (עתיק, Atik)، فوق جذر الوصايا.

29-21

4 الألبسة والتيجان والمصباح

تعلو الإلهية الروحَ بقدر ما تعلو المادة؛ الإشعاع والتاج؛ وفي المصباح، الوصايا هي الزيت والنفس هي الفتيلة، فيصدر نور مظلم ونور أبيض.

مصباح المنارة السبعة هي الرعاة الذين يعلمون من الداخل؛ وأنوار حانوكا الثمانية هي الأمراء، الذين يمنح نورهم المحيط، الآتي من فوق الحكمة، الغلبة للحكمة اليونانية ويضيء حتى في المنفى.

يكشف سوکوت، وهو عيد من أعياد التوراة، نوره من الأعلى دفعة واحدة ثم يتناقص؛ أما حانوكا، المستجلب من الأسفل، فلا بد أن يزداد. ويأتي أولاً قبول نير السماء وتهذيب النفس الحيوانية.

الأمراء هم البعد الظاهري (חיצוניות, chitzoniyyus) لمستوى أعلى، المتجذر في التصحيحات الثمانية الأولى (תיקונים, tikkunim) لأريخ أنبين (אריך אנפין, Arich Anpin) وفي الفهم (בינה, Binah)، فوق الانكسار؛ ومن هنا تأتي قوتهم في مواجهة الشر.

المفاهيم الأساسية

الرعاة السبعة والأمراء الثمانية من البشر שבעה רועים ושמונה

נסיכי אדם

يعلم الرعاة ويمنحون نورًا باطنيًا، مثل مصابيح المنارة السبعة؛ أما الأمراء فأبرار كاملون يمنحون نورًا محيطًا من مصدر أعلى، مثل أنوار حانوكا الثمانية.

الأنوار المحيطة والباطنية מקיפים ופנימיים

يُستوعب النور الباطني ويُفهم؛ أما النور المحيط فهو أعظم من أن يدخل، ويؤثر في المرء من خارجه، ويأتي من مستوى أعلى.

بكل قوتك בכל מאדך

حب يتجاوز المقياس الطبيعي للمرء، وينشأ من تهذيب النفس الحيوانية، ويستجلب نورًا لا يتبع سلسلة العوالم المرتبة.

ألبسة النفس לבושי הנשמה

تصير الوصايا التي يؤديها الإنسان ألبسةً تستطيع النفس من خلالها، في جنة عدن، أن تتلقى إشعاع الحضور الإلهي، الذي ما كانت لتدركه بغير ذلك.

المرأة المضيئة والمرأة غير المضيئة אספקלריא המאירה ושאינה

מאירה

زجاج صافي يُظهر الشيء نفسه، ومرآة مطلية بالفضة لا تُظهر إلا صورة، لكنها تتيح أيضًا للمرء أن يرى نفسه وما وراءه؛ وينطبق ذلك على النبوة والوصايا والنفس الحيوانية بعد تهذيبها.

الفتيلة والزيت פתילה ושמן

في هذا العالم، النفس هي الفتيلة التي يشتعل بها نور ה', والوصايا هي الزيت الذي يستهلكه؛ أما في جنة عدن فتنعكس الأدوار.

السؤال، والوصايا بوصفها لباسًا

1 ת"ר [תנו רבנן] מצות נר חנוכה^{1,2} כו'. בש"א [בית שמאי אומרים] יום ראשון מדליק ח' מכאן ואילך פוחת והולך (כמו בפרי החג). ובה"א [ובית הלל אומרים] יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך (מעלין בקודש כו').

עלמ' علماؤنا: «وصية مصباح حانوكا (חנוכה, Chanukah)» إلخ. تقول مدرسة شَمَائ (بيت שמאי, Beis Shammai): في اليوم الأول يُشعل المرء ثمانية مصابيح، ومنذ ذلك الحين يمضي في إنقاصها (كما في ثيران العيد). وتقول مدرسة هليل (بيت הלל, Beis Hillel): في اليوم الأول يُشعل المرء مصباحًا واحدًا، ومنذ ذلك الحين يمضي في زيادتها («نرتقي في القداسة» إلخ).

يفتح المقالة (مامار, maamar) بخلاف التلمود حول كيفية إيقاد مصابيح حانوكا. تبدأ مدرسة شَمَائ العدّ من ثمانية إلى أسفل، كما تتناقص ثيران القرايين المقدّمة في سوکوت (סוכות, Sukkos) كل يوم من ثلاثة عشر إلى سبعة؛ أما مدرسة هليل فتبدأ العدّ من واحد وتصاددًا، لأن الأمور المقدسة لا يُرتقى فيها إلا إلى الأعلى. وتذكر ملاحظة Kehot أن نسخة مبكرة تؤرّخ هذه المقالة إلى سبت حانوكا سنة 5571 (1810).

להבין מה ענין נר חנוכה לפרי החג³ נקדים מ"ש נר מצוה ותורה אור⁴ שהמצות נק' נר⁵ וגם כתיב נר ה' נשמת אדם⁶ שהנשמה נק' נר.

ولفهم صلة مصباح حانوكا بثيران العيد، فلنمهد أولاً بما ورد: «لأن الوصية (מצוה, mitzvah) مصباح، والتורה نور»؛ فالوصايا (מצוות, mitzvos) تُسمّى مصباحًا. وورد أيضًا: «مصباح ה' هو نفس الإنسان»؛ فالنفس تُسمّى مصباحًا.

يثير تشبيه مدرسة شَمَائ سؤالاً: ما صلة مصابيح حانوكا بقرايين سوکوت؟ وللإجابة، يتناول الألتير ربيبي (أدم"ר הזקן, the Alter Rebbe) أولاً آيتين تسميان شيئاً «مصباحًا»: الوصية (الأمثال 6) والنفس البشرية (الأمثال 20).

ובזוהר מבואר⁷ שהמצות נק' לבושין אשר הנשמה מתלבשת בהן בג"ע [בגן עדן] וצריכה הנשמה לקיים תרי"ג מצות⁸ בכדי שיהיה המلبוש בשלימות

ويبيّن الزوهار (Zohar, زهَر) أن الوصايا تُسمّى ألبسة، تكتسي بها النفس في جنة عدن؛ وعلى النفس أن تؤدي الوصايا الـ 613 كي يكون اللباس كاملاً.

يعلّم الزوهار أن الوصايا التي يؤديها الإنسان تصبح ألبسة للنفس في جنة عدن، أي الفردوس الروحي الذي تتمتع فيه النفوس بالإلهية بعد هذه الحياة. ولأن للنفس 613 «عضوًا» تقابل الوصايا الـ 613، فهي تحتاج إليها كلها ليكون لباسها كاملاً؛ ويشرح **חניא** (نهاية الفصل 4) أن الفكر والكلام والعمل في الوصايا الـ 613 تكسو هذه «الأعضاء» الـ 613 من النفس.

וּאִם חֶסֶד א' מֵהַמִּצְוֹת חֶסֶד לְבוֹשׁוֹ לִכְן צְרִיכָה לְבֹא עוֹד לְקִיּוֹם הַמִּצְוָה הַהִיא שְׂחִסְרָהּ בְּכַדִּי לְהַשְׁלִים הַמִּלְבוּשׁ.⁹

وإذا نقصت وصية واحدة، نقص لباسها. ولذلك ينبغي للنفس أن تعود [إلى الأسفل] لتؤدي تلك الوصية التي نقصت، كي تكمل لباسها.

إن غياب وصية يترك نقصاً في لباس النفس. ولهذا قد تحتاج النفس إلى العودة إلى هذا العالم لتؤدي الوصية التي افتقدتها، فتُكمل بذلك لباسها.

2 ולבאר ענין הלבוש לנשמה בג"ע [בגן עדן]. דהנה בג"ע [בגן עדן] הנשמות נהנין מזיו השכינה¹⁰ וענין הזיו הוא הארה מאור א"ס

ولبيان مسألة لباس النفس في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden): ها إن النفوس في גן עדן تتلذذ بإشعاع الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah)، وهذا الإشعاع نور من النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof).

لتوضيح سبب حاجة النفس إلى لباس، يصف الأثر ربي (אֱלֹהֵינוּ) ما يحدث في جنة عدن. ومكافأة النفوس هي التلذذ بـ«إشعاع الحضور الإلهي»، وهذا الإشعاع نفسه نور من النور اللانهائي.

ומתענגים הנשמות בג"ע [בגן עדן] שמשגיגים איזה הארה מהזיו ובחי' הזיו הוא הארה מא"ס בלי גבול.

وتتلذ النفوس في **הן עין** بإدراكها بعض نور ذلك الإشعاع؛ والإشعاع نور من اللامتناهى (**אין סוף**, Ein Sof)، بلا حد.

يكمن تلذذ النفوس في جنة عدن في إدراك بعض نور ذلك الإشعاع. ولأن الإشعاع صادر عن اللامتناهي، فإن التلذذ بإدراكه لا حد له.

ולכן אף שבכלל יש רק ב' בחי'. ¹¹ גע"ע [גן עדן עליון] בבריאה. וגע"ת [וגן עדן תחתון] ביצירה. אבל בפרטיות יש השגות בלי גבול צדיקים ילכו מחיל אל חיל ¹² אשר נשמתם נתעלו בעילוי אחר עילוי כי אין מספר להשגות אור וזיו אשר היא הארה מאור א"ס ב"ה.

ولذلك، مع أن هناك في العموم مستويين فحسب: جنة عدن العليا في عالم الخلق (בריאה, Beriah)، وجنة عدن السفلى في عالم التكوين (יצירה, Yetzirah)، فإن هناك في التفصيل إدراكات بلا حد؛ فالصديّون «يسيرون من قوة إلى قوة»، إذ ترتقي نفوسهم من رفعة إلى رفعة، لأن إدراكات النور والإشعاع، وهو نور من النور اللانهائي، **ב"ה**، لا عدد لها.

بالمعنى العام، هناك جنتا عدن فحسب: عليا في عالم الخلق، وسفلى في عالم التكوين؛ لكن في داخلهما درجات لا نهاية لها، والصدّيقون «يسيرون من قوة إلى قوة»، إذ لا نهاية لما يمكن إدراكه من نور لا متناهٍ. وفي كتاب **تורה أور (تורה أور)**، في **شموت**، وفي **لقوטי تורה (لقوטי تורה)**، في **بמדבר** (مقالة عن Shavuot)، يقول الألتزر ربي الشيء نفسه: لا تذكر الكتب إلا جنتي عدن، لكن الحقيقة أن هناك جنات لا تُحصى، بعضها فوق بعض.

וכל זמן שצריכה הנשמה להתעלות מג"ע [מגן עדן] לחבירו צ"ל מקודם בחינת נהר די נור¹³ שיבוטלו כל השגות הקודמות (עיין בד"ה ויהי מקץ)¹⁴

וכלما احتاجت النفس إلى الارتقاء من جنة عدن إلى جنة أخرى، وجب أن تسبق ذلك مرتبة نهر النار (נהר די נור, nehar di nur)، لكي تصبح إدراكاتها السابقة كلها كأنها لا شيء أمام المستوى الجديد (انظر المقالة (מאמר) التي تبتدى بـ«ויהי מקץ» (Vayehi Mikeitz)).

قبل أن ترتقي النفس من مستوى في جنة عدن إلى المستوى الذي يليه، عليها أن تتجاوز نهر النار، الذي يضع جانباً كل ما أدركته من قبل. وفي المقالة الأولى من هذه البراهات، «Vayehi Mikeitz»، يشرح الأثر ربي أن حتى الصديق الكامل (צדיק, tzaddik) يغمس في نهر النار عند دخوله جنة عدن، ليُمحى من ذاكرته هذا العالم، ثم يغمس فيه مرة أخرى كلما ارتقى «من قوة إلى قوة»، لينسى ما أدركه من قبل.

כי השגה הקודמת נגד השגה שלמעלה ממנה אין ערוך כלל והיא בטלה לגמרי נגדה אחרי שהשגות הנ"ל הוא להיות משיג הארה מאור א"ס ב"ה א"כ כל השגה יתירה שמשיג מהאור השגה שלמטה בטלה נגדה.

لأن الإدراك السابق، بالقياس إلى الإدراك الأعلى منه، لا نسبة له إليه إطلاقاً، ويكون كأنه لا شيء بإزائه. ولما كانت هذه الإدراكات هي إدراك نور من النور اللانهائي المبارك، يترتب على ذلك أن كل إدراك أرفع يبلغه المرء من النور يجعل الإدراك الأدنى منه كأن لا قيمة له بإزائه.

والسبب هو أن الإدراك الأدنى لا يكاد يُذكر قياساً إلى الإدراك الأعلى منه. فكل إدراك جديد للنور اللانهائي يطفى تماماً على الإدراك السابق، بحيث لا بد من وضع ذلك الإدراك السابق جانباً.

3 ולבעבור זה כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו.¹⁵ היינו מבחינת השגה החופף על חבירו מאחר שאין השגתן א' ויש לכל א' השגה אחרת אשר נהנה מזיו השכינה המאיר עליו.

ولهذا «يحترق كلّ صالح (צדיק) بمظلة صاحبه»، أي بالمستوى من الإدراك الذي يخيم (חופף, chofef) على صاحبه؛ إذ إن إدراكهما ليس واحداً، ولكلّ منهما إدراك مختلف، ينعم فيه بإشراق الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah) الذي يضيء عليه.

يقول التلمود إن كل واحد في العالم الآتي «يحترق» من مظلة صاحبه (חופף, chupah). ويقرأ الأثر ربي (אדמו"ר הזקן, the Alter Rebbe) المظلة على أنها مستوى الفهم الذي «يخيم» (חופף, chofef، من الجذر نفسه) على صالح آخر؛ فيما أن كل نفس تنعم بنظرة متميزة إلى سכינה، يتألم صاحب المستوى الأدنى من المستوى الأعلى الذي يراه لدى غيره.

וזוהו וקדושים בכל יום יהללוך סלה¹⁶ קדושים היינו נשמות בג"ע [בגן עדן] נקראו קדושים יהללוך סלה כל מקום שנאמר סלה¹⁷ הוא בחי' בלי גבול אשר תמיד מתחדשים השגתם מאור א"ס אשר היא בלי גבול.

وهذا هو [معنى] «والأطهار يثنون عليك كل يوم، سلاه (סלה, selah)». ف«الأطهار» هم النفوس في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden), وقد سُموا أطهاراً؛ و«يثنون عليك، سلاه»: كلما وردت كلمة «سلاه»، دلّت على مستوى ما لا حدّ له، إذ يتجدّد إدراكهم باستمرار من النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof), الذي لا حدّ له.

يُقرأ مقطع من صلاة الوقوف (עמידה, Amidah), «الأطهار يثنون عليك كل يوم، سلاه»، على أنه يصف النفوس في جنة عدن، ويعلم التلمود أن «سلاه» تعني ما لا نهاية له: فإدراكهم يتجدّد بلا نهاية. وتضيف حاشية كيهوت أن الألتريبي، في مقالاته (מאמרים, maamarim) عن فايكرا (ויקרא, Vayikra), يشرح أن هؤلاء «الأطهار» هم أعلى النفوس جميعاً.

4 ולכן ארז"ל [אמר רבותינו זכרונם לברכה] **מוטב דלידייני¹⁸ וליתי לעלמא דאתי כי אין כדאי כל הדינים נגד תענוג השגתו הנ"ל. אף שבג"ע [שבגן עדן] התחתון אין ערוך כלל וכו'.**

لذلك قال حكمائنا: «خيرٌ أن يُدان ويأتي إلى العالم الآتي»، إذ لا وزن لجميع الأحكام قياساً إلى لذة إدراكه المذكورة أعلاه. وحتى في **גן עדן התחתון** لا توجد أي مقارنة على الإطلاق، إلخ.

عندما مات إليشا بن أبويا (אלישע בן אבויה), قال الحاخام مئير (רבי מאיר): «خيرٌ أن يُدان ويأتي إلى العالم الآتي». يوضح **אדמו"ר הזקן** السبب: فجميع الأحكام كلا شيء إلى جانب لذة إدراك الإلهية، وحتى جنة عدن السفلى (גן עדן, Gan Eden) لا تقارن بها إطلاقاً؛ وفي كتاب **תורה אור** (תורה אור), في **שימות (שמות, Shemos)**, يستشهد بالقول نفسه ليبين أن هذه اللذة تستحق كل عناء.

וכן ג"ע [גן עדן] תחתון נגד ג"ע [גן עדן] עליון עד רום המעלות כי התענוגי [התענוגים] שנמשכו מאוא"ס [מאור אין סוף] מקור כל התענוגים הם בלי גבול.

وكذلك، فإن **גן עדן התחתון** لا يُقاس **בגן עדן העליון**, وصولاً إلى أسمى المراتب؛ فاللذات المستمدة من النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof), مصدر جميع اللذات، لا حدّ لها.

الفجوة نفسها قائمة بين جنة عدن السفلى وجنة عدن العليا، وتتواصل كذلك صعوداً بلا نهاية. ولأن مصدر كل لذة هو النور اللانهائي (אור אין סוף), مصدر كل متعة، فاللذات التي يمنحها لا حدّ لها.

5 וכמו שרואים בחוש שאף מה שנפל בשבה"כ [בשבירת הכלים] תענוגים גשמיים הוא ג"כ אין שיעור כי יש כמה מיני תענוגים כידוע לאין מספר. אם כן עאכ"כ [על אחת כמה וכמה] השרש ומקור לזה תענוג רוחני אף מגעה"ת [מגן עדן התחתון] הוא בלי גבול¹⁹ מא"ס.

וכמו נר בחש, فإن اللذات الجسدية التي سقطت في انكسار الأوعية هي أيضاً بلا حد، إذ إن أنواع اللذات كثيرة، كما هو معلوم، ولا تُحصى. فإذا كان الأمر كذلك، فبالأولى أن يكون أصلها ومنبعها، أي اللذة الروحية، حتى في جنة عدن السفلى (גן עדן התחתון، Gan Eden hatachton)، بلا حد، صادرةً عن اللامتناهي (אין סוף، Ein Sof).

نشأت اللذات الجسدية من خلال «انكسار الأوعية»، وهو الانكسار البدني الذي سقطت فيه شرارات القداسة إلى العالم المادي. فإذا كانت هذه اللذات الساقطة تأتي في أنواع لا تُحصى، فلا بد أن يكون أصلها الروحي، حتى في جنة عدن السفلى، بلا حد، إذ يفيض من اللامتناهي.

القسم 2 • 61-13

لماذا تحتاج النفس إلى لباس

6 ولבעבור זה הנשמה שהיא בחינת בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] א"א לה להשיג גילוי הזיו שהוא מהות אלקות כ"א ע"י לבוש שהוא בחי' מסך

ولهذا السبب، لا تستطيع النفس، وهي كائن محدود، أن تدرك انكشاف الإشراق، الذي هو ماهية الألوهية نفسها، إلا من خلال لباس، وهو مستوى الحجاب (מסך, masach):

هنا يأتي الجواب عن سبب حاجة النفس إلى لباس: فبوصفها مخلوقاً محدوداً، لا تستطيع أن تدرك الإشراق، وهو الألوهية نفسها، إدراكاً مباشراً. إنها تحتاج إلى لباس يعمل عمل الحجاب، فيرشح النور.

וע"י אותו לבוש ומסך יכולה לקבל האור והזיו וכמו שמבוא' בע"ח [בעץ חיים] שיש בחי' מסך ופרגוד.²⁰ ومن خلال ذلك اللباس والحجاب تستطيع أن تتلقى النور والإشراق، كما يوضح كتاب إيتس حاييم (עץ חיים) أن هناك مستوى للحجاب (מסך) والستارة (פרגוד, pargod).

ومن خلال ذلك اللباس تستطيع النفس أن تتلقى النور. ويذكر الأئزر ريبي (אדמו"ר הזקן) أن كتاب الأريزال (האריז"ל)، إيتس حاييم (עץ חיים)، يتحدث عن «حجاب» (מסך) و«ستارة» (פרגוד) يتيحان للمستوى الأدنى أن يتلقى من مستوى أعلى؛ وتبين حاشية كيهوت أن هذا ورد في مطلع الباب المتعلق بترتيب عوالم الانبثاق (אצילות, Atzilus) والخلق (בריאה, Beriah) والتكوين (יצירה, Yetzirah) والفعل (עשיה, Asiyah).

7 וכמו ד"מ [דרך משל] אור גדול²¹ שאין יכולים להביט בו מחמת רוב בהירותו וכשיש מסך מבדיל אז יכולים לקבל את האור אחר שנתעלם ההארה קצת ע"י מסך

فمثلا، هناك نور عظيم لا يمكن النظر إليه لشدة سطوعه؛ لكن إذا وُجد ساتر فاصل، أمكن حينئذ تلقي النور بعد أن يكون الساتر قد حجب شيئا من الإشعاع.

المثال الأول: نور شديد السطوع يعمي البصر، لكن يمكن النظر إليه عبر ساتر مرشّح. لا يحجب الساتر النور، بل يخفف شدته بما يكفي ليصبح قابلا للتلقي. وفي تורה أور (تורה أور)، في مقطع «حيي سارة»، يستعمل الألتّر ربي (أدمو"ר הזקן) الصورة نفسها: ينظر المرء إلى نور صافٍ من خلال ستار، وهكذا تدرك النفس، وهي من المخلوقات، الألوهية من خلال لباس الوصايا (מצוות, mitzvos).

וכמו דבר חכמה ושכל גדול אין יכולים להסביר לפני קטן בחכמה כ"א ע"י לבוש ומשל אז מבין הדבר כמו"כ [כמו כן] נקראים מצות לבושין שהם ג"כ בחי' משל.

وكذلك، لا يمكن شرح مسألة من الحكمة والعقل الرفيع لمن هو مبتدئ في الحكمة إلا بواسطة لباس ومثل؛ فعندئذ يفهم المسألة. وعلى هذا النحو أيضا تسمى الوصايا ألبسة، لأنها هي أيضا في منزلة المثل.

المثال الثاني: لا يمكن تعليم فكرة عميقة لمبتدئ إلا بمثل «يلبسها» ثوبا. والوصايا ألبسة بالطريقة نفسها: فهي نوع من المثل الذي تتلقى النفس من خلاله ما لا تستطيع إدراكه بوسيلة أخرى.

8 וכמו"ש משל הקדמוני²² היינו שיהי' [שיהיה] התגלות עצם רצון אור א"ס זה א"א שיכול²³ לבוא לידי גילוי לשום נברא רק ע"י התלבשות רצונו ית' בעשיי' [בעשייה] גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] מעשה המצוה.

وكما ورد: «مَثَلُ الْأَوَّلِ الْأَزَلِيِّ»؛ أي أن ينكشف جوهر إرادة النور اللانهائي (أور אין סוף, Or Ein Sof) ذاته؛ وهذا لا يمكن أن ينكشف لأي مخلوق إلا من خلال تلبّس إرادته، سبحانه، بعمل مادي، أي بفعل الوصية (מצוה, mitzvah).

تَرِدُ عبارة «مَثَلُ الْأَوَّلِ الْأَزَلِيِّ» في كلام داود (دود) لشاؤول (שאול) (شموאל أ 24)، حيث لا تعني في ظاهرها إلا «مَثَلُ الْأَقْدَمِينَ». وفي تורה أور (تורה أور) في ميفيلات إستير (مגילת אסתר)، يفسّر الألتّر ربّي (أدمو"ר הזקן) «الأَوَّلُ الْأَزَلِيُّ» بأنه ه' نفسه، الذي يسبق العالم، والتوراة (Torah, تורה) بأنها مَثَلُهُ. والمقصود هنا أن إرادة ه' الباطنة لا يمكن أن تنكشف لأي مخلوق مباشرة، بل لا تنكشف إلا حين تكتسي فعلاً مادياً، أي حين تُؤدّى وصية.

ולכן נק' המצות לבושיך ושרש המצות גבוה מאד ששרשם מבחי' כתר עליון תר"ך עמודי אור.

לذلك تُسمّى الوصايا (מצות, mitzvos) ألبسةً. وأصل الوصايا رفيع جداً، إذ يرجع إلى مستوى التاج (כתר, Keser) العلوي، إلى أعمدة النور ال-620.

لهذا تُسمّى الوصايا ألبسةً. وأصلها رفيع جداً، فهو في كתר الأعلى، مستوى الإرادة الإلهية الذي فوق العقل، والذي يسمّيه علم القبّالا (קבלה, Kabbalah) «أعمدة النور ال-620»: فقيمة كתר العددية هي 620، ومجموع وصايا التوراة ال-613 والوصايا السبع التي أضافها الحاخامات هو 620.

9 ונשתלשל ע"י שערות וכו' עד שנשתלשל למטה בעשייה גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] ציצית וסוכה ובהם דוקא נתגלה רצונו ית' סוף מעשה במחשבה תחלה נעוץ תחב"ס [תחלתן בסופן]²⁴ דפעם א' נאמר בראשי' [בראשית] ברא כו' השמים ואת הארץ שמים תחלה.²⁵

وانحدرت في سلسلة عبر «الشعيرات» (שערות, se'aros)، إلخ، حتى هبطت إلى أسفل، إلى العمل المادي: أهداب الثوب (ציצית, tzitzis) والسقيفة (סוכה, sukkah). وفي هذه تحديداً تتجلّى إرادته، تعالى. «نهاية الفعل هي أول الفكر»، و«البداية مغروسة في النهاية». إذ يرد في موضع: «في البدء [ה'] خلق، إلخ، السماوات والأرض»: فالسماوات أولاً.

انحدرت الوصايا (מצוות, mitzvos) من التاج (כתר, Keser) درجةً بعد درجة، عبر سערות، وهي صورة قَبَالِيَة لقنوات دقيقة تنطلق من التاج، إلى أن بلغت الأفعال المادية، مثل أهداب الثوب (ציצית, tzitzis) والسقيفة (סוכה, sukkah)، وفي هذه تحديداً تتجلّى إرادة ה'. وكما تقول العبارة، فإن ما يأتي أخيراً في الفعل كان أولاً في الفكر؛ ويعلم سيفر يتسير (ספר יצירה, Sefer Yetzirah) أن البداية مغروسة في النهاية. وتذكر أول آية في التوراة (תורה, Torah) السماء قبل الأرض.

10 וכתוב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים. ארץ תחלה. כאן במעשה. וכאן במחשבה.²⁷

ومكتوب: «في اليوم الذي صنع فيه ה' أלקים الأرض والسماء»: الأرض أولاً. أحدهما [يتحدث] عن الفعل، والآخر عن الفكر.

تذكر آية ثانية الأرض قبل السماء. ويقول الألتريبي (אדמו"ר הזקן) إن إحدى الآيتين تبين ترتيب الفعل، والأخرى ترتيب الفكر.

ודרך כלל שמים הוא בחי' רוחניות. וארץ בחי' גשמיות ובמעשה קדמה שמים כי בדרך השתלשלות הרוחניות מחיה ומהיה בחי' גשמיות אבל במחשבה קדמה בחי' גשמיות סוף מעשה במחש'ת [במחשבה תחלה] כי התגלות האור מסוכ"ע.

وعلى وجه العموم، فالسماوات مستوى أو جانب (bechinah, בחינה) الروحانية، والأرض مستوى المادية. في الفعل، سبقت السماوات، لأن الروحاني، وفق ترتيب سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus)، يحيي المادي ويؤجده؛ أما في الفكر، فقد تقدّمت المادية: «نهاية الفعل هي الأولى في الفكر»، لأن انكشاف النور صادر عن النور المحيط بجميع العوالم (סובב כל עלמין, sovev kol almin).

ترمز السماء إلى الروحاني، والأرض إلى المادي. وفي ترتيب الخلق، يُنتج الروحاني المادي، ولذلك تسبق السماء؛ أما في مقصد ה', فالمادي هو الأول، لأن النور الأسمى، أي النور المحيط بجميع العوالم (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، ينكشف من خلال الأشياء المادية.

11 וגילוי הרצון תר"ך עמודי אור הוא ע"י קיום רצונו בדברים גשמיים ממש אשר שרשם מעולם התהו ובהם דוקא מתלבש רצה"ע [רצון העליון].

ويتحقق انكشاف الإرادة (רצון, ratzon)، أي أعمدة النور الـ620، من خلال تنفيذ إرادته في أشياء مادية حقًا، يرجع أصلها إلى عالم الفوضى (עולם התהו, Tohu)، وفيها بالذات تتلبّس الإرادة العليا.

إن الإرادة الإلهية، أي «أعمدة النور الـ620»، تتجلّى على وجه الخصوص حين تُنفَّذ من خلال أشياء مادية. وهذه الأشياء متجذّرة في عالم תהו، العالم البدئي ذو الأنوار الشديدة التي تحطّمت؛ ولذلك يمكن للإرادة العليا أن تتلبّس بها.

ולכן המצות הם לבושים אשר על ידם תוכל הנשמה להשיג ולהנות התענוג והזיו בג"ע [בגן עדן].

ولذلك تكون الوصايا (מצות, mitzvos) ألبسةً تستطيع النفس بواسطتها أن تدرك اللذة والضيء في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden) وتتمتع بهما.

وهذا يوضح لماذا تؤدي الوصايا دور الألبسة: فمن خلالها تستطيع النفس أن تدرك اللذة والضيء في جنة عدن وتتمتع بهما.

12 ולזה המצות הם כמו לבוש שענין הלבוש הוא שאינו בא באדם להיות לו חיות פנימי כמו מזון שנעשה לאחדים ממש עם האדם ומחיה אותו

ولهذا، فالوصايا (מצות, mitzvos) كاللباس؛ إذ إن طبيعة اللباس أنه لا يدخل إلى داخل الإنسان ليكون قوة حياته الباطنية، كما هو شأن الطعام الذي يصير واحدًا معه حقًا ويمنحه الحياة.

يختلف اللباس عن الطعام: فالطعام يدخل الجسم، ويصير واحدًا معه، ويغذّيه من داخله؛ أما اللباس فيبقى خارجه ولا يصير أبدًا جزءًا من حياة الإنسان الباطنية.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] צ"ל שיש במלבושין מעלה יתירה ששרשם מבחי' מקיפים.

ומע ذلك, لا بد من القول إن للملابس ميزةً فائقة، إذ إن أصلها من مرتبة [الأَنْوَار] المحيطة (מקיפים, makifim).

ומע ذلك, للملابس ميزة خاصة بها: فهي تقابل الأنوار المحيطة، وهي أرفع من الأنوار التي يمكن أن تدخل إلى الداخل.

13 ולבעבור זה הוא מקיף על האדם ומגין עליו ומשמרו כמו"כ [כמו כן] מעשה המצות אשר שרשם הם

מבחי' מקיפים כתר עליון

لهذا السبب يحيط [الثوب] بالإنسان ويحميه ويحرسه. وكذلك شأن أداء الوصايا (מצות), إذ يرجع أصلها إلى مستوى [الأَنْوَار]

المحيطة، أي التاج (כתר, Keser) العلوي؛

בما أن الثوب يحيط بالإنسان، فهو قادر على حمايته وحراسته. وكذلك الوصايا: فأصلها في الأنوار «المحيطة» לכתר העלוי, أي התאג الذي فوق العقل.

לכן לא בא התגלותם למטה בבחי' אור פנימי רק בעשייה גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] ממש וכידוע

שמה שבשרשו יותר גבוה נופל למטה יותר.

ذلك لا ينكشف نورها في الأسفل في صورة نور باطني، بل في الفعل المادي الفعلي وحده؛ وكما هو معروف، كلما كان أصل الشيء أرفع، هبط إلى مستوى أدنى.

لأن أصلها رفيع إلى هذا الحد، لا يمكن أن تنكشف الوصايا في الأسفل كنور باطني مفهوم؛ وإنما تنزل في صورة أفعال مادية محضة. وهذا يوافق قاعدة معروفة: كلما كان أصل الشيء أرفع، كان هبوطه إلى مستوى أدنى.

אכן ע"י מעשה המצות נעשה בחי' מקיף ומסך שע"י המצות תוכל להתענג בתענוג אא"ס [אור אין סוף]

וזוהו תכלית ירידת הנשמה ירידה צורך עלייה

لكن بأداء الوصايا ينشأ نور محيط [وحاجب]، بحيث تستطيع [الروح]، من خلال الوصايا، أن تتلذذ بلذة النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof). وهذه هي غاية نزول الروح: نزولٌ لأجل الصعود.

إن أداء الوصايا ينشئ غطاءً محيطًا يقوم أيضًا مقام الحجاب، فيتيح للروح أن تتمتع بلذة אור אין סוף. ولهذا تهبط الروح إلى جسد: فالنزول يخدم صعودًا أعظم.

ע"י עשיית המצוה תוכל לקבל האור והתענוג ע"י מסך הנ"ל אשר מתלבשת הנשמה בג"ע [בגן עדן] **בלבושי המצות ומחמת כי המצות שרשם מגולגלתא וכ"ע** [וכתר עליון].

בأداء الوصية (מצוה) تتمكن الروح من تلقي النور واللذة عبر الحجاب المذكور أعلاه؛ إذ تكتسي الروح في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden) بأثواب الوصايا. ولأن أصل الوصايا من الجمجمة (גלגלתא, Gulgalta) ومن כתר العلوي،

يتيح حجاب الوصية للروح أن تتلقى النور واللذة في גן עדן, حيث ترتدي الوصايا أثوابًا. وتستطيع الوصايا ذلك لأنها متجذرة في גלגלתא («الجمجمة»، الجانب الظاهري من כתר) وفي כתר العلوي.

לכן ע"י קיום המצות רצונו ית' והיום לעשותן ולמחר לקבל שכרם ²⁸ **בג"ע** [בגן עדן] **אשר יתגלה אורן אז כשתלבוש הנשמה בלבוש המצות תתענג הנשמה בתענוג אוא"ס** [אור אין סוף] **בלתי בע"ג** [בעלי גבול / בעל גבול] **ע"י מסך ולבוש המצות כנ"ל.**

لذلك، من خلال أداء الوصايا، إرادته تعالى («اليوم للعمل بها، وغدًا لنيل أجرها» في גן עדן, حيث ينكشف نورها)، حينئذٍ، عندما تكتسي الروح بثوب الوصايا، تتلذذ الروح بلذة **אור אין סוף** التي لا حد لها، عبر حجاب الوصايا وثوبها، كما سبق بيانه.

يقول التلمود إن هذا العالم موضع أداء الوصايا، والعالم الآتي موضع نيل أجرها. وعندما تكتسي الروح بثوب وصاياها في גן עדן, ينكشف نورها المستتر، فتتمتع الروح باللذة اللامحدودة **לאור אין סוף** عبر ذلك الثوب.

אשר הם בחי' ממוצעי' ששרשם נעלה מכ"ע [מכתר עליון] **ונשתלשלו למטה בדברים גשמיים** [גשמיים] **(ועמש"ל** [ועיין מה שכתוב לעיל] **ע"פ ואברהם זקן בא בימים):** ^{29, 30}

فهذه وسائط، أصلها أرفع، من **כתר العلوي**، وقد تسلسلت في نزولها إلى الأسفل حتى الأشياء المادية (وانظر ما كُتب أعلاه عند الآية: «وكان إبراهيم (أברהם) قد شاخ، متقدمًا في الأيام»).

الوصايا «وسائط»: فهي متجذرة في أعلى **כתר**، ومع ذلك أنزلت إلى الأشياء المادية، فتصل الروح بما يتجاوزها كثيرًا. ويحيل النص إلى المقالة السابقة عن «وكان إبراهيم قد شاخ، متقدمًا في الأيام»، حيث فُسرت «الأيام» بأنها هذه الأثواب.

القسم 3 • 14-20

المرآتان

14 **וזهو ענין מראות הצובאות** ^{31, 32} **כי ענין מראה הוא זכוכית שרואין בה.**

وهذا هو معنى «مرايا النساء اللواتي تجمّعن»؛ فالمرآة (מראה, mar'ah) زجاج يرى المرء فيه.

كان حوض النحاس في المسكن (משכן, Mishkan) مصنوعًا من «مرايا النساء اللواتي تجمّعن» عند مدخله. ويبدأ الأثر ربه (אדמו"ר הזקן) بأن المرأة (מראה) زجاج يرى المرء فيه.

אכן נאמר מראות לשון רבים כי יש ב' מראות.³³ אספקלריא המאירה.³⁴ היינו זכוכית הבהירה אשר ע"י יכולין לראות מרחוק אור ישר.

ולכנה יקול «מריא» بصيغة الجمع، لأن هناك نوعين من [المرايا]. [أحدهما] المرأة المضيئة (אספקלריא המאירה, aspaklaria hame'irah), أي الزجاج الصافي الذي يمكن للمرء أن يرى من خلاله الأشياء البعيدة بنور مباشر.

لكن الآية تقول «مرايا» بصيغة الجمع، لأن هناك نوعين. الأول هو «المرأة المضيئة» (אספקלריא המאירה, aspaklaria hame'irah), وهو تعبير تلمودي عن زجاج الرؤية: زجاج صافٍ كالنافذة، يرى المرء من خلاله الأشياء البعيدة مباشرة.

15 וזהו ההפרש בין משרע"ה [משה רבינו עליו השלום]³⁵ לכל הנביאים שבמשה נאמר ומרא' ולא בחידות³⁶ ונכתב ומראה בסגול' שהוא לשון דבר והוא אספקלריא המאירה אשר³⁷ על ידה אף דבר הרחוק מהאדם רואין אותו דרך אור ישר.

وهذا هو الفرق بين موسى معلّمنا (مשה)، ع"ה، وسائر الأنبياء: فقد قيل عن موسى: «وبالمشاهدة، لا بالألغاز»؛ ولفظة «المشاهدة» هي مראה (mar'eh)، مكتوبة بحركة السّجول (סגול, segol)، وهي صيغة مذكرة؛ وهذه هي المرأة المضيئة التي يُرى من خلالها، بنور مباشر، حتى ما يبعد عن الإنسان.

يخبر ه' هارون (אהרן) ومريم (מרים) أنه يخاطب موسى «وبالمشاهدة، لا بالألغاز». ويلاحظ אדמו"ר הזקן أن لفظة «المشاهدة» هذه، מראה (mar'eh)، مضبوطة بحركة السّجول، وهي الصيغة المذكرة، في حين أن لفظة «المرأة»، מראה (mar'ah)، مع حركة القامتس (קמץ, kamatz)، وهي الصيغة المؤنثة، تعني المرأة؛ فرؤية موسى هي الرؤية ذات الطابع «المذكر»، أي المرأة المضيئة، مباشرة وواضحة حتى فيما هو بعيد.

כמו כן מעשה המצוה אשר נתלבשה הנשמה בג"ע [בגן עדן] בלבוש המצות ע"י לבוש הנ"ל שע"י מעשה מצות הנ"ל יכולה הנשמה ליהנות מזיו השכינה בג"ע [בגן עדן].³⁸

وكذلك شأن عمل الوصية (מצוה): ففي جنة عدن (גן עדן, Gan Eden) تكتسي النفس بلباسها؛ ومن خلال هذا اللباس، أي من خلال عمل هذه الوصايا (מצות)، تستطيع النفس أن تتمتع بضياء الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah) في جنة عدن. تعمل الوصايا مثل ذلك الزجاج الصافي. فالنفس في جنة عدن، إذ تكتسي بلباس وصاياها، تستطيع أن تتمتع بضياء الحضور الإلهي.

16 וליהנות מאורו ית' כמו באספקלריא המאירה אור ישר אשר נמשך ונתגלה אוא"ס [אור אין סוף] ממעלה למטה בג"ע [בגן עדן]. ומשה רבינו ג"כ לא ³⁹ הי' [היה] רואה בלי אספקלריא הנ"ל.

والتمتع بنوره تعالى كما يكون ذلك من خلال المرأة المضيئة، بنور مستقيم يُنزل فيه النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) ويكشف من الأعلى إلى الأسفل في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden). وحتى موسى (משה) معلّمنا لم يكن يرى من دون هذه المرأة.

في جنة عدن تتمتع النفس بنور ה' كما لو كان ذلك من خلال زجاج شفاف، إذ يشع النور اللانهائي مباشرةً إلى الأسفل. وحتى موسى احتاج إلى مثل هذا «الزجاج»: فلا يرى أحد من دون واسطة ما.

וכמ"ש ומראה ולא בחידות והיינו באספקלרי' [באספקלריא] המאירה אשר בלא אספקלריא לא היה יכול להשיג בחי' אא"ס [אור אין סוף]. ⁴⁰ אכן שאר הנביאים ראו במראה בקמ"ץ אספקלריא דלא נהרא וביד הנביאים אדמה. ^{41, 42}

وكما ورد: «ورؤية (ومראה, u-mar'eh)، لا بالغاز»، أي بواسطة المرأة المضيئة، إذ لولا المرأة لما استطاع إدراك مستوى (אור אין סוף). أما سائر الأنبياء فرأوا بواسطة مرآة (מראה, mar'ah) ذات حركة الفتحة الطويلة (קמץ, kamatz)، أي المرأة التي لا تضيء، [كما جاء في القول،] «وبواسطة الأنبياء أشبه».

كانت رؤية موسى بواسطة المرأة المضيئة، ولولاها لما استطاع هو أيضًا إدراك النور اللانهائي. أما سائر الأنبياء فرأوا بواسطة مرآة (מראה, mar'ah) ذات حركة الفتحة الطويلة (קמץ, kamatz)، أي المرأة التي لا تضيء: «وبواسطة الأنبياء أشبه» (אדמה, adameh)، أي إنهم لم يروا إلا شَبَّهاً.

17 וענין אספקלריא שאינה מאירה הוא הנק' שפיג"ל דהיינו שיש מסך וכסוי על הזכוכית אבל המסך אינו דבר עב שהוא מסתיר לגמרי ומכסה האור רק דבר דק וקלוש היינו צפוי כסף הידוע.

والمرأة التي لا تضيء هي ما يُسمّى سפיג"ל (spiegel) [مرآة]؛ أي إن على الزجاج حاجزًا وغطاءً، غير أن الحاجز ليس شيئًا سميكًا يحجب النور ويغطيه تمامًا، بل هو شيء رقيق ودقيق، أي طبقة الفضة المعروفة.

المرأة التي لا تضيء هي مرآة عادية (والكلمة البيديشية سפיג"ל تعني مرآة): زجاج عليه طبقة تغطيه. وهذه الطبقة ليست سميكة إلى حدّ يحجب كل شيء؛ إنما هي طبقة الفضة الرقيقة على ظهر المرأة.

18 ואז כשרואין בו באספקלריא הנ"ל נמשך ממנו או"ח [אור חזר] אבל אין יכולים לראות דרך הזכוכי' באו"י [באור ישר]

وعندئذ، حين ينظر المرء في هذه المرأة المذكورة آنفًا، ينعكس عنها نور مرتدّ، لكن لا يمكن الرؤية من خلال الزجاج بالنور المباشر. في المرأة يرتدّ النور، فيكون «نورًا منعكسًا»، بدلًا من أن ينفذ من خلالها بوصفه «نورًا مباشرًا». ولا يمكن الرؤية من خلالها.

ולכן אין רואין מהות הדבר הנראה ועצמותו כמו ע"י אספקלריא המאירה כי אם רק דמות לבד⁴³ נראה ע"י אספקלריא שאינה מאירה.⁴⁴

ולذلك لا يرى المرء ماهية الشيء المرئي وذاته، كما يراها من خلال المرأة المضيئة؛ بل لا يرى من خلال المرأة غير المضيئة إلا شَبَّهَ فحسب.

وهكذا، لا يرى المرء في المرأة إلا شَبَّهًا (דמות, demus)، لا الشيء نفسه كما يرى من خلال نافذة: «أشبهه» (אדמה, adameh) التي يقولها الأنبياء.

אמנם יש באספקלריא שאינה מאירה מעלה א' גבוה במדרגה שיכולין לראות עצמו וגם לראות מאחוריו כידוע מה שאין יכולין לראות באספקלריא המאירה⁴⁵ וזהו ארץ קדמה ודו"ק [ודוק].

غير أن للمرأة غير المضيئة ميزة واحدة أرفع مرتبة: إذ يمكن للمرء أن يرى نفسه ويرى أيضًا ما وراءه، كما هو معروف، وهو ما لا يمكن رؤيته من خلال المرأة المضيئة. وهذا هو [معنى] «الأرض سبقت»؛ فتأمل ذلك جيدًا.

ومع ذلك، فللمرأة ميزة لا توجد في النافذة: إذ يمكن للمرء أن يرى نفسه وما وراءه. ويربط آدمي"ר הזקן ذلك بقول «الأرض سبقت»، أي إن الوجود المادي كان أولًا في فكر ה'.

ועד"ז תירצו בגמ' [בגמרא] ביבמות (ספ"ד [סוף פרק ד'])⁴⁶ דישעיה שאמר ואראה את⁴⁷ ה'⁴⁸ היינו באספקלריא שאינה מאירה שבה יוכל לראות את ה'. משא"כ באספקלריא המאירה כתיב כי לא יראני⁴⁹ כו'.

وعلى هذا النحو أجابوا في الجمارا (גמרא)، في يفاموت (יבמות) (نهاية الفصل الرابع)، بأن إشعيا (ישעיה)، الذي قال: «ورأيت ה'»، رأى من خلال المرأة غير المضيئة، التي أمكنه فيها أن يرى ה'؛ أما عن المرأة المضيئة، فقد كُتب: «لأن إنسانًا لا يراني، إلخ».

اتهم منسى (מונשה) إشعيا (ישעיה) بأنه يناقض موسى (משה): فقد سمع موسى: «لا يراني إنسان ويحيا»، بينما قال إشعيا: «رأيت ה'». ويجيب التلمود بأن سائر الأنبياء نظروا من خلال امرأة غير مضيئة، أما موسى فنظر من خلال امرأة مضيئة؛ ولذلك أمكن لإشعيا أن يرى في المرأة الأقل صفاء، بينما قيل عن المرأة المضيئة: «لا يراني إنسان».

וענין אספקלריא דלא נהרא הוא בחי' בכל מאדך⁵⁰ היינו ענין ירידת הנשמה בגוף ירידה צורך עליי'
[עלייה] להפך נה"ב [נפש הבהמית]

والمرأة غير المضيئة هي مستوى «بكل قدرتك»؛ أي إن نزول النفس إلى الجسد هو نزول لأجل الصعود، كي تحوّل النفس الحيوانية (نפש הבהמית, nefesh habahamis)؛

تقابل المرأة غير المضيئة خدمة ה' «بكل قدرتك»، أي بما يتجاوز حدود المرء: فالنفس تنزل إلى الجسد لتحوّل النفس الحيوانية، ويكون نزولها لأجل الصعود. وفي ليكتوتي תורה (לקוטי תורה)، في شمני עשרות (שמיני עצרת, Shemini Atzeres)، يستشهد אדמו"ר הזקן بهذا المقال (מאמר): فالتורה (תורה, Torah) والوصايا (מצוות, mitzvos) هما المرأة المضيئة، أما تلاوة «اسمع» (שמע, Shema) والصلاة، اللتان تقلبان النفس الحيوانية، فهما المرأة غير المضيئة.

וע"י בחי' אתכפיא ואתהפכא בכל מאדך בלי גבול למעלה מן הכלי אז נמשך מלמעלה ג"כ שלא כסדר ודרך השתלשלות מאיר אור עליון.

ومن خلال إخضاعها وتحويلها [أي النفس الحيوانية]، «بكل قدرتك»، بلا حدّ، متجاوزًا الوعاء، ينساب من الأعلى أيضًا نورٌ علويّ، ولكن لا على ترتيب ولا عبر سلسلة التدرّج.

حين يُخضع المرء النفس الحيوانية ويحوّلها بمحبة تتجاوز حدوده، ينساب من الأعلى نورٌ يقابل ذلك ويتجاوز هو أيضًا النظام المعتاد للعالم: نور أعلى لا يتبع سلسلة التدرّج خطوةً خطوة.

19 וזהו אספקלריא דלא נהרא דהיינו ע"י דבר מסך ומבדיל שאין מאיר האור דרך ישר היינו שנה"ב [שנפש הבהמית] הוא מכסה ומסתיר האור.

وهذه هي المرأة غير المضيئة (אספקלריא דלא נהרא, aspaklaria d'lo nahara): أي بواسطة شيء يحجب ويفصل، فلا يضيء النور مباشرة؛ أي إن النفس الحيوانية (نפש הבהמית, nefesh habahamis) تغطي النور وتحجبه. في النفس، يكون الحاجز في المرأة هو النفس الحيوانية. فهي تحجب النور الإلهي، فلا يضيء مباشرة.

אכן אין הדבר המבדיל מסך עב שהוא מסתיר לגמרי רק יכול לאתכפיא ולא אתהפכא אז נעשה מזה בחי' אור"ח [אור חור]

غير أن الشيء الفاصل ليس حاجزًا كثيفًا يحجب حجبا تامًا؛ بل يمكن إخضاعه وتحويله، وعندئذ ينشأ عنه نور منعكس، وكطبقة الفضة الرقيقة في المرأة، لا تكون النفس الحيوانية حاجزًا تامًا. يمكن إخضاعها وتحويلها، وعندئذ تنتج «نورًا منعكسًا».

כמו בזכוכית שע"י המסך המסתיר נוסף עי"ז אור חדש שלא היה מקודם שהי' [שהיה] המסך הנ"ל ויכול לראות אח"ז [אחר זה] אור חדש היינו שיכול לראוי' [לראות] גם מאחוריו.

كما في الزجاج، إذ يُضاف من خلال الحاجز الحاجب نورٌ منعكس جديد لم يكن موجودًا قبل وجود ذلك الحاجز، وعندئذ يمكن للمرء أن يرى نورًا جديدًا؛ أي يمكنه أن يرى أيضًا ما وراءه.

في المرأة، تُحدث طبقة الفضة أمرًا جديدًا: نورًا منعكسًا يتيح للمرء أن يرى ما وراءه. فالحاجز لا يحجب فحسب، بل يضيف نوعًا جديدًا من الرؤية.

כמו"כ [כמו כן] אחר שנתהפכ' [שנתהפכה] נה"ב [נפש הבהמית] אז ע"י בחי' בכל מאדך נתוסף אור המאיר ג"כ יותר מקודם שהיתה הנשמה בגוף ירידה צורך עליי' [עלייה]

وكذلك، بعد أن تتحول النفس الحيوانية، يُضاف بوساطة «بكل قوتك» نورٌ يضيء أكثر مما كان يضيء قبل أن تكون النفس في الجسد: نزولٌ من أجل صعود.

وكذلك، حين تتحول النفس الحيوانية بالحب «بكل قوتك»، يضيء نور أعظم مما كان يضيء قبل أن تهبط النفس إلى الجسد؛ وهذا هو الصعود الذي كان نزولها من أجله.

שע"י אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא]⁵¹ לעילא לעילא ומאיר שלא ע"פ סדר השתלשלות וזה נק' אספקלריא דלא נהרא⁵² (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ אעשה לו עזר כנגדו)^{53, 54}

فحين يُقَهَّر الجانب الآخر (סטרא אחרא, sitra achra)، يصعد مجد القدوس المبارك (קב"ה / קודשא בריך הוא, kudsha brich hu) إلى أعلى فأعلى، ويضيء لا وفق ترتيب سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus)؛ وهذا ما يُسمّى المرأة غير المضيئة (وانظر ما كُتب أعلاه في تفسير «أصنع له عونًا يقابله»).

يَعْلَمُ كتاب זהר (זהר) أنه حين يُقَهَّر الجانب الآخر، أي الجانب المعارض للقداسة، يرتفع مجد القدوس المبارك «إلى أعلى فأعلى»؛ ويطبّق תניא (תניא)، الفصل 27، هذا حتى على فعل صغير من ضبط النفس. ويضيء هذا النور خارج النظام المرتب لسلسلة العوالم، وهو أيضًا «المرأة غير المضيئة». ويحيل النص إلى ما ورد في תורה אור (תורה אור)، בראשית، حيث يكون اسم אלקים (אלקים, Elokim) حاجزًا يحجب نور Havayah، لكي تتمكن المخلوقات من تلقيه.

וענין גילוי זה י"ל [יש לומר] ע"ד שנתבאר במ"א פי' קדושתו למעלה מקדושתכם⁵⁵ דמאי קמ"ל [קא משמע לן] פשיטא. אלא דר"ל [דרוצה לומר] כי המצות הם מבחי' כתר כמשי"ל [כמה שכתוב לעיל]. וזהו קדושתכ' [קדושתכם] אשר קדשנו וכו'. ונודע שהכתר כלול מב' פרצופים.⁵⁶ היינו בחי' עתיק זהו בחי' תחתונה שבמאציל ובחי' א"א זהו שרש הנאצלים.

ويمكن فهم هذا الكشف على ضوء ما شُرح في موضع آخر في معنى «قداستي فوق قداستكم»: ماذا يعلمنا هذا؟ إنه أمر بديهي! بل المقصود أن الوصايا (מצוות, mitzvos) صادرة عن مستوى التاج (כתר, Keser)، كما شُرح أعلاه، وهذا هو «قداستكم»: «الذي قدسنا، إلخ». ومن المعروف أن التاج يشتمل على تكوينين (פרצופים, partzufim): مستوى עתיק (Atik)، وهو أدنى مستوى داخل المُفِيض، ومستوى אריך אנפין (Arich Anpin)، وهو أصل المنبثقات.

يستشهد الأثر ربي (أدمو"ר הזקן) الآن بالميدراش، «قداستي فوق قداستكم»، ويسأل لماذا كان ينبغي ذكر ذلك أصلًا. والجواب: إن الوصايا تأتي من التاج، وتمنح إسرائيل قداسةً («الذي قدسنا بوصاياه»): والتاج نفسه يشتمل على تكوينين: עתיק، وهو أدنى مستوى داخل المُفِيض نفسه، و אריך אנפין، وهو أصل كل ما انبثق.

20 ועז"א [ועל זה אמר] יכול כמוני.⁵⁷ היינו בחי' תחתונה שבמאציל שהוא עתיק. ת"ל [תלמוד לומר] כי קדוש

אני⁵⁸ קדושתו למעלה מקדושתכם שהמצות ממשיכים מבחי' א"א

وعلى ذلك قيل: «أيمكن أن تكون مثلي؟» أي: أدنى مستوى في المُفِيض، وهو مستوى «القديم» (עתיק, Atik). وتعلمنا الآية: «لأنني أنا قدوس»: قداستي أسمى من قداستكم، لأن الوصايا (מצוות, mitzvos) تستجلب من مستوى الوجه الطويل (أריך אנפין, Arich Anpin).

يفسّر المدرّش قول «كونوا قديسين، لأنني أنا قدوس» هكذا: «أيمكن أن تكون [قداستكم] كقداستي؟ يقول النص: "لأنني أنا قدوس": قداستي أسمى من قداستكم». وقداسة إسرائيل تأتي من الوصايا، التي تستجلب النور من الوجه الطويل. أما «قداستي» فهي עתיק، وهو أعلى من ذلك. وفي ليكوتي تורה (לקוטי תורה)، في פרשת שלח (שלח)، يشرح الأثر ربي (أدمو"ר הזקן) أن هذه القداسة الأسمى هي استشارة من الأعلى (אתערותא דלעילא, isarus dileila)، تسبق كل استشارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarus dilesata) وتعلوها كثيرًا.

משא"כ עתיק נק' עתיק יומין⁵⁹ שנעתק ונבדל מבחי' היומין שהם הלבושים הנעשים מהמצות⁶⁰

في حين يُسمّى عתיק «قديم الأيام» (עתיק יומין, Atik Yomin)، لأنه منفصل، נעתק (נעתק, ne'etak)، ومتمايز عن مستوى «الأيام»، وهي الملابس المصنوعة من الوصايا،

يُسمّى עתיק «قديم الأيام»، ويقرأ الأثر ربي اسمه على ضوء جذره: فكلمة עתיק تعني «قديم»، وترتبط أيضًا بنעתק، أي «منفصل». فهو متميّز عن «الأيام»، أي الملابس المصنوعة من الوصايا.

שעז"נ [שעל זה נאמר] **מי האיש כו' אוהב ימים לראות טוב**⁶¹ **סומוע"ט** [סור מרע ועשה טוב] **והיינו בבחי' א"א משא"כ בחי' עתיק יומין הוא בחי' קדושתו למעלה כו'**

وقد قيل عن ذلك: «من هو الرجل، إلخ، الذي يحب الأيام ليرى الخير؟» [ثم] «ابتعد عن الشر وافعل الخير». وهذا هو مستوى الوجه الطويل؛ أما مستوى «قديم الأيام» فهو مستوى «قداستي أسمى، إلخ».

يسأل المزمور: «من هو الرجل... الذي يحب الأيام ليرى الخير؟» ويجيب: «ابتعد عن الشر وافعل الخير». ف«الأيام» تتكوّن من أداء الوصايا، وتنتمي إلى الوجه الطويل. أما **עתיק** فهو أعلى منها: «قداستي أسمى».

אך ע"י בירור נה"ב [נפש הבהמית] **בכל מאדך נמשך גילוי מבחי' זו כו' כי זהו ענין במקום שבעלי תשובה עומדים**^{62,63} **כו' בחילא יתיר**⁶⁴ **בחי' בכל מאדך כו':**

لكن تهذيب النفس الحيوانية (نפש הבהמית, nefesh habahamis) «بكل قوتك» يستجلب انكشافاً من هذا المستوى، إلخ. فهذا هو معنى «في الموضع الذي يقف فيه أصحاب التوبة (בעלי תשובה, baalei teshuvah)، إلخ»، بقوة أعظم، أي مستوى «بكل قوتك»، إلخ.

لكن حين تُهذَّب النفس الحيوانية بالمحبة «بكل قوتك»، ينزل انكشاف حتى من مستوى **עתיק**. ولهذا يقف أصحاب التوبة في موضع لا يستطيع الأبرار الكاملون بلوغه: فتوبتهم تأتي بقوة أعظم، تتجاوز القياس.

القسم 4 • 211-29

الألبسة والتيجان والمصباح

21 **ולתוספת ביאור בענין הלבושים**⁶⁵ **לנשמה בג"ע** [בגן עדן] **יובן ע"פ מה שפי' בזוה"ק** [בזוהר הקדוש] **ס"פ תולדות שהמלאכים בירידתם לעוה"ז מתלבשים בלבוש כי להיותם רוחניים לכן כדי שיומשכו בעולם השפל הוא ע"י לבוש כו'.**

ولمزيد من إيضاح أمر الألبسة التي للنفس في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden)، يمكن فهم ذلك مما ورد في الزوهار المقدس (Zohar, זהר) في ختام פרשת תולדות: إن الملائكة، حين تنزل إلى هذا العالم، تلبس لباساً؛ لأنها روحانية، فلا بدّ من أن يكون امتدادها إلى العالم السفلي بواسطة لباس، إلخ.

يضيف الأتر ربي زاوية أخرى لفهم ألبسة النفس، مستنداً إلى الزوهار في ختام פרשת תולדות. فعندما تنزل الملائكة إلى هذا العالم، لا بدّ لها من أن تلبس لباساً، لأن الكائنات الروحانية المحضة لا تستطيع أن توجد في مكان مادي على نحو آخر.

וכך יובן בהפוך שכדי שהנשמה תשיג ותהנה מזיו השכינה צ"ל ג"כ ע"י לבוש רוחני כנ"ל.

وهكذا يمكن فهم الأمر على العكس: لكي تدرك النفس وتتلذذ بإشراق الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah), لا بدّ لها هي أيضًا من لباس روحاني، كما سبق بيانه.

حالة النفس معكوسة: فهي تصعد بدلًا من أن تنزل. ولكي تدرك إشراق الحضور الإلهي، تحتاج هي أيضًا إلى لباس، وهو لباس روحاني.

אך לכאורה אין המשל דומה שהרי הנשמה היא עצם רוחני וא"כ למה צריכה ללבוש בשביל להשיג הזיו כו'.

غير أن القياس، للوهلة الأولى، لا يبدو مطابقًا؛ فالنفس كيان روحاني، فلماذا تحتاج، إذن، إلى لباس لكي تدرك الإشراق، إلخ؟
اعتراض: تحتاج الملائكة إلى لباس لأنها روحانية وتدخل عالمًا ماديًا. أما النفس فروحانية وتذهب إلى مكان روحاني، فلماذا تحتاج إلى لباس؟

אך הענין הוא כי רוחניות וגשמיות שניהם נבראים ומחודשים מאין ליש משא"כ זיו השכינה שהוא גילוי אלקות ממש כמ"ש בפ' חיי שרה ע"פ ואברהם זקן.

لكن التفسير هو أن الروحانية والمادية كليهما مخلوقتان ومُحدثتان من العدم إلى الوجود، بخلاف إشراق الحضور الإلهي، فهو تجلٍّ للألوهية ذاتها، كما يُبين في פרשת חיי שרה، في شرح الآية: «وكان إبراهيم (אברהם) شيخًا».

والجواب أن الروحاني والمادي كليهما مخلوقان ومُحدثان من العدم إلى الوجود. أما إشراق الحضور الإلهي فليس شيئًا مخلوقًا، بل هو الألوهية ذاتها، كما يُبين في المقالة (מאמר, maamar) حول «وكان إبراهيم شيخًا» في פרשת חיי שרה.

והרי האלקות הוא למעלה מרוחניות כמו שהוא למעלה [למעלה / למעלה] מגשמיות שהרי אין ערוך הנבראים לגבי הבורא:

والألوهية أرفع من الروحانية، كما أنها أرفع من المادية؛ إذ لا نسبة للمخلوقات إلى الخالق.

الألوهية أبعد عن الروحاني كما هي أبعد عن المادي، لأن شيئًا من المخلوقات لا يضاهي الخالق. لذلك تحتاج النفس، على الرغم من كونها روحانية، إلى لباس لكي تتلقّى الألوهية.

22 וזהו המגביה כו' המשפילי⁶⁶ כו'. לכן כדי שתשיג גילוי זה ממש א"א להיות כ"א ע"י לבוש ממעשה

המצות כו'

وهذا هو [معنى] «المتعالي في الأعالي، إلخ، والناظر إلى السافل، إلخ». ولذلك، لكي [تدرك النفس] هذا الكشف بعينه، لا سبيل إلى ذلك إلا بواسطة لباس من عمل الوصايا (מצוות, mitzvot)، إلخ.

يصف المزمور 72 بأنه متعالٍ في الأعالي، ومع ذلك ينظر إلى السافل، بعيدًا بالقدر نفسه عن السماء والأرض. ولذلك لا تستطيع النفس تلقّي الكشف عن الألوهية إلا من خلال لباس مصنوع من وصاياها.

והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] צדיקי [צדיקים] יושבים ועטרותיה בראשיהם ונהנים מזיו פי' נהנין מזיו הוא גילוי מהות הזיו ממש⁶⁷ וזהו כענין הראיה באספקלריא המאירה שהוא השגת המהות ממש ע"י הלושים מהמצות.

وقد قال حكماؤنا: «يجلس الصديقون وتيجانهم على رؤوسهم، ويتمتعون بالضياء». ومعنى «يتمتعون بالضياء» هو انكشاف ماهية الضياء نفسها؛ وهذا شبيه بالرؤية في مرآة مضيئة، أي إدراك الماهية نفسها بواسطة الألبسة الناشئة عن الوصايا. يقول التلمود إن الصديقين في العالم الآتي يجلسون وتيجانهم على رؤوسهم ويتمتعون بضياء الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah). والتمتع بالضياء هو رؤية الألوهية نفسها، كما في المرأة الصافية المضيئة، وذلك بواسطة ألبسة الوصايا.

אך עטרותיהם הוא בחי' מקיף והוא בחי' שלמעלה מזיו וההארה המושגת להם

لكن «تيجانهم» تشير إلى مستوى [النور] المحيط، وهو مستوى يعلو الضياء والإنارة اللذين يدركونهما.

أما «التيجان» فهي أمر آخر: نور محيط، أرفع من الضياء والتوهج اللذين تدركهما النفوس.

לפיכך אין נמשכת בבחי' גילוי כ"א ע"ד הראי' [הראיה] ע"י אספקלריא שאינה מאירה שאין מושג המהות של הנראה רק ע"ד וביד הנביאים אדמה כו'.

ولذلك لا يُجذَّب هذا إلى مرتبة الانكشاف، بل فقط على نحو الرؤية بواسطة المرآة التي لا تضيء؛ فلا تُدرك ماهية ما يُرى، وإنما يكون ذلك على نحو «وبواسطة الأنبياء أتمثل، إلخ».

لعلّ التاج، لا ينكشف صراحة، بل لا يُرى إلا كما في المرآة التي لا تضيء: فلا تُرى ماهيته، وإنما لا يُرى إلا في صورة شَبّه، كما لدى الأنبياء غير موسى (مשה).

ולכן נק' עטרה. (ועמ"ש לקמן בפסוק צאינה וראינה⁶⁸ וגו' בעטרה⁶⁹ וגו'. וזה נמשך ע"י בכל מאדך כנ"ל):^{70, 71}

ولذلك يُسمّى تاجًا. (وانظر ما كُتب أدناه في شأن الآية: «اخرجن وانظرن، إلخ، بالتاج، إلخ». وهذا يُجذَّب بواسطة «بكل قوتك»، كما سبق شرحه.)

ولهذا يُسمّى تاجًا: فهو يعلو الرأس ويحيط به بدلًا من أن يدخل فيه. ويشير النص إلى الآية: «اخرجن وانظرن... الملك سليمان (שלמה) بالتاج». وفي ليكوتي תורה (לקוטי תורה, Likkutei Torah), שיר השרים (שיר השרים, Shir HaShirim), يشرح الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) هناك أن التاج، أي مستوى التاج (כתר, Keser)، لا يمكن رؤيته بالمرآة المضيئة أبدًا، وإنما يُرى بالمرآة غير المضيئة، وأنه يأتي من خلال خدمة ה' «بكل قوتك».

23 וזהו ענין נר מצוה⁷² וענין נר אלקים נשמת אדם⁷³ היינו ב' בחי' נר. א' הוא אספקלריא המאירה. והב' אספקלריא שאינה מאירה.

وهذا هو معنى «الوصية (מצוה) مصباح» ومعنى «مصباح ألكيم هو نفس الإنسان»: فهما نوعان من المصباح. أحدهما المرأة المضيئة، والثاني المرأة التي لا تضيء.

وهكذا يرتبط المصباحان المذكوران في المطلع، الوصية والنفس، بنوعي المرأة. فأحد المصباحين يقابل المرأة الصافية المضيئة، والآخر يقابل المرأة التي لا تضيء.

והענין כי הנה בנר יש שמן ופתילה וב' גווני אור. נהורא אוכמא שעל הפתילה ונהורא חיורא.

والتفسير هو أن في المصباح زيتًا وفتيلة، ولونين من النور: نورًا داكنًا على الفتيلة، ونورًا أبيض.

في المصباح زيت وفتيلة، ولهيه ذو لونين: نور داكن قريب من الفتيلة، ونور أبيض فوقه. ويستخدم الزوهار هذين اللونين كثيرًا رمزًا.

24 והנה האור שהוא עיקר הנר הוא נאחז בפתילה דוקא. אבל השמן בלתי אפשר שיאחז בו האור בעצמו כ"א ע"י הפתילה ומ"מ השמן הוא הנכלה בהאור וע"י פתילה א' נכלה שמן הרבה כו'.

والآن، فإن النور، وهو جوهر المصباح، إنما يتعلق بالفتيلة على وجه الخصوص. أما الزيت، فلا يمكن للنور أن يتعلق به نفسه إلا بواسطة الفتيلة؛ ومع ذلك، فالزيت هو الذي يُستهلك في النور، وبواسطة فتيلة واحدة يُستهلك زيت كثير، إلخ.

لا يستطيع اللهب أن يتعلق إلا بالفتيلة؛ ولا يمكنه أن يشتعل في الزيت مباشرة. ومع ذلك، فالزيت هو الذي يحترق بالفعل، إذ تصعد مادته عبر الفتيلة، وتحرق فتيلة واحدة مقدارًا كبيرًا من الزيت.

25 וכך הנה מעשה המצות בעוה"ז הם בחי' השמן כמ"ש בזוהר בינוקא דבלק.⁷⁴ והיינו שמן משחת קדש ששרשו בח"ע [בחכמה עילאה] ורצון העליון

وكذلك، فإن أعمال الوصايا (מצות) في هذا العالم من مرتبة الزيت، كما ورد في كتاب زهر (זהר) في [مقطع] الطفل الحكيم (ינוקא, Yanuka) في بالاق؛ أي زيت المسحة المقدسة، الذي يكمن أصله في الحكمة العليا (חכמה, Chochmah) والإرادة العليا (רצון, ratzon).

في هذا العالم، الوصايا هي الزيت. ويشبه وصف زهر للطفل الحكيم (ינוקא) في باراشات بالاق الأعمال الصالحة بالزيت، ويشرح **חניא (חניא)**، الفصل 35، ذلك: فالحضور الإلهي (**שכינה**, Shechinah) يحلّ على الإنسان كما يستقر اللهب على الفتيلة، ولا يكون ذلك إلا بواسطة زيت الأعمال الصالحة. وأصلها زيت المسحة المقدسة، الذي يرمز إلى الحكمة العليا والإرادة العليا.

אך שנשתלשלו וירדו בגשמיות בעוה"ז ע"כ אין דרך שיאחז בהם אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה כ"א ע"י הפתילה שהיא הנפש האלקית המקיים המצות ואז הוא הממשיך בהם גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה

לכן بما أنها تسلسلت ونزلت إلى المادية في هذا العالم، فلا سبيل للنور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof), ב"ה, إلى التعلق بها إلا بواسطة الفتيلة، وهي النفس الإلهية (נפש האלקית, nefesh elokis) التي تؤدي الوصايا؛ وعندئذ تكون هي [النفس] التي تجذب تجلي אור אין סוף إلى الوصايا، ב"ה.

لما كانت الوصايا قد نزلت إلى أشياء مادية، لم يعد في وسع النور اللانهائي أن يتعلق بها مباشرة. فهو يحتاج إلى فتيلة، أي إلى النفس الإلهية التي تؤديها؛ وعن طريق النفس يُجذب النور الإلهي إلى الفعل المادي.

וכמ"ש אשר יעשה אתם האדם⁷⁵ שהאדם הוא העושה אותן למצות שממשיך בהן אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה. משא"כ חסד לאומים.⁷⁶

وكما ورد: «التي يعملها الإنسان»، فالإنسان هو الذي يجعلها وصايا، إذ يجذب إليها تجلي אור אין סוף, ב"ה؛ وليس الأمر كذلك في «إحسان الأمم».

يمكن فهم الآية «التي يعملها الإنسان» بمعنى «التي يجعلها الإنسان»: فالمرء يجعل الفعل وصيةً بأن يجذب النور اللانهائي إليه. أما فعل الإحسان نفسه، إذا أنجز من دون هذه الصلة، أي «إحسان الأمم»، فيفتقر إلى ذلك.

26 וזהו ותורה שם בישראל.⁷⁷ והיינו ע"י שיש בנפש בחי' מס'נ [מסירות נפש] באחד בק"ש [בקריאת שמע] שהוא בחי' בטול לאוא"ס [לאור אין סוף] ב"ה.

وهذا هو [معنى] «وأقام التوراة (تורה, Torah) في إسرائيل»: أي إن في النفس جانبًا (בחינה, bechinah) من التضحية بالنفس (מסירות נפש, mesirus nefesh)، عند قول «واحد» في تلاوة الشماع (קריאת שמע, Shema)، وهو مستوى من إبطال الذات (ביטול, bittul) أمام النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) المبارك.

هذا هو معنى «وأقام التوراة في إسرائيل»: تستطيع النفس أن تحتوي النور الإلهي لأنها قادرة على أن تبذل ذاتها كليًا أمام ה', كما حين يقول المرء «واحد» في الشماع وهو مستعد للتضحية بالنفس؛ وهذا هو إبطال الذات أمام النور اللانهائي.

וזהו כמשל הפתילה שבה נאחז האור. והיינו ע"י בטול זה כו' משא"כ בשמן כי הנפש היא רוחנית ויש בה בטול זה משא"כ במעשה המצות עצמן לא שייך לומר כן

وهذا يشبه مثال الفتيلة التي يتعلق بها اللهب؛ أي إن ذلك يكون بفضل إبطال الذات هذا، وما إلى ذلك. وليس الأمر كذلك بالنسبة إلى الزيت، لأن النفس روحانية وفيها هذا الإبطال للذات، أما أفعال الوصايا (מצוות, mitzvos) نفسها فلا يصح أن يقال فيها ذلك.

إبطال الذات هو ما يتيح للنور أن يتعلق بالنفس، كما يتعلق اللهب بالفتيلة. فالنفس، لكونها روحانية، تتصف به؛ أما الوصايا المادية، وهي الزيت، فلا يصح أن يقال إنها تتصف به.

ולכן האור נאחז בפתילה דוקא אלא שבה ועל ידה נמשך גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה במעשה המצות שמדברים גשמיים

ולذلك يتعلّق النور بالفتيلة تحديداً، غير أن انكشاف النور اللانهائي المبارك يُستمدّ فيها وبواسطة الوصايا، وهي من أشياء مادية؛

وهكذا يتعلّق النور بالفتيلة، أي النفس؛ لكن انكشاف النور اللانهائي يُستمدّ إلى الوصايا المادية فيها وبواسطة الفتيلة.

وهוא כמשל השמן הנכלה באור.

وهذا يشبه مثال الزيت الذي يستهلكه اللهب.

فالوصايا هي الزيت الذي «يستهلكه» اللهب، إذ يُرفع إلى النور بواسطة الفتيلة.

וע"י פתילה א' נכלה שמן הרבה היינו כי נשמה א' מקיים ועושה מצות רבים לאין שיעור בשני חייו.

وبواسطة فتيلة واحدة يُستهلك زيت كثير؛ أي إن نفساً واحدة تؤدي وصايا كثيرة لا تُحصى في سنوات حياتها.

تُحرق فتيلة واحدة زيتاً كثيراً؛ وكذلك تؤدي نفس واحدة وصايا لا تُحصى على مدى حياتها.

27 והנה מהשמן נמשך הנהורא חורא שהוא כענין בחי' אספקלריא המאירה היינו בחי' אור ישר. והוא בחי' תר"ך עמודי אור כנ"ל. והנהורא אוכמא נמשך מהפתילה כי נהורא אוכמא היא בחי' אספקלריא שאינה מאירה.

والآن، يُستمدّ من الزيت النور الأبيض، وهو شبيه بمستوى المرآة المضيئة، أي مستوى النور المستقيم؛ وهو مستوى أعمدة النور الـ620، كما سبق شرحه. أما النور الداكن فيُستمدّ من الفتيلة، لأن النور الداكن هو مستوى المرآة التي لا تضيء.

يأتي النور الأبيض من الزيت، أي من الوصايا (מצוות, mitzvos): فهو نور مستقيم، كالزجاج الصافي، وهو «أعمدة النور الـ620» الآتية من الأعلى. أما النور الداكن فيأتي من الفتيلة، أي من النفس، ويقابل المرآة التي لا تضيء.

28 והוא ענין אהבת בכל מאדך שנמשך מצד התהפכות נה"ב [נפש הבהמית]. כי הפתילה היא נה"א [נפש האלקית] המלוכשת בנה"ב [בנפש הבהמית].

وهذا هو معنى المحبة «بكل ما أوتيت من قوة»، التي تُستمدّ من انقلاب النفس الحيوانية (نפש הבהמית, nefesh habahamis). فالفتيلة هي النفس الإلهية (نפש האלקית, nefesh elokis) المتلبّسة بالنفس الحيوانية.

النور الداكن هو المحبة «بكل ما أوتيت من قوة»، التي تنشأ من تحوّل النفس الحيوانية. والفتيلة ليست **نפש האלקית** وحدها، بل هي **נפש האלקית** في حال تلبّسها بـ **נפש הבהמית**.

כי זה שהנשמה נק' פתילה הוא דוקא בהתלבשותה בגוף שאז נק' היא פתילה לגבי המצות שהם הנק' שמן לומר שהאור נאחז בפתילי' [בפתילה] דוקא כי אז בירידתן למטה הרי הנפש רוחנית והמצות גשמיות.

فإنما تُسمَّى النفس فتيلةً حين تكون متلبَّسةً بالجسد؛ وعندئذ تُدعى فتيلةً بالنسبة إلى الوصايا (מצות)، التي تُسمَّى زيتًا؛ أي إن النور يتعلَّق بالفتيلة تحديداً، إذ إن النفس، عند نزول الوصايا إلى الأسفل، روحانية، والوصايا مادية.

لا تكون النفس «فتيلة» إلا حين تكون في الجسد. وهنا، في الأسفل، النفس روحانية والوصايا مادية، ولذلك يتعلَّق النور بالنفس، ومن خلالها بالوصايا.

משא"כ בעלותן למעלה בג"ע [בגן עדן] הרי אדרבה האוא"ס [האור אין סוף] נתגלה לנפש ע"י אמצעות הלבושים הנעשים ממעשה המצות

أما حين ترتقي الوصايا إلى الأعلى، إلى جنة عدن (גן עדן, Gan Eden)، فعلى العكس، ينكشف النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) للنفس بواسطة الألبسة الناشئة عن أداء الوصايا.

في جنة عدن يحدث العكس: فهناك يصل أור אין סוף إلى النفس عبر الألبسة المتكوّنة من وصاياها.

א"כ אז המצות הם כמו בחי' פתילה והנפש היא השמן הנכלה באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה ע"י אמצעות הפתילה הם לבושים מהמצות וכו'. אבל בעוה"ז נהפוך הוא שהנשמה נק' פתילה.

فإذا كان الأمر كذلك، تكون الوصايا بمنزلة الفتيلة، وتكون النفس هي الزيت الذي يُستهلك في אור אין סוף, ב"ה، بواسطة الفتيلة، أي الألبسة الناشئة عن الوصايا، إلخ. أما في هذا العالم فالأمر بالعكس: تُسمَّى النفس فتيلة.

هناك تكون الوصايا هي الفتيلة، والنفس هي الزيت الذي «يُستهلك» في אור אין סוף. أما في هذا العالم فالأمر بالعكس، والنفس هي الفتيلة.

29 וכיון שכן שאינו נק' פתילה כ"א בהתלבשותה בנה"ב [בנפש הבהמית] לכן נמשך ממנה נהורא אוכמא היא

בחי' בכל מאדך וכו' בחי' או"ת [אור חזר]

وبما أن [النفس] لا تُسمَّى فتيلة إلا حين تتلبَّس بالنفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamis)، لذلك يُستمدّ منها النور الأسود، وهو مستوى «بكل قوتك»، إلخ، مستوى النور المنعكس.

بما أن النفس لا تكون فتيلة إلا حين تتلبَّس بالنفس الحيوانية، فإن النور الأسود الذي ينبعث منها هو الحب «بكل قوتك»، الناشئ من تحويل النفس الحيوانية؛ وهو «نور منعكس» يصعد من الأسفل.

וממעשה המצות נמשך נהורא חורא הוא בחי' שמחה של מצוה ושניהם כא' [כאחד] טובים שיש מעלה יתירה בזה כו' ויש וכו' כנ"ל בענין אספקלרי' [אספקלריא] המאירה ושאינה מאירה.

ومن أداء الوصايا (מצוות) يُستمدّ النور الأبيض، وهو مستوى فرح الوصية. وكلاهما حسن، إذ في هذا مزية فائقة، إلخ، وفي ذاك، إلخ، كما شُرح أعلاه في شأن المرأة المضيئة والمرأة غير المضيئة.

النور الأبيض، الآتي من الوصايا، هو فرح الوصية. ولكل من النورين ميزته، كما أن لكل واحدة من المرأتين الموصوفتين آنفاً مزيته.

וזהו שהנשמה נק' נר וגם המצות נק' נר.

وهذا هو معنى أن النفس تُسمّى مصباحًا، وأن الوصايا تُسمّى أيضًا مصباحًا.

ولهذا تُسمّى كل من النفس والوصايا مصباحًا: فهما معًا تكونان مصباحًا واحدًا، فتيلةً وزيتًا.

והיינו כי הנשמה היא בחי' הפתילה (בהתלבשותה בנה"ב [בנפש הבהמית]) והמצות הם בחי' השמן ועי"ז נמשך

ב' בחי' אור וכמ"ש ואהבת⁷⁸ בגימטריא ב"פ [ב' פעמים] אור. הוא בחי' בכל מאדך ושמחה של מצוה⁷⁹

أي إن النفس هي مستوى الفتيلة (حين تتلبّس بالنفس الحيوانية)، والوصايا هي مستوى الزيت؛ وبهذا يُستمدّ نوعان من النور، كما ورد: «وتحبّ» (ואהבת, ve'ahavta)، وقيمتها العددية ضعف قيمة «النور» (أور, or): وهذا هو مستوى «بكل قوتك» وفرح الوصية.

النفس في الجسد هي الفتيلة، والوصايا هي الزيت، وهما معًا يُنتجان نورين. فقيمة كلمة ve'ahavta (ואהבת, «وتحبّ») العددية هي 414، أي ضعف قيمة كلمة or (أور, «النور»). وقيمتها 207؛ والنوران هما الحب «بكل قوتك» وفرح الوصية.

וכמו שבהזדלקת הנר מתחלה נמשך ועולה האור שסביב הפתילה שהוא נהורא אוכמא. ואח"כ נמשך ומתגלה הנהורא חורא.

وكما أنه عند إيقاد المصباح يُستمدّ أولاً ويرتفع النور المحيط بالفتيلة، وهو النور الأسود، ثم بعد ذلك يُستمدّ النور الأبيض وينكشف،

حين يُوقد المصباح، يظهر أولاً النور الأسود المحيط بالفتيلة، ولا يظهر النور الأبيض إلا بعد ذلك.

כן מתחלה צ"ל ההעלאה בבחי' בכל מאדך. ואז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח^{80, 81} גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה על ידי מעשה המצות:

כذلك يجب أولاً أن يحصل الارتقاء بمستوى «بكل قوتك»، ثم «الروح تستجلب روحاً وتُنزل روحاً»: أي انكشاف النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، تبارك، من خلال أداء الوصايا.

وهكذا أيضًا، ينبغي أولاً الارتقاء بالحب «بكل قوتك»، ثم، كما يقول الزوهار: «الروح تستجلب روحاً»؛ فالجهد المبذول من الأسفل يستجلب انكشاف النور اللانهائي من خلال الوصايا. ويستخدم المقال التالي في هذه الباراشا («فإن عندك ينبوع الحياة») قول الزوهار نفسه: إن الإنسان حين يؤدي وصايا ה' يثير استثارة من الأعلى.

القسم 5 • 301-42

الرعاة السبعة والأمراء الثمانية

30 והנה ענין העלאת הנרות שהיו במקדש ז' נרות⁸² הוא כנגד שבעה מדרגות שיש בכללות עובדי ה'.

والآن، فإن إيقاد المصابيح التي كانت في الهيكل، وهي سبعة مصابيح، يقابل سبع مراتب قائمة في عموم خادمي ה'. ينتقل الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) الآن إلى عدد الأنوار. فالمنارة ذات الأذرع السبعة في الهيكل ترمز إلى سبعة أنواع من خادمي ה'.

יש שעבודתו⁸³ בבחי' אהבה. ויש שעיקר עבודתו בבחינת יראה כו'. ונמשכים מבחי' שבעה רועים המפרנסים כללות נש"י [נשמות ישראל]

فمنهم من تكون خدمته في هيئة الحب، ومنهم من تكون الخشبة أساس خدمته، إلخ. وهم يستمدون من مستوى الرعاة السبعة الذين يغذون مجموع نفوس إسرائيل.

يخدم بعضهم أساسًا بالحب، وآخرون بالخشية، وهكذا في سبعة أنماط. وتستمد هذه الأنواع السبعة من «الرعاة السبعة»، وهم القادة العظام الذين يغذون جميع نفوس إسرائيل.

(דאע"פ [דאף על פי] שכל אחד מקבל מכל השבעה רועים מ"מ יש מי שבחי' זו גוברת בו יותר כו' כמ"ש בזוהר בנוי דאברהם כו' בנוי דיצחק כו').

(فمع أن كل واحد يتلقى من الرعاة السبعة جميعًا، فإن هذه الصفة تغلب في بعضهم أكثر، إلخ، كما جاء في زوهار (זהר): «أبناء إبراهيم (אברהם)، إلخ، أبناء إسحاق (יצחק)، إلخ»).

تتلقى كل نفس شيئًا من الرعاة السبعة جميعًا، لكن صفة واحدة تسود في كل شخص. ويتحدث زوهار عن «أبناء إبراهيم» (الذين صفتهم الحب) و«أبناء إسحاق» (الذين صفتهم الخشية).

וענין שמונה נרות דחנוכה הם כנגד שמונה נסיכי אדם⁸⁴

وأما مصابيح حانوكا (חנוכה, Chanukah) الثمانية، فتقابل أمراء البشر الثمانية،

أما مصابيح حانوكا الثمانية، فعلى خلاف ذلك، تقابل «أمراء البشر الثمانية».

וכמ"ש במיכה (סימן ה) אשור כי יבא בארצנו וכו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם^{85, 86}

كما ورد في ميخاه (ميכה, Michah)، الإصحاح الخامس: «حين يأتي آشور إلى أرضنا، إلخ، نقيم عليه سبعة رعاة وثمانية أمراء من البشر».

يتنبأ ميخاه بأنه حين يغزو آشور، «نقيم عليه سبعة رعاة وثمانية أمراء من البشر»: أي قادة وقادة عسكريين كثيرين يصدون آشور.

ובגמ' [ובגמרא] דסוכה (דף נב:) פי' שבעה רועים אברהם יעקב משה כו'. ושמנה נסיכי אדם ישי ושاول כו' ומשיח⁸⁷ ואליהו.

وفي الجمارا (גמרא) في سوكا (סוכה) (52b) يرد تفسير ذلك: الرعاة السبعة هم إبراهيم ويعقوب (יעקב)، وموسى (משה)، إلخ؛ وأمراء البشر الثمانية هم يَسَى (ישי)، وشاؤول (שاول)، إلخ، ومن بينهم مשיח (Moshiach) وإلياهو (אליהו).

يسمى التلمود هؤلاء: فمن الرعاة السبعة إبراهيم ويعقوب وموسى، ومن الأمراء الثمانية يَسَى وشاؤول ومשיח وإلياهو. وتذكر حاشية كيهوت أن مسألة عدّ مשיח في الأمراء لا في الرعاة نوقشت في حديث للربي (הרבי) (ليكوتي سيحوت، לקוטי שיחות، المجلد 35).

ולהבין זה שהנרות דחנוכה הם כנגד שמונה נסיכי אדם. והענין כי הנה רועה יש בו ב' פירושים. הא' לשון מפרנס לאחרים כמו רוענו זוננו.

ولفهم هذا، أي إن مصابيح חנוכה تقابل أمراء البشر الثمانية، فإن التفسير هو أن لكلمة «راعٍ» (רועה, ro'eh) معنيين. الأول هو معنى إعالة الآخرين، كما في «راعينا ومغذينا» (רוענו, זוננו; re'enu, zunenu).

لكي يتبين سبب مقابلة مصابيح חנוכה للأمراء، يتناول الأثر ربي أولاً كلمة «راعٍ» (ro'eh)، التي لها معنيان. الأول هو من يطعم الآخرين، كما في بركة الطعام: «راعينا (re'enu)، الذي يغذينا».

31 והב' שהוא רועה את עצמו ר"ל [רועה לומר] שמתפרנס כמו והאתונות רועות על ידיהן⁸⁸ וכן בגמ' [בגמרא]**רועה בשדות וכיוצא.**

والثاني أن يرعى نفسه، أي إنه يقتات، كما في قولهم: «وكانت الحمير الإناث ترعى إلى جانبهن»، وكذلك في الجمارا (גמרא, Gemara): «ترعى في الحقول»، ونحو ذلك.

المعنى الثاني للفعل «يرعى» (רועה, ro'eh) هو أن يرعى المرء نفسه ويقتات، كما رعت الحمير الإناث في سفر أيوب، وكما في تعبير الجمارا «ترعى في الحقول».

וכן בענין השבעה רועים יש ב' בחי' אלו כי הן המפרנסים כנ"י [כנסת ישראל]. אברהם באהבה כמ"ש אברהם אוהבי⁸⁹ ששרשו מחסד עליון שהוא בחי' אהבה ומשפיע מבחי' זו לכנס"י [לכנסת ישראל] ומרע"ה [ומשה רבינו עליו השלום] משפיע בחי' דעת כו'.

وكذلك في شأن الرعاة السبعة، نجد هذين الجانبين؛ فهم الذين يمدّون جماعة إسرائيل بما تتغذى به. إبراهيم (أברהם) بالمحبة، كما ورد: «إبراهيم الذي أحبني»؛ إذ يرجع أصله إلى الإحسان العلوي (חסד, Chesed)، وهو مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) المحبة، ويفيض من هذا المستوى على جماعة إسرائيل؛ وموسى معلّمنا (משה), ע"ה, يمنح مستوى المعرفة (דעת, Daas), إلخ.

يجمع الرعاة السبعة بين المعنيين: فهم يطعمون الآخرين ويُطعمون هم أنفسهم. إبراهيم، المتجدر في الإحسان العلوي، يمنح المحبة لشعب إسرائيل؛ وموسى يمنحهم المعرفة ب'ה'.

32 ונקרא רעיא מהימנא שמפרנס את האמונה על ידי שממשיך דעת ה'. ויעקב משפיע רחמים.

ويُدعى الراعي الأمين (רעיא מהימנא, ra'aya mehemna)، لأنه يغذي الإيمان (אמונה, emunah) بإنزال معرفة ה'. ويمنح يعقوب (יעקב) الرحمة.

يُدعى موسى (משה) «الراعي الأمين» (רעיא מהימנא)، وتُفهم العبارة هنا بمعنى الراعي الذي يغذي الإيمان (אמונה) من خلال منح إسرائيل معرفة ה'. ويمنحهم يعقوب (יעקב) الرحمة.

ואמנם הגה עי"ז שמפרנסים לכנס"י [לכנסת ישראל] הם מתפרנסים ג"כ כי מודעת זאת שא"ס ב"ה מרומם ומתנשא לאין קץ מבחי' חכמה ומדות כמאמר דלאו מכל אינון מדות איהו כלל.

والواقع أنهم، إذ يمدّون جماعة إسرائيل بما يغذيها، يُمدّون هم أيضًا. فمن المعلوم أن اللامتناهي (אין סוף, Ein Sof)، المبارك، متعالٍ ومرتفع بلا نهاية فوق مستوى الحكمة (חכמה, Chochmah) والصفات الوجدانية (مدות, middos)، كما جاء في القول: «ليس هو أيًا من هذه الصفات على الإطلاق».

حين يغذي الرعاة جماعة إسرائيل، يُغذّون هم أيضًا. إن ه' نفسه يسمو بلا حد فوق الحكمة والصفات الوجدانية؛ وكما يقول تيكوني زوهار (تيكوني زهر)، فهو ليس أيًا من هذه الصفات على الإطلاق.

33 וכדי שיומשך גילוי אור א"ס ב"ה במדות עליונות הוא כפום עובדיהון דב"נ [דבני נשא] שע"י אתעדל"ת

[אתערותא דלתתא] באהבה

ولكي يُجذب انكشاف النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، مباركًا هو، إلى الصفات العليا، فإن ذلك يكون وفق أعمال البشر: فمن خلال استشارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarusa dilesata) بالحب،

لأن ه' فوق الصفات، فإن نوره يدخل فيها وفقًا لأعمال البشر. وحين يوقظ الناس الحب من الأسفل، تأتي استجابة من الأعلى.

אזי כמים הפנים⁹⁰ נמשך למעלה ג"כ גילוי אור א"ס ב"ה במדת אהבה וחסד להיות אהבתי אתכם⁹¹ כו'

חינטי, «كما [يعكس] الماء وجهًا لوجه»، يُستجلب أيضًا إلى الأعلى انكشاف النور اللانهائي (אור אין סוף)، مباركًا هو، في صفة الحب والإحسان (חסד, Chesed)، حتى يكون المعنى: «أحببتكم، إلخ».

كما يعكس الماء وجهًا، كذلك يستجيب حب ה' لלב الإنسان: فيكشف النور اللانهائي في الصفة العليا للحب والإحسان: «أحببتكم».

ונמצא ע"י שהשבעה רועים משפיעים אהוי"ר [אהבה ויראה] לנש"י [לנשמות ישראל] ע"י האהוי"ר [האהבה

ויראה] שמתעורר בנש"י [בנשמות ישראל] נמשך תוספת אור וגילוי מא"ס ב"ה בהמדות עליונות

وهكذا، من خلال أن الرعاية السبعة يمنحون الحب والخشية (אהבה ויראה, ahavah v'yirah) لنفوس إسرائيل، فإن الحب والخشية اللذين ينهضان في نفوس إسرائيل يستجلبان بذلك نورًا وانكشافًا إضافيين من اللامتناهي (אין סוף, Ein Sof)، مباركًا هو، إلى الصفات العليا،

وهكذا، حين يوقظ الرعاية الحب والخشية في إسرائيل، يستجلب هذا الحب والخشية نورًا إضافيًا من اللامتناهي إلى الصفات العليا.

שהם שרש בחינת הרועים והרי א"כ הם מתפרנסים ע"י כו'. וזהו אכלו רעים⁹² שהם הרועים שהם רעים למקום.

وهي جذر مستوى الرعاية؛ ولذلك يتغذى الرعاية بذلك، إلخ. وهذا هو [معنى] «كلوا أيها الأصدقاء (رעים, re'im)»: فهم الرعاية (رועים, ro'im)، أصدقاء الحاضر في كل مكان.

هذه الصفات العليا هي جذر الرعاية أنفسهم، ولذلك يتغذى الرعاية بدورهم. ويقول نشيد الأنشاد: «كلوا أيها الأصدقاء (رעים, re'im)»؛ فالرعاية (رועים, ro'im) هم أصدقاء الحاضر في كل مكان.

34 והנה כמו"כ [כמו כן] יש למעלה ג"כ כמאמר ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים⁹³ כו' שפרנסה זו הוא

שיומשך אור א"ס להיות בבחינת כמראה אדם⁹⁴ והיינו ע"י התורה

والأمر كذلك في الأعلى أيضًا، حيث يوجد [مثل هذا القوت]، كما جاء في القول المأثور: «إن إسرائيل يمدون أباهم الذي في السماء بالقوت، إلخ». وهذا القوت هو أن يُستمدَّ النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) ليكون في مرتبة «كمُنظر إنسان»، وذلك بواسطة التوراة (تורה).

يوجد أيضًا «قوت» في الأعلى: يقول المدرش إن إسرائيل يمدون أباهم الذي في السماء بالقوت. ومعنى ذلك استمداد النور اللانهائي إلى هيئة «كمُنظر إنسان»، أي إلى البنية الشبيهة بالإنسان للصفات المنبثقة (سפירות, Sefiros)، وذلك بواسطة التوراة.

וכמ"ש לכו לחמו בלחמי⁹⁵ שהתורה היא ג"כ בחי' לחמי כביכול דכמו שע"י הלחם יחיה האדם ותתחבר נשמתו עם גופו כך הוא המשכת אוא"ס [אור אין סוף] ע"י התורה שהיא בחי' ח"ע [חכמה עילאה] שבה שורה אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה

كما جاء مكتوباً: «تعالوا وكلوا من خبزي»، فالتوراة أيضاً هي، على سبيل التشبيه، مرتبة «خبزي». فكما أن الإنسان يحيا بالخبز وتتصل نفسه بجسده، كذلك يُستمدّ أור אין סוף بواسطة التوراة، وهي مستوى الحكمة العليا (חכמה, Chochmah)، التي يستقرّ فيها أור אין סוף، تبارك هو.

تُسَمَّى التوراة «خبز» ה'. فالخبز يصل نفس الإنسان بجسده؛ والتوراة، وهي الحكمة العليا التي يستقرّ فيها أור אין סוף، تُنزل هذا النور.

ובה ועל ידה נמשך ומתלבש במדות חסד דרועא ימינא כו' וגם נמשך מזה מזון לנפש כמ"ש ותורתך בתוך מעי.⁹⁶

وفيها وبواسطتها يُستمدّ [النور] ويتلبّس بالصفات الوجدانية (מדות, middos)، ومنها الإحسان (חסד, Chesed)، وهو الذراع اليميني، إلخ. ويُستمدّ من ذلك أيضاً غذاء للنفس، كما جاء مكتوباً: «وتوراتك في أحشائي».

بواسطة التوراة يدخل النور في الصفات، مثل الإحسان، الذي يُسمى «الذراع اليميني». وتصبح التوراة أيضاً غذاء للنفس، كما يقول المزمور: «وتوراتك في أحشائي».

35 והנה בחי' זו של הרועים היא המשכה בבחי' פנימית שזהו ענין ותורתך בתוך מעי⁹⁷ וכמו השגת התורה שיהיה מושג ונתפס בשכלו פסק הלכה

وهذا المستوى الذي يمثله الرعاة هو إفاضة إلى الداخل؛ وهذا هو معنى «وتوراتك في أحشائي»، كما في فهم التوراة (תורה)، بحيث يُدرك حكمٌ من أحكام الشريعة ويستقرّ في العقل،

عطاء الرعاة باطني: يدخل في الإنسان كما يدخل الطعام. وهكذا يكون الأمر في دراسة التوراة، حين يفهم المرء حكماً من أحكام الشريعة ويحتفظ به في ذهنه؛ يشرح **תניא**، الفصل الخامس، أن العقل يحيط عندئذ بالحكم ويكتسي به، وبما أن الحكم هو حكمة ה', فهذا اتحاد عجيب به.

וכן בהתבוננות שיהיה מושג גדולת הבורא ית' כמ"ש וידעת היום⁹⁸ כו' דע את אלקי אביך⁹⁹ כו' ולפי השכל כך יהיה האהבה כו'.

وكذلك في التأمل، بحيث تُدرك عظمة الخالق تعالى، كما ورد: «واعلم اليوم...» و«واعرف أليك...»؛ وعلى قدر مستوى العقل يكون الحب، إلخ.

ويجري التأمل على النحو نفسه: يدرك المرء عظمة الخالق بعقله، كما تأمر الآيتان «واعلم اليوم» و«واعرف أليك». ويكون الحب الناشئ عن ذلك على قدر عمق الفهم.

36 וזהו כמשל הרועה שמאכיל ומשקה את הצאן שזהו השפעת החיות בפנימיות וכן בכל דור הם ראשי אלפי ישראל המלמדים אותם תורה.

وهذا يشبه مثال الراعي الذي يطعم الغنم ويسقيها، وهذا هو إفاضة قوة الحياة (حיות, chayus) في الباطن. وهكذا، في كل جيل رؤساء آلاف إسرائيل الذين يعلمونهم التوراة (تורה).

يطعم الراعي قطيعه ويسقيه، فيمده بالحياة من الداخل. وفي كل جيل، يقوم قادة إسرائيل الذين يعلمونهم التوراة بهذا الدور.

וכמאמר משה שפיר קאמרת¹⁰⁰ שנק' רבא משה ע"ש [על שם] שהיה מלמד תורה כו' וכן מה שהרועים מתפרנסים ע"ז הוא ג"כ השגה בפנימיות וכמו ע"ד ומתלמידי יותר מכולם.¹⁰¹

وكما في القول: «يا موسى (مשה)، أحسنت القول»، حيث يدعى رافا (רבא) موسى لأنه كان يعلم التوراة، إلخ. وكذلك فإن ما يتقوّت به الرعاة من خلال ذلك هو أيضًا إدراك في الباطن، على نحو قولهم: «ومن تلاميذي أكثر من الجميع».

في التلمود، يخاطب الحاخام راف سفرا (רב ספרא) رافا بقوله «موسى»، وهو لقب، كما يقول الأثر ربّه (אדמו"ר הזקן)، لمن يعلم التوراة. ويكتسب المعلمون أيضًا فهمًا باطنيًا من خلال التعليم، كما قال الحاخام حنينא (רבי חנינא): «ومن تلاميذي [تعلمت] أكثر من الجميع».

37 וכן למעלה מעלה הוא גילוי אוא"ס [אור אין סוף] בח"ע [בחכמה עילאה] שזהו ענין אכלו רעים כו'.

وكذلك، في المراتب العليا جدًا، يكون ذلك تجلّي النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) في الحكمة العليا (חכמה, Chochmah)؛ وهذا هو معنى «كلوا أيها الأصدقاء، إلخ».

في أعلى المراتب، يكون هذا الإطعام المتبادل تجلّي النور اللانهائي في الحكمة العليا، وهو معنى «كلوا أيها الأصدقاء».

אך ענין הנסיכי אדם היינו שאינן בחי' רועים ומלמדים לישראל כמשה והאבות רק הם צדיקים תמימים כמו ישי שמת רק בעטיו של נחש.¹⁰²

لكن معنى أمراء البشر هو أنهم ليسوا من فئة رعاة إسرائيل ومعلميه، مثل موسى (مשה) والآباء؛ بل هم أبرار كاملون، مثل يشاي (ישי)، الذي لم يمت إلا بسبب مشورة الحيّة.

أما أمراء البشر، فليسوا رعاة ومعلمين مثل موسى والآباء، بل هم أبرار كاملون، مثل يشاي، والد الملك داود (דוד)، الذي يقول التلمود إنه مات فقط «بمشورة الحيّة»: لم يدركه الموت إلا لأن الحيّة أدخلت الموت إلى العالم، لا بسبب أي خطيئة ارتكبها هو.

38 ולא מצינו זה אפילו במשה רבינו. ועכ"ז [ועם כל זה] הרי משה הוא רבינו. וכתוב זכרו תורת**משה¹⁰³**

ולא نجد هذا حتى عند موسى (משה)، الراعي الأمين. ومع ذلك، فإن موسى هو «معلمنا»، وقد كُتِب: «اذكروا توراة موسى». لا يُقال حتى عن موسى، الراعي الأمين، إنه مات بسبب مشورة الحية وحدها، من دون أي خطيئة من جانبه. ومع ذلك، فإن موسى هو «معلمنا»، والتوراة تحمل اسمه.

משא"כ בישי שלא היה רועה ע"ד משה כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] נמצא בו מעלה יתירה שהיה תמים עד שמת רק בעטיו של נחש כו'.

وهذا ليس حال يَسَى (ישי)، الذي لم يكن راعياً على غرار موسى، إلخ؛ ومع ذلك، وُجِدَتْ فِيهِ فضيلة فائقة: أنه كان كاملاً، حتى إنه لم يمت إلا بسبب مشورة الحية، إلخ.

لم يكن يَسَى راعياً ومعلماً مثل موسى. ومع ذلك، كانت له فضيلة خاصة به: فقد كان كاملاً إلى حد أنه لم يمت إلا لأن الموت دخل العالم عن طريق الحية.

ומהם נמשך ג"כ כח לנשי"י [לנשמות ישראל] בעבודה בדרך בחי' מקיף מה שאין כן מהרועים נמשך בבחי' פנימיות ונק' מזון כנ"ל.

ومنهم أيضاً تُستمدّ القوة لنفوس بني إسرائيل في [الخدمة الإلهية] على نحو التأثير المحيط [بالتور]؛ أما من الرعاة فتُستمدّ باطنًا، وتُسمّى غذاءً، كما أوضحنا أعلاه.

يمنح الأمراء أيضاً القوة لخدمة إسرائيل، ولكن على هيئة تأثير محيط. أما الرعاة فيمنحونها باطنًا، كالغذاء، كما أوضحنا أعلاه.

אבל מהנסיכים נמשך רק בבחי' מקיף. וכמו הנסיך שהוא ענין מלוכה שהוא בחי' מקיף ששמו נק' על האנשים שבמדינתו כו'.

لكن من الأمراء لا يُستمدّ إلا تأثير محيط [بالتور]. فالأمير، مثلاً، يمثل شأن الملكوت، وهو مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) من الإحاطة [بالتور]؛ إذ يُطلق اسمه على أهل بلاده، إلخ،

يشبه تأثير الأمير شأن الملكوت: فاسم الملك يشمل جميع أهل بلاده، محيطًا بهم من غير أن ينفذ إلى داخلهم.

ואינו השפעה בפנימיות ממש (רק הוא עד"מ כמו אחד מתפעל מתפלת אדם צדיק המתפלל בדו"ר [בדחילו ורחימו] ומס"נ [ומסירות נפש] שע"י"ז מתפעל גם הוא.

ولا يكون ذلك إفاضةً باطنيةً فعلاً (بل يشبهه، على سبيل المثال، حال من يتأثر بصلاة رجل صالح يصلّي بالحب والخشية (אהבה ויראה, ahavah v'yirah) والتضحية بالنفس (מסירות נפש, mesirus nefesh)، فيتأثر هو أيضاً بذلك.

مثل ذلك شخص يشاهد رجلاً صالحاً يصلّي بالحب والخشية والتضحية بالنفس، فيتأثر به. لقد تأثر، ولكن ليس عن طريق تعلّمه منه.

והיא הארה מבחינת המקיף שהרי לא קבל ממנו בפנימית השכלה וחכמה ע"י דבור שהוא השפעה בפנימית כ"א שנתפעל מצדקתו והרי צדקתו ואהוי"ר [ואהבה ויראה] שלו הוא בבחינת ריחוק ממנו בחי' מקיף)

وهذا إشراق من مستوى الإحاطة [بالنور]، إذ إنه لم يتلقَ منه باطنًا فهمًا وحكمةً بواسطة الكلام، وهو إفاضة باطنية؛ وإنما تأثر بصلاحيته، وصلاحيته وحبه وخشيته يظلّان بعيدين عنه، في مستوى التأثير المحيط [بالنور].

لم يتلقَ منه فهمًا عن طريق الكلام، وهو ما كان سيُعدّ عطاءً باطنيًا. إنما تأثر بقداصة الرجل الصالح، التي تظلّ خارجة عن متناوله؛ وهذا هو التأثير المحيط.

אך נודע שהמקיף הוא מבחי' גבוה יותר מהפנימי כי המקיפים שרשן מסוכ"ע והפנימים מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

ولكن من المعروف أن التأثير المحيط صادر عن مستوى أعلى من التأثير الباطني، لأن [الأَنْوَار] المحيطة متجذرة في النور المحيط بجميع العوالم (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، أما الأنوار الباطنة فمتجذرة في مستوى النور الذي يملأ العوالم كلها (ממלא כל עלמין, memalei kol almin).

ومع ذلك، فالتأثير المحيط أعلى من التأثير الباطني. فالأنوار المحيطة مصدرها النور الذي يحيط بجميع العوالم، والأنوار الباطنة مصدرها النور الذي يملؤها.

וכעד"ז ארז"ל [אמר רבותינו זכרונם לברכה] גדולה שמושה יותר מלימודה.^{104, 105} הגם שהלימוד הוא השפעה פנימית והשימוש הוא חיצונית אעפ"כ [אף על פי כן] מקבל עי"ז יותר יראת שמים כו'.

وعلى نحو مشابه، قال حكماؤنا: «الملازمة [لعلماء التوراة] أعظم من دراستها». فمع أن الدراسة إفاضة باطنية والملازمة أمر ظاهري، يتلقى المرء مع ذلك، عن طريقها، مزيدًا من خشية السماء، إلخ.

يقول التلمود إن ملازمة عالم من علماء التوراة أعظم من الدراسة معه. فالدراسة عطاء باطني، والملازمة أمر ظاهري، ومع ذلك فإن الملازمة تورث خشية أكبر للسماء.

והוא כענין המשכה בבחי' מקיף (כי מה שיכול להיות נמשך בשכל התלמיד בבחי' פנימיות אינו רק הארה לבד משכל הרב. ולכן לא קאים אינש אדעתא דרביה¹⁰⁶ כו')

وهو شبيه بإنزال [نور] محيط (إذ إن ما يمكن أن يصل إلى عقل التلميذ في البعد الباطني (פנימיות, pnimiyus) ليس إلا لمحة من عقل المعلم؛ ولذلك «لا يستوعب المرء عقل معلّمه تمامًا، إلخ»).

إن الملازمة تنقل التأثير على نحو محيط. فما يستوعبه التلميذ من خلال الدراسة ليس إلا لمحة من عقل المعلم؛ كما يقول التلمود، إن المرء لا يستوعب عقل معلّمه تمامًا (على مدى أربعين سنة).

ולכן נאמר אשור כי יבא כו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם שע"י שמונה נס"א [נסיכי אדם] ידחו הרע בבחי' א' יותר מע"י הרועים

ולذلك جاء القول: «حين يأتي آشور، إلخ، نقيم عليه سبعة رعاة وثمانية أمراء من البشر»: فبواسطة أمراء البشر الثمانية يُدحر الشر، من وجهه، أكثر مما يُدحر بواسطة الرعاة.

ولهذا يذكر ميخا (מיכה) الرعاة والأمراء معًا في مواجهة آشور: فمن وجهه، يردّ الأمراء الشرّ أكثر مما يردّه الرعاة.

כי הרועים שהם המשכה בבחי' פנימיות הנה ברבוי השתלשלות המדרגות יוכל לימשך מזה יניקה לחיצונים עד"מ מצפורני ידיים לא כאברהם שיצא ממנו כו'.

فإن الرعاة، وهم إيصالٌ للفيض إلى أسفل في فنيמיות، يمكن أن يصل عبر كثرة مستويات سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus) غذاءً منها إلى القوى الخارجية، كما يحدث مثلًا من أظافر اليدين؛ لا كإبراهيم (אברהם)، الذي خرج منه، إلخ.

إن النور الباطني يهبط عبر مستويات كثيرة، وعند أطرافه البعيدة تستطيع القوى الخارجية أن تستمد منه غذاءً، كما من «الأظافر»، وهي الجزء الأبعد عن مركز الجسد والأقل حيويةً فيه. والعبارة الختامية «لا كإبراهيم، الذي خرج منه، إلخ» موجزة: يتحدث التلمود (פסחים 56a) عن إبراهيم بوصفه من «خرج منه إسماعيل (ישמעאל)»، وهو مثال على راعٍ استمدت القوى الخارجية منه؛ ولا يوضح النص كيف تنطبق هنا كلمة «لا».

39 וכן בהשגת התורה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] למשמאילים בה ¹⁰⁷ כו'. וכל האומר אין לי אלא

תורה ¹⁰⁸ כו'. וצ"ל ג"כ המשכה משמונה נס"א [נסיכי אדם] בחי' מקיפים שהמקיף מסמא עיני החיצונים כו'. וזהו ענין תורה וגמ"ח [וגמילות חסדים] שע"י התורה נמשך בחי' מזון.

وكذلك في فهم التوراة (تורה)، قال حكماؤنا: «لمن يسلكون فيها إلى اليسار، إلخ»، و«كل من يقول: ليس لي إلا التوراة، إلخ». ولا بدّ كذلك من إنزالٍ من الأمراء الثمانية للبشر، أي من مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) من الأنوار المحيطة [الأنوار] (מקיפים, makifim)، لأن النور المحيط يعمي أعين القوى الخارجية، إلخ. وهذا هو شأن التوراة وأعمال الإحسان: فبواسطة التوراة تُنزل مرتبة الغذاء.

إن دراسة التوراة تحتاج هي أيضًا إلى النور المحيط للأمراء. ويحدّر التلمود من أن التوراة تكون سمًا للموت لمن يسلكون فيها إلى «يسارها»، وأن من يقول: «ليس لي إلا التوراة»، لا يملك حتى التوراة؛ فالنور المحيط «يعمي» أعين القوى الخارجية، فلا تستطيع أن تستمدّ منها. ولهذا تحتاج التوراة إلى أعمال الإحسان: فالتوراة تمنح «غذاءً» باطنيًا، والإحسان يمنح اللباس المحيط.

40 וזהו בחי' הרועים. וע"י גמ"ח [גמילות חסדים] **נמשך בחי' לבוש ומקיף וזהו בחי' ההמשכה שע"י נס"א** [נסיכי אדם] **גדולה שמושה כו'.**

وهذا هو مستوى الرعاة. ومن خلال أعمال الإحسان يُستجلب مستوى لباس و[نور] محيط، وهذا هو مستوى الإمداد الهابط بواسطة أمراء الناس: «أعظم هي الملازمة، إلخ».

التوراة (תורה) هي مستوى الرعاة. وتستجلب أعمال الإحسان لباسًا ونورًا محيطًا؛ وهذا هو مستوى الأمراء، على نحو قولهم: «الملازمة أعظم».

ויובן יותר ענין ההפרש בין הרועים לנס"א [לנסיכי אדם] ¹⁰⁹ **ע"ד שמצינו ברי' [ברבי] יוחנן בן זכאי**

ויתضح أكثر الفرق بين الرعاة وأمراء الناس على نحو ما نجده عند الحاخام يوحنا بن زكاي (רבי יוחנן בן זכאי):

يتضح الفرق بين الرعاة والأمراء من خلال قصة الحاخام يوحنا بن زكاي، معلّم جيله البارز.

שהיה שר התורה המלמד תורה לישראל ועכ"ז [ועם כל זה] **אמר לרי' [לרבי] חנינא בן דוסא** ¹¹⁰ **בקש עלי**

רחמים שתפלתו גדולה יותר הרבה משלו עד שאלמלי הטיח ריב"ז [רבן יוחנן בן זכאי] **כו'**

كان أمير التوراة، يعلّم التوراة لبني إسرائيل، ومع ذلك قال للحاخام حنين بن دوسا (רבי חנינא בן דוסא): «اسأل لي الرحمة»، لأن صلاته كانت أعظم بكثير من صلاته هو، حتى إنه قال: «لو أن الحاخام يوحنا بن زكاي ضغط [رأسه بين ركبتيه]، إلخ».

كان أمير التوراة، الذي علّم بني إسرائيل جميعًا؛ ومع ذلك طلب من الحاخام حنين بن دوسا أن يصلي لأجله (في قصة التلمود، لأجل ابنه المريض)، إذ كانت صلاة الحاخام حنين أعظم بكثير من صلاته هو؛ فلو أنه ضغط رأسه بين ركبتيه طوال اليوم، لما استجيب له.

ומר"ח [ומרבי חנינא] בן דוסא לא נמצא שהיה מלמד תורה ע"ד ריב"ז [רבן יוחנן בן זכאי] **ולא נמצא משמו דינים במשנה.**

ولا نجد أن الحاخام حنين بن دوسا علّم التوراة على نحو الحاخام يوحنا بن زكاي، كما لا نجد في המשנה (משנה) أحكامًا منقولة باسمه.

أما الحاخام حنين بن دوسا، فلا يُعرف بأنه كان معلّمًا، ولا تُنقل في המשנה أحكام باسمه.

41 וזהו ע"ד ההפרש שבין הרועים לנס"א [לנסיכי אדם] **כו' כי ריב"ז** [רבן יוחנן בן זכאי] **היה רועה ומפרנס לישראל כמו מרע"ה** [משה רבינו עליו השלום].

وهذا على نحو الفرق بين الرعاة وأمراء الناس، إلخ؛ إذ كان الحاخام يوحنا بن زكاي (רבי יוחנן בן זכאי) راعيًا ومغذّيًا لإسرائيل، مثل موسى (משה) معلّمنا، ע"ה.

هذا هو الفرق بين الرعاة والأمراء: كان الحاخام يوحنا بن زكاي يطعم إسرائيل بالتوراة، مثل موسى.

ורחב"ד [ורבי חנינא בן דוסא] **לא היה בו בחי' זו אבל היה צדיק תמים בלי שום דופי**

ולמ יכן לה זה המסְטוּי או הגֵבּוּל (בחינה, bechinah), לכן כן באַרָּא תַאֲמָא לֹא שְׂאֵבֶהּ בִּיהּ,

אִפְתָּר הַחֶאֱחָם חֲנִינָא בִּן דּוּסָא (רבי חנינא בן דוסא) אֶלֶּי זֶה הַדּוּר, לִכְנֶה כֵּן באַרָּא תַאֲמָא לֹא שְׂאֵבֶהּ בִּיהּ.

עד שארז"ל [שאמר רבותינו זכרונם לברכה] **שלא נברא העוה"ב** [העולם הבא] **אלא בשבילי**¹¹¹ **והיו מקבלים ממנו**

נש"י [נשמות ישראל] **דרכי העבודה והחסידות ע"ד גדולה שימושה כו' ותפלתו היתה נשמעת יותר מריב"ז**

[מרבן יוחנן בן זכאי]

אֶלֶּי חַדָּ אֲנִי חֲכָמָאֵנָא קָאֵלָאִי אִין הָעָלָם הָאֵלֶּיךָ לֹא יִבְרָא לְאַגְלֵהּ; וְכָאֵת נִפּוּסֵי אִסְרָאֵיל תִּתְּלֵי מִנֵּה סִבְל הַחֶדְמָה הָאֵלֶּיךָ וְהַתְּקוּיָה, עַלִּי נְחוּ הַקּוּל: «חֶדְמֵתִי אֶעֱזֵם, אֵלֶּיךָ»; וְכָאֵת דַּעֲוָהּ יִסְתַּגַּב אֲכֹתֵר מִן [דַּעֲוָה] הַחֶאֱחָם יוֹחָנָן בֶּן זְכָאִי.

אֶלֶּי חַדָּ אֲנִי הַתְּלִמּוּד יִקּוּל אִין הָעָלָם הָאֵלֶּיךָ לְבָרָא לְאַגְלֵהּ. וְכָאֵת הָאִנָּס יִתְלַמְּדוּן מִנֵּה סִבְל הָעֵמֶל הָרוּחִי וְהַתְּקוּיָה בְּמִשְׁהֲדֵתֵהּ עֵן קֶרֶב וּמִלַּזְמֵתֵהּ, עַלִּי נְחוּ הַקּוּל: «מִלַּזְמֵתִי אֶעֱזֵם, אֵלֶּיךָ»; וְכָאֵת דַּעֲוָהּ מִסְתַּגַּבָּא אֲכֹתֵר מִן דַּעֲוָה הַחֶאֱחָם יוֹחָנָן בֶּן זְכָאִי.

וכן נאמר והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נס"א [נסיכי אדם]¹¹² **שבחי' נס"א** [נסיכי אדם] **מועיל יותר נגד**

בחי' אשור כי יבא כו'

וְכִזְכֵּךְ קִיֵּל: «וְנִתְּקִים עֲלֵיהֶם שִׁבְעָה רְעָא וְתַמְנִיָּה אֲמָרָא מִן הָאִנָּס», לֵאמֹר מִסְטוּי אֲמָרָא הָאִנָּס (בחינה) אֲנַפֵּץ בִּי מוֹאגְהָה מִסְטוּי אֲשׁוּר (בחינה) חֵינִי יָאֵתִי, אֵלֶּיךָ,

וְלִהַזְא יִזְכֵּר מִיחָא (מִיכָה) הָאֲמָרָא בִּי מוֹאגְהָה אֲשׁוּר: פִּהֵם אֲנַפֵּץ בִּי מוֹאגְהָה עֵדוּ מִן זֶה הַקְּבִיל.

לפי שממשיכים מבחי' סוכ"ע וכמו תפלת ר"ח [רבי חנינא] **ב"ד** [בן דוסא] **להפוך הטבע כו' שהוא ע"י**

המשכה מבחי' סוכ"ע שלמעלה מסדר והדרגת השתלשלות כו':

לְאַתְּהֵם יִגְדָּבּוּן אֶלֶּי אֲסַפֵּל מִן מִסְטוּי הַנּוֹר הַמְּחִיט בְּכָלֵּם הָעוֹלָם (סובב כל עלמין, sovev kol almin); וּמִתְּלַ דַּעֲוָה הַחֶאֱחָם חֲנִינָא בִּן דּוּסָא לְקַלְבּ הַטְּבִיעָה, אֵלֶּיךָ, אִין זֶכֶךְ יִכּוֹן בְּאִנְזָל הַנּוֹר מִן סוּבֵב כֹּל עֲלָמִין, הַזֶּי יַעֲלוּ נִזְמָם סִלְסֵלָה הָעוֹלָם הַהַבְּטָה (השתלשלות, hishtalshelus) וְתִדְרָגְהָ, אֵלֶּיךָ.

יִסְתַּמֵּד הָאֲמָרָא מִן סוּבֵב כֹּל עֲלָמִין, הַזֶּי יַעֲלוּ סִלְסֵלָה הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת הַמְּרִבֶּה. וְהַזֶּה אֲמָכֵן לַדַּעֲוָה הַחֶאֱחָם חֲנִינָא אֲנִי יַגְיֵר הַטְּבִיעָה: קִדָּם בָּאֵת מַעֲגְזָתֵהּ מִן נּוֹר יַעֲלוּ הַנִּזְמָם הַטְּבִיעִי.

42 וזהו ענין נרות דחנוכה. שטמאו כל השמנים שבהיכל מצד תגבורת חכמה דקליפה. לכן רצו להשכיחם תורתך כו'.

وهذا هو شأن مصابيح حانوكا (חנוכה, Chanukah). فقد دُئسوا [اليونانيون] جميع الزيوت في الهيكل بقوة حكمة القشرة (קליפה, kelipah), ولذلك «سعوا إلى أن يجعلوهم ينسون توراتك (תורתך), إلخ».

مصابيح حانوكا. دُئس اليونانيون زيوت الهيكل بقوة «حكمة القشرة»، أي الحكمة اليونانية. وقد سعوا، كما يقول دعاء حانوكا، إلى أن يجعلوا إسرائيل تنسى التوراة.

וע"כ הוצרך להמשיך מבחי' שלמעלה מהחכמה¹¹³ דקדושה והוא מבחי' מקיפים עליונים. וזהו פך של שמן¹¹⁴ שהיה חתום בחותמו של כה"ג [כהן גדול] שהוא בחי' ורב חסד¹¹⁵ כו'

ولذلك كان لا بد من استمداد ذلك من مستوى فوق حكمة القداسة، أي من مستوى [الأنوار] العلوية المحيطة. وهذا هو إناء الزيت الصغير الذي كان مختوماً بختم رئيس الكهنة، وهو مستوى «وكثير الإحسان»، إلخ.

بما أن الهجوم جاء من خلال الحكمة، كان لا بد أن يأتي العلاج من فوق الحكمة المقدسة، من الأنوار العلوية المحيطة. والإناء الصغير الوحيد المختوم بختم رئيس الكهنة يرمز إلى «كثير الإحسان»، أي إحسان يتجاوز القياس.

(ולפי שהוא מבחי' מקיף נמשך ונשפל גם למטה להדליק גם עתה בדורותינו שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים משא"כ בבהמ"ק [בבית המקדש] היה ז' נרות מבחי' ז' רועים אלא שהיה הגילוי ממש בבחי' פנימית כמאמר עדות היא לבאי עולם¹¹⁶ כו'.

(ولأنه من مستوى [النور] المحيط، فإنه يُستمد ويهبط إلى الأسفل أيضاً، ليضاء به حتى في أيامنا هذه، حين لا يقوم الهيكل المقدس؛ أما في الهيكل المقدس فكانت هناك سبعة مصابيح من مستوى الرعاة السبعة، غير أن الكشف كان فعلياً على نحو باطني، كما يقول المثل: «إنها شهادة لجميع الآتين إلى العالم»، إلخ).

بما أن نور حانوكا محيط، فإنه يصل إلى الأسفل حتى في زماننا، حين لا يكون الهيكل قائماً. أما مصابيح الهيكل السبعة فمن الرعاة السبعة، وكانت تشع في باطن الأشياء بوضوح، شهادة للعالم كله.

ועמ"ש לקמן ע"פ כי אתה נרי הוי"ה¹¹⁷ והוי"ה יגיה חשכי.¹¹⁸ שם הוי"ה הראשון הוא בבחי' השתלשלות וממנו נמשך בחי' אתה נרי. והיינו הנרות דמקדש כו'.

وانظر ما كُتب لاحقاً في تفسير «لأنك أنت سراجي، اسم ה', واسم ה' يضيء ظلمتي». اسم ה' الأول هو في مستوى سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus), ومنه يُستمد مستوى «أنت سراجي»؛ أي مصابيح الهيكل، إلخ.

ترد في الآية «لأنك أنت سراجي، ה', و ה' يضيء ظلمتي» ה' مرتين. וה' الأول يشير إلى الألوهية ضمن سلسلة العوالم، وهي مصدر «أنت سراجي»: مصابيح الهيكل. وفي المقالة التي تتناول هذه الآية لاحقاً في هذه البارشا، يقرأ الأئتر ربيبي (אדמו"ר הזקן) اسم ה' الأول على أنه سراج الزيت والفتيلة، أما ה' الثاني، الذي زيد فيه حرف واو، فيشير إلى ה' أعلى منه.

ושם הוי"ה השני הוא מבחי' סוכ"ע שלמעלה מהשתלשלות ומזה נמשך בחי' יגיה חשכי והן הן נרות דחנוכה.

אם اسم ה' الثاني فهو من مستوى النور المحيط بجميع العوالم (סוכב כל עלמין, sovev kol almin), الذي يعلو سلسلة العوالم الهابطة، ومنه يُستمدّ مستوى «يضيء ظلمتي»؛ وهذه هي مصابيح حانוקا.

اسم ה' الثاني من النور المحيط بالعوالم، فوق سلسلة العوالم الهابطة؛ فهو «يضيء ظلمتي». وهذه هي مصابيح حانוקا.

ועד"ז הוא ענין ההפרש בין בחי' שבעה רועים לבחי' שמונה נס"א [נסיכי אדם]¹¹⁹ כי על ידי שבעה רועים נמשך המשכת המזון לכנ"י [לכנסת ישראל] בחי' ותורתך בתוך מעי שהוא מה שיכול להיות נמשך בפנימית זהו מבחי' שם הוי"ה הנמשך בעולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה].

وعلى هذا النحو يتضح الفرق بين مستوى الرعاة السبعة ومستوى أمراء البشر الثمانية: فبواسطة الرعاة السبعة يُستمدّ الغذاء لجماعة إسرائيل، أي مستوى «وتوراتك في أحشائي»؛ وهذا ما يمكن استمداده في الباطن، وهو من مستوى اسم ה' الذي يُستمدّ في عوالم الانبثاق (אצילות, Atzilus)، والخلق (בריאה, Beriah)، والتكوين (יצירה, Yetzirah)، والفعل (עשיה, Asiyah).

وكذلك الأمر في الرعاة والأمراء: يمنح الرعاة «الغذاء»، أي التوراة التي تدخل إلى الداخل، من ה' المستمدّ في عوالم الانبثاق والخلق والتكوين والفعل.

אבל ע"י נס"א [נסיכי אדם] נמשכים בחי' מקיפים והוא מבחי' שם הוי"ה שלמעלה מגדר ההתלבשות בהעולמות אלא שמאיר בבחי' מקיף וכענין תפלת רחב"ד [רבי חנינא בן דוסא] להפוך הטבע כו' כנ"ל

لكن بواسطة أمراء البشر تُستمدّ [الأنوار] المحيطة، وهي من مستوى اسم ה' الذي يعلو حدود التلبّس بالعوالم، لكنه يشعّ على نحو محيط؛ ومثله صلاة الحاخام حنينא بن دوسא (רבי חנינא בן דוסא) لقلب الطبيعة، إلخ، كما شُرح أعلاه.

يُستمدّ الأمراء أنواراً محيطية من ה' الذي يعلو التلبّس بالعوالم؛ وهذه هي القدرة التي مكّنت الحاخام حنينא من أن يصلّي لتغيير الطبيعة.

وهוא הנמשך ע"י מעשה המצות שהן המשכות בחי' מקיפים כי המצות הן נק' מצות המלך.¹²⁰ ועיין בד"ה מזמור שיר חנוכה הבית^{121, 122} בענין מזון לבוש כו'.

وهذا ما يُستمدّ بفعل الوصايا (מצות)، إذ هي استمداد لمستوى الأنوار المحيطة؛ فالوصايا تُسمّى «أوامر الملك». وانظر المقالة التي تبدأ بـ«مزمور، نشيد لتدشين البيت»، في شأن الغذاء واللباس، إلخ.

تستمدّ الوصايا أيضاً الأنوار المحيطة؛ فهي «أوامر الملك»، والملك يسمو على شعبه. وفي לקוטי תורה (לקוטי תורה)، פרשת וזאת הברכה («مزمور، نشيد لتدشين البيت»)، يشرح الأثر ربيّي الغذاء واللباس والبيت: فالتوراة غذاء النفس، والوصايا لباسها؛ وهما أدنى في نزولهما، لكن أصلهما أرفع.

ולכן בחי' משיח הוא ג"כ מנס"א [מנסיכי אדם]¹²³ כי במשיח נאמר והריחו. מורח ודאין.¹²⁴ וריח הוא בחי' מקיף ריחא דלבושייכו משא"כ הרועים הוא בחי' מזון כו'. ולקמן יבואר דבמשיח יש ב' הבחי':¹²⁵

ולذلك فإن مرتبة مשיח (Moshiach) أيضًا من أمراء البشر، إذ قيل عن مשיח: «وهريחו» (vaharicho، «وسيشم»)، [أي: «يشم ويحكم»؛ والشم مرتبة من [النور] المحيط، «رائحة ثيابكم»، بخلاف الرعاة، فهم مرتبة الغذاء، إلخ. وسيوضح لاحقًا أن في مשיח كلتا المرتبتين).

يُعَدّ مשיח (Moshiach) أيضًا من بين الأمراء. يقول إشعياء (يشعياهو) عنه: «وهريחו» (vaharicho)، ومعناها الظاهر: «سِيلْهُمْ [بخشية ه']»، لكن الكلمة مشتقة من ريح (rei'ach)، أي «الرائحة»، ويفسر التلمود ذلك بأنه «يشم ويحكم». والشم حاسة محيطية، كرائحة الثياب، بينما يقدّم الرعاة الطعام؛ ويضيف النص أن في مשיח كلا المرتبتين.

القسم 6 • 431-48

مدرسة شمّاي ومدرسة هيل

43 وبזה יובן הגמ' [הגמרא] בש"א [בית שמאי אומרים] יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך.¹²⁶

וטעמא דב"ש [דבית שמאי] דיליף מפרי החג שיום ראשון מקריב י"ג מכאן ואילך פוחת והולך כו'.

ومن خلال هذا يُفهم قول الجمارا (جمارا، Gemara): يقول بيت شمّاي (بيت شمّاي): في اليوم الأول يُشعل المرء ثماني شمعات، ثم يتناقص العدد من ذلك الحين فصاعدًا. وسبب قول بيت شمّاي أنهم يستدلّون بثيران العيد، إذ يُقرب في اليوم الأول ثلاثة عشر ثورًا، ثم يتناقص العدد من ذلك الحين فصاعدًا، إلخ.

بعد أن تهيأت هذه المعاني، يعود الأثر ربي (أدمو"ר הזקן) إلى الخلاف في التلمود. ويجعل بيت شمّاي شموع حانوكا، عيد الأنوار (חנוכה، Chanukah)، على مثال ثيران عيد العرش (סוכות، Sukkos): ثلاثة عشر ثورًا في اليوم الأول، وثور أقل في كل يوم بعده (العدد 29:13).

ובה"א [ובית הלל אומרים] יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך כו'. כי הנה ענין פרי החג הוא

ג"כ המשכת מקיפים עליונים כי סכות הוא התגלות המקיפים כמ"ש כי גבר עלינו חסדו.¹²⁷

وتقول مدرسة بيت هليل (بيت הלל): في اليوم الأول يُشعل المرء شمعة واحدة، ثم يزداد العدد من ذلك الحين فصاعدًا، إلخ. فإن شأن ثيران العيد أيضًا هو إنزال [الأنوار] العلوية المحيطة، لأن عيد العرش هو انكشاف الأنوار المحيطة، كما كُتب: «لأن إحصانه قد غلب علينا».

تزيد مدرسة بيت هليل العدد ابتداءً من شمعة واحدة. وكما في حانوكا، تُنزل قرايين عيد العرش الأنوار العلوية المحيطة؛ فعيد العرش هو عيد المظلة المحيطة (סוכה، sukkah)، وعيد إحصان ה' الذي «قد غلب علينا».

44 וע"י המשכה זו מתבררים ג"כ הע' [השבעים] שרים ונהפכים ליבטל באור זה. וזהו הללו את¹²⁸ ה' כל גוים כו' כי גבר עלינו חסדו.

ومن خلال هذا الإمداد من الأعلى إلى الأسفل، يُهْدَبُ الرؤساء السبعون أَيْضًا وَيُحوَّلُون، ليصيروا في حالة إبطال الذات في هذا النور. وهذا هو [معنى] «مَجَّدُوا ه'، يا جميع الأمم، إلخ، لأن إحسانه علينا قد غلب».

إن نور عيد المظال (סוכות, Sukkos) يُهْدَبُ حتى «الرؤساء السبعين»، أي القوى الروحية التي تتولى شؤون الأمم السبعين، كي تكون في حالة إبطال الذات في هذا النور. وهكذا يدعو المزمور جميع الأمم إلى تمجيد ه'، لأن إحسانه إلى إسرائيل قد غلب.

ולכן מתחיל ב"ג פרים כנגד י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהם מקיפים כנודע. ואח"כ הולכין ומתמעטין כי כיון שכבר נבררו כמה בחי' ע"י המשכה שביום ראשון ע"כ א"צ [אין צריך / אינו צריך] עוד להארה גדולה כ"כ [כל כך] כיום ראשון כו'.

ولذلك يبدأ بثلاثة عشر ثورًا، تقابل الصفات الثلاث عشرة للرحمة، وهي [أنوار] محيطة، كما هو معروف. ثم يأخذ عددها في التناقص، إذ ما دامت مستويات عدة قد هُذِّبَتْ بالفعل من خلال الإمداد من الأعلى إلى الأسفل في اليوم الأول، فلا حاجة بعد ذلك إلى إشراق عظيم كهذا الذي كان في اليوم الأول، إلخ.

يبدأ عدد الثيران بثلاثة عشر، موافقًا للصفات الثلاث عشرة للرحمة، وهي أنوار محيطة. ويتناقص العدد لأن قدرًا كبيرًا قد هُذِّبَ في اليوم الأول، فلا تكون هناك حاجة إلى القدر نفسه من النور في الأيام التالية.

45 והנה בחנוכה ממשיכים ג"כ בחי' מקיפים הנ"ל שע"יז יהיו נדחים הקליפות.

والآن، في عيد **חנוכה** (Chanukah) أَيْضًا، تُنَزَّلُ هذه [الأنوار] المحيطة، لكي تُدَحَّرَ القشور (קליפות, kelipos) من خلالها.

في عيد **חנוכה** أَيْضًا، تُنَزَّلُ الأنوار المحيطة لردع القشور، وهي قوى الحجب.

אך בחנוכה הוא בבחי' מלחמה. וכמ"ש סבוני כו' בשם ה' כי אמילם¹²⁹ כו' והיינו ג"כ ע"י המקיפים דוקא. וזהו טוב לחסות¹³⁰ בהוי"ה מבטוח כו' כמ"ש במ"א.

لكن في **חנוכה** يكون الأمر على نحو الحرب، كما ورد: «أحاطوا بي... باسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) أقطعهم...»؛ وهذا أَيْضًا إنما يكون على وجه الخصوص بواسطة [الأنوار] المحيطة. وهذا هو معنى: «خيرٌ أن يلجأ المرء إلى ه' من أن يثق...» كما يُبَيَّن في موضع آخر.

لكن في **חנוכה** يتحقق هذا من خلال الحرب، كما يقول المزمور: «أحاطوا بي... باسم ه' أقطعهم»، وهذا النصر أَيْضًا يتحقق تحديدًا بواسطة النور المحيط. ومن هنا قول: «خيرٌ أن يلجأ المرء إلى ه'»، الاسم الذي يفوق الطبيعة، من أن يثق بالأمرء.

46 ובסכות להיותו מדאורייתא אינו ע"י מלחמה אלא שנעשו נכנעים ממילא ע"י גילוי זה כו'. וכיון ששני הענינים הוא המשכת בחי' מקיפים ע"כ למדים ב"ש [בית שמאי] לנרות דחנוכה מפרי החג שמתחלה צ"ל גילוי גדול יותר.

وفي عيد سوکوت (סכות, Sukkos), لكونه فريضة توراتية, لا يكون الأمر عن طريق الحرب, بل يخضعون من تلقاء أنفسهم بفعل هذا الكشف, إلخ. ولأن كلا الأمرين ينطوي على إنزال [الأنوار] المحيطة, يستدل بيت شَمَاي (בית שמאי, Beis Shammai) في شأن مصابيح حנוכה (חנוכה, Chanukah) بثيران العيد؛ إذ لا بد في البداية من تجلٍّ أعظم,

تشرح الفقرة رأي بيت شَمَاي: بما أن كلا العيدين ينزلان الأنوار المحيطة, فإن حانوكا يتبع نهج سوکوت القائم على التناقض.

47 ואח"כ יהיה מתמעט והולך מטעם הנ"ל בפרי החג.

ثم يظلّ يتناقض, للسبب المذكور أعلاه بشأن ثيران العيد.

وهكذا تتناقض أضواء بيت شَمَاي (בית שמאי, Beis Shammai), للسبب المذكور بشأن الثيران. وفي شرح الریبي (הרבי) في לקוטי שיחות (לקוטי שיחות), المجلد 5, الذي أوردته حاشية كيهوت, يوافق بيت شَمَاي أيضًا على أن الأنوار من حيث هي أنوار ينبغي أن تزداد؛ ولا ينقصونها إلا لأن أضواء حנוכה (חנוכה, Chanukah) تقابل ثيران عيد سوکوت (סכות, Sukkos), التي تقابل الأمام.

וב"ה [ובית הלל] סברי מעלין בקודש¹³¹ כו'. פי' דלא דמי ללמוד זה מפרי החג. כי חג הסכות הוא דאורייתא. ואורייתא מח"ע [מחכמה עילאה] נפקת¹³² מלמעלה למטה. ואם כן בא ונמשך הגילוי מצד עצמו מלמעלה למטה.

ويرى بيت هليل (בית הלל, Beis Hillel): «نرتقي في القداسة, إلخ». أي إن الحالتين غير متماثلتين, فلا يصح الاستدلال على هذا من ثيران العيد؛ فعيد سوکوت من التوراة (תורה, Torah), والتوراة تصدر عن الحكمة العليا (חכמה, Chochmah), من الأعلى إلى الأسفل. وعليه, يأتي التجلي ويُسحب من تلقاء نفسه, من الأعلى إلى الأسفل.

يرى بيت הלל أن «نرتقي في القداسة», لأن الحالتين غير متماثلتين: فسوکوت من التوراة, والتوراة «تصدر عن الحكمة العليا», من الأعلى إلى الأسفل؛ لذلك يأتي تجليها من الأعلى بمبادرة ذاتية.

48 ולכן גם ההארה היותר גבוה יוכל לבא ולימשך בתחלה כי מי מעכב ומי מונע¹³³ לה' ית"ש [יתברך שמו]. והיד ה' תקצר.

ולذلك, حتى أسمى إشراف يمكن أن يأتي ويُجذب إلى الأسفل منذ البداية؛ فمن يستطيع أن يوقف ه', ومن يستطيع أن يحول دون ه', تبارك اسمه؟ «أقصرت يد ه'؟»

لأن عيدًا من أعياد التوراة هو كشف من جانب ه', يمكن لأسمى نور أن يأتي دفعة واحدة؛ فلا شيء يستطيع أن يحول دون ه'. «أقصرت يد ه'؟»

משא"כ בחנוכה שהוא מדרבנן שהם המשיכו להיות גילוי זה וא"כ כיון שממשיכים זה מלמטה א"א להגיע ולהמשיך הגילוי הגדול בתחלה כ"א ¹³⁴ מעט מעט.

أما عيد حانوكا (חנוכה, Chanukah)، وهو من التشريعات الربانية، فقد كانوا هم الذين جذبوا هذا الكشف إلى الأسفل. فإذا كان الأمر كذلك، فما أنهم يجذبونه من الأسفل، يستحيل بلوغ الكشف العظيم وإنزاله في البداية، ولا يكون ذلك إلا قليلاً قليلاً. حانوكا عيد ذو أصل رباني: فالحكماء أنفسهم جذبوا هذا النور إلى الأسفل، من الأسفل. وما يُجذب من الأسفل لا يبلغ مرتبته دفعة واحدة، بل قليلاً قليلاً.

שמתחלה ממשיכים נר א'. ואח"כ מעלין בקודש כו' והולך ומוסיף אור כו'.

في البداية يُنزل مصباح واحد، ثم «نصعد في القداسة، إلخ»، ويظل النور يتزايد، إلخ.

لذا يبدأ المرء بنور واحد، ثم «يصعد في القداسة»، مضيئاً نوراً في كل ليلة.

(ודוגמא לדבר מפסח וספה"ע [וספירת העומר] כי בפסח היה הגילוי באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] מצד עצמו שנגלה עליהם ממ"ה [מלך מלכי המלכים] כו'. ואח"כ צ"ל וספרתם לכם להפוך המדות ע"י שממשיכים היום יום א' לעומר לנה"ב [לנפש הבהמית] כו'.

(ومن أمثلة ذلك عيد الفصح اليهودي (Pesach, פסח) وعدّ العומר (ספירת העומר): ففي عيد الفصح كان الكشف استتارة من الأعلى (אתערותא דלעילא, isarus dileila) من تلقاء ذاته: «ملك الملوك ظهر لهم، إلخ». ثم لا بد من «وتعدّون لأنفسكم»، لتغيير الصفات الوجدانية (مדות, middos)، بإنزال عبارة «اليوم يوم واحد من العומר» إلى النفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamis)، إلخ.

يقارن آدم"ר הזקן (أدمور هازاकिन) بين عيد الفصح وعدّ العומר. ففي عيد الفصح جاء الكشف من الأعلى، من تلقاء ذاته، كما تقول الهاغاده: «ملك الملوك ظهر لهم»؛ ثم يأتي عدّ العומר، الذي يغيّر الصفات الوجدانية بإنزال النور إلى النفس الحيوانية يوماً بعد يوم.

ולמחר היום שני ימים. ואין אומרים יום שני אלא שני ימים. כלומר היום נמשך בחי' עליונה יותר הכוללת שני ימים ואח"כ מוסיף והולך אור כו'. נמצא בספירת העומר שהיא אתערותא דלעילא ע"י אתערותא דלתתא הוא ממשיך מעט מעט והולך ואור כו' ב' ימים ג' ימים כו'.

وفي الغد: «اليوم يومان»؛ ولا نقول «اليوم الثاني»، بل «يومان». أي إن مستوى أسمى (بחינה, bechinah)، يشتمل على يومين، يُنزل اليوم؛ ثم يواصل النور التزايد، إلخ. وهكذا، في عدّ العומר، الذي هو استتارة من الأعلى من خلال استتارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarus dilelata)، يُنزل النور قليلاً قليلاً، ويظل يزداد إشرافاً، إلخ: يومان، ثلاثة أيام، إلخ.

يقول العدّ «يومان»، لا «اليوم الثاني»: فكل يوم يُنزل مستوى أسمى يشتمل على الأيام السابقة، ولذلك يظل النور يتزايد. وعدّ العומר استتارة من الأعلى تأتي من خلال استتارة من الأسفل، ولذلك ينمو النور خطوة خطوة.

וזהו כמו בחנוכה תחלה נר א' ואח"כ מוסיף והולך כו'. אבל בפסח שהיה הגילוי מעצמו הרי כללות האור הנמשך אח"כ בכל ימי העומר היה גילוי זה כולו בעצמו בתחלה כו' מטעם הנ"ל.¹³⁵

وهذا شبيهه بحانوكا: في البداية مصباح واحد، ثم يواصل النور التزايد، إلخ. أما في عيد الفصح، حيث كان الكشف من تلقاء ذاته، فإن النور كله الذي يُنزل لاحقًا في جميع أيام العומר، أي إن هذا الكشف بكامله كان حاضرًا بذاته منذ البداية، إلخ، للسبب المذكور أعلاه.

وهذا شبيهه بحانوكا: نور واحد أولًا، ثم يزداد. أما في عيد الفصح، حيث جاء الكشف من الأعلى، فقد كُشف منذ البداية عن النور كله الذي يُنزل لاحقًا خلال أيام العומר.

וגם מזה יובן מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] בספה"ע [בספירת העומר] ממשיכים מקיפים דאימא אבל הפנימיים אין בנו כח להמשיך רק בזמן בהמ"ק [בית המקדש].

ومن هذا أيضًا يتضح ما ورد في بري عيتس حاييم (פרי עץ חיים, Pri Etz Chaim) بشأن عدّ العומר: أننا ننزل الأنوار المحيطة [מקיפים] للأُم (אימא, Imma)، أما الأنوار الباطنة فلا نملك القدرة على إنزالها إلا في زمن الهيكل المقدس.

وهذا يوضح تعليم الأريز"ל (האריז"ל) في بري عيتس حاييم: ففي أثناء عدّ العומר ننزل الأنوار المحيطة للأُم (אימא, Imma)، أي الفهم (בינה, Binah)، أما الأنوار الباطنة فلا يمكن إنزالها إلا حين كان الهيكل قائمًا.

وهוא כמ"ש בענין שבעה רועים דהם בחי' פנימיים וזה היה במנורה שבבהמ"ק [שבבית המקדש] ז' קנים. משא"כ עכשיו ממשיכים מבחי' המקיפים שהם ח' נס"א [נסיכי אדם]:

وهذا كما هو موضح في شأن الرعاة السبعة: فهم مستوى الأنوار الباطنة، وكان ذلك في شمعدان الهيكل المقدس ذي الفروع السبعة (מנורה, Menorah). أما الآن فننزل من مستوى الأنوار المحيطة، وهي أمراء البشر الثمانية.

الأنوار الباطنة هي الرعاة السبعة، وهي شمعدان الهيكل ذي الفروع السبعة. أما اليوم فننزل الأنوار المحيطة، أي أمراء البشر الثمانية، كما في أنوار حانوكا.

ובכל הנ"ל יובן ענין קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] שקדמה לעול מצות¹³⁶ היינו שהוא בחי' בכל מאדך בירור נה"ב [נפש הבהמית] נר ה' נשמת אדם.¹³⁷

ومن مجموع ما تقدّم معنى قبول نير ملكوت السماء، الذي يسبق نير الوصايا (מצוות): فهو مستوى «بكلّ ما أوتيت من قوّة»، أي تهذيب النفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamis)، «مصباح ה' هو نفس الإنسان».

وهكذا يستخلص الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) درسًا في خدمة ה': قبول نير ملكوت السماء يسبق قبول الوصايا، كما رتبت المشناه (משנה, מושנה) تلاوة «اسمع» قبل «ويكون إذا». وهذا القبول هو الحب «بكلّ ما أوتيت من قوّة»، أي تهذيب النفس الحيوانية: «مصباح ה' هو نفس الإنسان».

ואע"פ [ואף על פי] שזהו בחי' אספקלריא שא"מ [שאינה מאירה] הוא קודם לעול מצות עם היות נר מצוה בחי' אספקלריא המאירה. אך משום שע"ז יש גילוי בחי' עליונה יותר כנ"ל.

ومع أن هذا هو مستوى المرأة التي لا تضيء، فإنه يسبق نير الوصايا، مع أن «الوصية مصباح» هي مستوى المرأة المضيفة. لكن [إنه يسبقها] لأن من خلاله ينكشف مستوى أسمى، كما تقدّم.

هذه هي المرأة التي لا تضيء، ومع ذلك فهي تسبق الوصايا، التي هي المرأة المضيفة؛ لأنها تكشف مستوى أسمى، كما تقدّم.

ועוד שהוא כמו הפתילה ושמן שאין דרך להיות נתלה האור בשמן שהוא נר מצוה. כ"א ע"י שנאחז תחלה בפתילה היא בחי' נר הוי"ה נשמת אדם כנ"ל. (ועמ"ש ע"פ ראיתי והנה מגורת זהב^{138, 139} כו')

وفوق ذلك، فالأمر أشبه بالفتيلة والزيوت: لا سبيل إلى تعلّق النور بالزيت، الذي هو «الوصية مصباح»، إلا بأن يتشبّه أولاً بالفتيلة، وهي مستوى «مصباح ה'» هو نفس الإنسان»، كما تقدّم. (وانظر ما كُتب على قوله: «رأيت، وإذا شمعدان من ذهب، إلخ».)

ويسبق ذلك أيضًا من جهة تشبيهه المصباح: فلا يمكن للهب أن يتعلّق مباشرةً بالزيت، أي الوصايا، بل لا بد أن يتعلّق أولاً بالفتيلة، أي النفس، «مصباح ה'». وفي مقالة زكريا (זכריה) عن الشمعدان الذهبي (לקוטי תורה, לקוטי תורה, Behaalosecha), يقرأ الأثر ربي مصابيح الشمعدان السبعة على أنها نفوس الرعاة السبعة، والوصايا على أنها الزيت والفتيلة.

ולכן ג"כ ספה"ע [ספירת העומר] שהוא זיכוך נה"ב [נפש הבהמית] אספקלריא שא"מ [שאינה מאירה] קדמה למ"ת [למתן תורה] דשבועות שהוא נר מצוה.

ولهذا أيضًا يسبق عدّ فترة العומר (עומר, Omer)، الذي هو تهذيب النفس الحيوانية والمرأة التي لا تضيء، إعطاء التوراة في عيد الأسابيع (שבועות, Shavuot)، الذي هو «الوصية مصباح».

وكذلك فإن عدّ العומר، الذي يطهر النفس الحيوانية، يسبق عيد الأسابيع وإعطاء التوراة، «الوصية مصباح».

וזהו וספרתם לכם ממחרת השבת.¹⁴⁰ כי השבת הוא בחי' נר מצוה. אבל בחי' קדושתו שלמעלה מקדושתכם נק' ממחרת השבת כלומר למעלה מבחי' השבת.

وهذا هو معنى «وتعدّون لأنفسكم من اليوم الذي يلي السبت». فالسبت هو مستوى «الوصية مصباح»؛ أما مستوى «قداستي التي تعلو على قداستكم» فيُسمّى «اليوم الذي يلي السبت»، أي إنه يعلو على مستوى السبت.

تأمر التوراة بالعدّ «من اليوم الذي يلي السبت»: فالسبت يرمز إلى الوصية بوصفها مصباحًا، أما «اليوم الذي يلي السبت» فهو أسمى منه، وهو «قداستي التي تعلو على قداستكم».

וזהו ענין קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] דבור אנכי¹⁴¹ ולא יהיה לך שלפני מצות שבת.

وهذا هو معنى قبول نير ملكوت السماء، أي القولين «أنا» و«لا تتخذ لك [آلهة أخرى]»، اللذين يسبقان وصية السبت.

وهكذا جاء عند سينا القولان «أنا» و«لا تتخذ لك آلهة أخرى»، أي قبول سيادة ה', قبل وصية السبت.

והוא ענין וספרתם לכם ספירת העומר זיכור הנפש כנודע ותקון המדות לאהפכא חשוכא

לנהורא: 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148

وهذا هو معنى «وتعدّون لأنفسكم»: عدّ العומר، أي تهذيب النفس كما هو معروف، وإصلاح الصفات الوجدانية، لتحويل الظلمة إلى نور.

يُهدَّب عدّ العומר النفس ويصلح الصفات الوجدانية، محوّلًا الظلمة إلى نور.

القسم 7 • 49-55

جذور الرعاة والأمراء

49 ולהבין ביאור הדברים הנ"ל בענין שמונה נסיכי אדם. דודאי הרועים הם יותר נעלים מהם במה שהם

משפיעים מבחי' פנימיות. משא"כ בנס"א [בנסיכי אדם].

ولفهم إيضاح الأمور المذكورة أعلاه بشأن أمراء البشر الثمانية: لا شك أن الرعاة أرفع منهم، من حيث إنهم يمنحون من مستوى البعد الباطني (فنيמיות, pnimiyus)، بخلاف أمراء البشر.

لتوضيح شأن الأمراء: للرعاة فضل عليهم بالتأكيد من وجه، لأنهم يمنحون عطاءً باطنيًا، بخلاف الأمراء.

והיינו לפי שהרועים נשמתם מבחי' פנימיות. והנסיכים מבחי' חיצוניות (ולכן משה הוא מהרועים.

ואליהו מהנסיכים. ונודע דמשה הוא מבחי' פנימיות ואליהו מבחי' חיצוניות)

وذلك لأن أرواح الرعاة من مستوى فنيמיות، وأرواح الأمراء من مستوى البعد الظاهري (חיצוניות, chitzoniyyus) (ولذلك كان موسى (משה) من الرعاة، وإلياس (אליהו) من الأمراء؛ ومن المعلوم أن موسى من مستوى فنيמיות، وإلياس من مستوى حיצוניות).

تأتي أرواح الرعاة من بُعد باطني، وأرواح الأمراء من بُعد ظاهري. لذلك كان موسى راعيًا وإلياس أميرًا؛ ومن المعلوم أن موسى ينتمي إلى البعد الباطني، وإلياس إلى البعد الظاهري.

אמנם בזאת יתרון מעלת נס"א [בנסיכי אדם] שנשמתם הם מבחי' עולם העליון יותר מנשמות הרועים אלא

שהם מבחי' חיצוניות של העליון. והרועים הם מבחי' פנימית של התחתון.¹⁴⁹

غير أن هذا هو موضع تفوّق أمراء البشر: فأرواحهم من مستوى عالم أعلى من العالم الذي تنتمي إليه أرواح الرعاة، إلا أنها من البعد الظاهري للعالم الأعلى، بينما ينتمي الرعاة إلى البعد الباطني للعالم الأدنى.

ومع ذلك، للأمراء ميزة: فأرواحهم تأتي من عالم أعلى. فهم البعد الظاهري لمستوى أعلى، في حين أن الرعاة هم البعد الباطني لمستوى أدنى.

והוא כמו עד"מ שהעלים של מיני פירות החשובים ויקרים מאד יש בהם יתרון מעלה משאר פירות.

وهذا يشبه، على سبيل المثال، أوراق أنواع الثمار النفيسة والغالية جدًا، التي لها فضل على سائر الثمار.

وهذا تشبيه: فأوراق شجرة تثمر ثمارًا نفيسة جدًا لها ميزة على سائر الثمار.

אע"פ [אף על פי] שהעלים הם חיצוניות. ואין בהם טעם אפי' [אפילו] כבמיני פירות הפשוטים מ"מ הם

ממין וסוג אחר החשוב הרבה יותר ממין פירות הגרועים.

فعلى الرغم من أن الأوراق خارجية ولا طعم لها، حتى إنها لا تضاهاى في طعمها أنواع الثمار البسيطة، فإنها مع ذلك من نوع وفئة أخرى، أعلى قدرًا بكثير من نوع الثمار الرديئة.

الأوراق خارجية لا طعم لها، وطعمها أقل حتى من طعم الثمار البسيطة، لكنها تنتمي إلى نوع أرفع قدرًا بكثير.

ונגד זה יש מעלה בפירות על העליון במה שמ"מ הם מין פרי ויש בהם טעם משא"כ בעליון כו'.

وفي المقابل، للثمار فضل على الأوراق، إذ إنها مع ذلك من جنس الثمار ولها طعم، بخلاف الأوراق، إلخ.

أما الثمار، فلها من جهة أخرى ميزة أنها تؤكل ولها طعم، بخلاف الأوراق.

50 והנה עד"ז יש ב' מיני נשמות שיש נשמות יראים ושלמים כמו עולה תמימה. ואעפ"כ [ואף על פי כן]

אינם יכולים ללמד לזולתם תורת ה'. ויש נשמות בעלי תורה ואינן שלמים בתכלית כ"כ [כל כך] בלי

שום דופי כמו נשמות הנ"ל.

وهكذا نجد نوعين من النفوس: نفوسًا تخشى **ה'** وتتميّز بالكمال، مثل «محرقة تامة»، ومع ذلك لا تستطيع أن تعلّم الآخرين التوراة (تורה) التي تخصّ **ה'**؛ ونفوسًا من أصحاب التوراة، لكنها ليست كاملة إلى ذلك الحد، خاليةً من كل عيب، كما النفوس المذكورة أعلاه.

يوجد النوعان نفسيهما عمومًا بين النفوس. فمنها نفوس تخشى **ה'** وتبلغ الكمال التام، مثل «محرقة تامة» (وهو وصف راشي لإسحاق **יצחק**))، لكنها مع ذلك لا تستطيع تعليم التوراة للآخرين؛ ومنها نفوس من أهل التوراة تعلّم الآخرين، لكنها ليست خالية تمامًا من العيوب.

51 והיינו שהיראים ותמימים נלקח נשמתם מעלמא דאתכסיא וע"כ אינם פרנסי הדור לפי שהם מעלמא דאתכסיא בבחי' הסתר והעלם והוא המשומר ממגע וכו' ומ"מ אינם בעלי תורה כ"כ [כל כך] להיותם רק בחי' חיצוניות עליון.

ومعنى ذلك أن أرواح الخائفين من ה' والكاملين مأخوذة من العالم المستور (עלמא דאתכסיא, alma de'iskasya), ولذلك فهم ليسوا مُعَيَّلِي الجبل، إذ إنهم من العالم المستور، في حال من الاستتار والاحتجاب؛ وهذا هو «ما هو محفوظ من الملامسة»، إلخ. ومع ذلك، فليسوا من كبار أهل التوراة، إذ ليسوا إلا مستوى البعد الظاهري (חיצוניות, chitzoniyus) من المستوى الأعلى.

إن الأرواح التقيّة الكاملة تأتي من «العالم المستور»، وهو مستوى أعلى يتّسم بالاستتار. ولذلك لا يكونون القائمين على شؤون جيلهم؛ فهم «مصنّون» من الملامسة بالعالم الأدنى. كما أنهم ليسوا معلّمين كبارًا، لأنهم ينتمون إلى البعد الظاهري للمستوى الأعلى.

52 ובעלי תורה הם מבחי' פנימית רק שהם מבחי' פנימית תחתון עלמא דאתגליא לכן הם בהתגלותם ללמד כו'.

وعلماء التوراة (تורה, Torah) ينتمون إلى مستوى البعد الباطني، غير أنهم من مستوى البعد الباطني للعالم السفلي، عالم الانكشاف؛ ولذلك يكونون في حالة انكشاف، ليعلموا، إلخ.

ينتمي علماء التوراة إلى البعد الباطني، ولكن في العالم السفلي، «عالم الانكشاف». لذلك تكون عطايهم ظاهرة، ويعلمون.

ועד"ז הוא ענין שמונה נסיכי אדם ששרשם משמונה תקונים הראשונים שבי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] דא"א שהם בחי' מקיפים.

وكذلك شأن الأمراء الثمانية من البشر، الذين يرجع أصلهم إلى التصحيحات (تقונים, tikkunim) الثمانية الأولى من التصحيحات الثلاثة عشر في لحية أريך אנפין (أريخ انفين, Arich Anpin)، وهي من مستوى [الأنوار] المحيطة.

ترجع أصول الأمراء الثمانية إلى التصحيحات الثمانية الأولى من «التصحيحات الثلاثة عشر في اللحية» لـ«أريخ انفين»، وهي قنوات كابالية للرحمة الإلهية تقابل الصفات الثلاث عشرة للرحمة. وهذه الثمانية أنوار محيطة.

כי תקון לאלפים הוא בחי' או"פ ¹⁵⁰ כי לאלפים היינו אאלפך חכמה אאלפך בינה ^{151, 152} שאו"א

[שאבא ואימא] יונקים מב' מזלות דא"א ויניקה זו היא בחי' או"פ [אור פנימי]

فالتصحيح «للآلاف» (لألفيم, la'alafim) هو مستوى النور الداخلي، لأن «للآلاف» [كما في] «سأعلمك الحكمة» (أألفך, a'alefcha)، سأعلمك الفهم؛ فالأب والأم (أبא ואמא, Abba v'Imma) يستمدان غذاءهما من قناتين (مזלות, mazalos) من «أريخ انفين»، وهذا الغذاء هو مستوى النور الداخلي،

التصحيح المسمى «للآلاف» هو نور داخلي. وتقرأ الكلمة على أنها «سأعلمك»، كما في «سأعلمك الحكمة» (أيوب)، ويقرأ التلمود أيضاً حروف الألف والباء (ألف-בי"ת, Alef-Beis) بمعنى «تعلّم (ألف, alef) الفهم»: فالأب والأم، أي الحكمة والفهم، يستمدان غذاءهما من اثنتين من قنوات «أريخ انفين»، وهي قنوات اللحية، وهذا الغذاء نور داخلي يُعلّم ويُستوعب.

והוא כמו בחי' רועים ישראל מפרנסים כו' אכלו ריעים או"א [אבא ואימא] כו' וזהו נוצר חסד לאלפים.¹⁵³

وهو شبيه بمستوى الرعاة: «إسرائيل يُغذّون، إلخ.»، و«كلوا أيها الأصدقاء»، أي الأب والأم، إلخ. وهذا [هو معنى] «يحفظ الإحسان للآلاف».

هذا هو مستوى الرعاة: إسرائيل يغذّون ما هو في الأعلى، «كلوا أيها الأصدقاء»، كما هو موضح، والمقصود هنا الأب والأم. وهذا هو معنى «يحفظ الإحسان للآلاف».

53 ולכן האל"ף תמונתו יו"ד למעלה ויו"ד למטה¹⁵⁴ וי"ו באמצע. כי ההמשכה בפנימית צ"ל ע"י

צמצום¹⁵⁵ כו'.

ولذلك، تتكوّن صورة حرف الألف العبري (אל"ף, Alef) من حرف יוד (יו"ד, Yud) في الأعلى، وحرف יוד في الأسفل، وحرف قاف (וי"ו, Vav) في الوسط؛ إذ لا بدّ للإنزال إلى الداخل من أن يتمّ بواسطة الانكماش (צמצום, tzimtzum)، إلخ.

يُرسّم حرف الألف على هيئة يود في الأعلى، ويود في الأسفل، وقاف مائل بينهما. وهذا يبيّن أن النور الذي يُساق إلى الداخل لا بدّ أن يمرّ بعملية צמצום: حرف היוד العلوي الصغير أولاً، ثم حرف القاف الممتد.

אבל ח' מזלות הראשונים שקודם בחי' לאלפים הם בחי' מקיפים ומשם שרש ח' נס"א [נסיכי אדם] והרי

הם למעלה ממקור בחי' הרועים ששרשם מבחי' חו"ב [חכמה ובינה] שהם בחי' לאלפים הנ"ל.

لكن قنوات الفيض (מזלות, mazalos) الثمانية الأولى، التي تسبق مستوى «إلى الآلاف»، هي من مستوى الإحاطة [الأنوار]، ومن هناك أصل أمراء البشر الثمانية؛ ومن ثمّ فهي أعلى من مصدر مستوى الرعاة، الذين يرجع أصلهم إلى مستوى الحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah)، وهما مستوى «إلى الآلاف» المذكور أعلاه.

القنوات الثماني الأولى، السابقة لمستوى «إلى الآلاف»، هي أنوار محيطة، ومنها أصل الأمراء الثمانية. لذا فأصل الأمراء أعلى من أصل الرعاة، الذي يكمن في الحكمة والفهم، وهما مستوى «إلى الآلاف».

אך מ"מ הרועים הם מבחי' פנימית והנס"א [והנסיכי אדם] מבחי' חיצונית רק שהם חיצוניות עליון כו'.

لكن، مع ذلك، فالرعاة من البعد الباطني (פנימיות, pnimiyus)، وأمراء البشر من البعد الظاهري (חיצוניות, chitzoniyus)، غير أنهم من البعد الظاهري للمستوى الأعلى، إلخ.

ومع ذلك، ينتمي الرعاة إلى פנימיות، والأمراء إلى חיצוניות، وإن كانت חיצוניות لمستوى أعلى.

54 ובחנוכה שטמאו כל השמנים שבהיכל שהוא בחי' הפגם המגיע בחו"ב [בחכמה ובינה] ע"כ הוצרכו לתקן ע"י מקיפים דוקא שלמעלה משרש החכמה.

وفي حانوكا (חנוכה, Chanukah), حين دُئسوا جميع الزيوت في الهيكل، وهو مستوى الخل الذي بلغ الحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah)، لذلك احتاجوا إلى إصلاحه تحديداً بواسطة [الأَنْوَار] المحيطة، التي تعلو جذر الحكمة. في حانوكا، دُئس اليونانيون الزيوت، وهو خل بلغ الحكمة والفهم، أي مستوى الحكمة نفسه. لذلك كان لا بد أن يأتي الإصلاح من الأنوار المحيطة التي تعلو جذر الحكمة.

ובסכות ממשיכים ג"כ י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] וזהו ענין י"ג פרים כו'. רק שבסכות נכנעים ע"ז ממילא הע' [השבעים] שרים כו' משא"כ בחנוכה כו' וכנ"ל.

وفي سوכות (סכות, Sukkos) تُنزل أيضاً التصحيحات الثلاثة عشر (ת"ד, tikkunim) للحية، وهذا هو مضمون الثيران الثلاثة عشر، إلخ. غير أن الأمراء السبعين يخضعون في سوכות من تلقاء أنفسهم بذلك، إلخ؛ بخلاف حانوكا، إلخ، كما سبق. في سوכות، تُنزل التصحيحات الثلاثة عشر أيضاً، ولذلك تُقدّم ثلاثة عشر ثوراً. لكن الأمراء السبعين يخضعون في سوכות من تلقاء أنفسهم، أما حانوكا فتتطلب خوض صراع.

55 וע"ז נחלקו ב"ש [בית שמאי] וב"ה [בית הלל] בענין הדלקת נ"ח וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל]. עוד יש פי' בענין ז' רויים וחי' נס"א [נסיכי אדם] כי בז"ת [בז' תחתונות] הי' [היה] שבירה ובינה רקיעא תמינאה נק' עלמא דחירו יין המשומר.¹⁵⁶

وعلى هذا يختلف بيت شمّاي (بيت شمّاي) وبيت هيلل (بيت הלל) في شأن إيقاد مصباح حانوكا، كما شرح أعلاه. وهناك تفسير آخر للرعاة السبعة وأمراء البشر الثمانية: ففي السبع السفلى [الصفات المنبثقة (سפירות, Sefiros)] وقع الانكسار، أما الفهم (בינה, Binah)، وهو السماء الثامنة، فيُسمّى عالم الحرية، «الخمير المحفوظة [في عناقيدها]».

هذا هو أساس الخلاف بين بيت شمّاي وبيت هيلل. وهناك تفسير ثانٍ: وقع انكسار الأوعية في الصفات السبع السفلى، أما الفهم، «السماء الثامنة»، فهو عالم الحرية، و«الخمير المحفوظة في عناقيدها»، التي لم يمسه الانكسار.

והנה ז' רועים נמשכים מז"ת [מז' תחתונות] ושמונה נס"א [נסיכי אדם] מבחי' רקיעא תמינאה לכן הם מועילים יותר לדחות בחי' אשור. ועמ"ש ע"פ למנצח על השמינית^{157, 158} כו':

والآن، فإن الرعاة السبعة مستمدون من السبع السفلى [الصفات المنبثقة]، وأمرء البشر الثمانية من مستوى السماء الثامنة؛ ولذلك هم أقدر على دفع مستوى آشور. وانظر ما كُتب على «اللُّنْشِد، على الثامنة (השמינית, sheminis)، إلخ».

يأتي الرعاة السبعة من الصفات السبع السفلى، وأمرء البشر الثمانية من المستوى الثامن، الفهم، الذي لم ينكسر قط؛ ولذلك يكون الأمرء أقدر على مواجهة آشور. وفي ليكوتي تורה، تزييا، عند عبارة «على الثامنة»، يشرح الأثر ربي أن الثامنة تعلو على تهذيب الصفات السبع، وهي هبة من الأعلى، ويحيل هناك إلى رعاة هذا المبحث السبعة وأمرائه الثمانية؛ كما أن قيثاره أيام משיח (Moshiach) ذات ثمانية أوتار، بحسب ما يقوله التلمود.

في العمل الروحي

ابدأ بقبول نير السماء، واعمل على تهذيب النفس الحيوانية بحب يتجاوز مقياسك؛ فهذه هي الفتيلة التي يستطيع نور الوصايا أن يشتعل بها. ثم أد الوصايا بفرح. وفي زمن الظلمة، مثل حانوكا، ابن النور من الأسفل، خطوة خطوة، صاعداً دائماً في القداسة.

أسئلة للنقاش

1. لماذا تحتاج النفس الروحانية إلى لباس لتتلقى الإلهية، إذا كان الملاك لا يحتاج إليه إلا لينزل إلى عالم مادي؟
2. بأي وجه تكون المرأة المطلوبة بالفضة، التي لا تُظهر إلا صورة، أعلى من الزجاج الصافي؟
3. لماذا لا بد أن تشتعل الشعلة بالفتيلة قبل الزيت، وماذا يعلمنا ذلك عن قبول نير السماء قبل الوصايا؟
4. كيف يكون للأمرء من البشر، الذين لا يعلمون، جذر أعلى من الرعاة الذين يعلمون؟
5. لماذا يجب أن يزداد النور المستجلب من الأسفل، مثل أنوار حانوكا، خطوة خطوة، بينما يبدأ عيد سوكونت من ذروة نوره؟

חואיש

الفقرة 1

1 ת"ר מצות נר חנוכה

نسخة مبكرة من هذه المقالة نفسها، تؤرّخها إلى سبت حانوكا سنة 5571 (1810).

ملاحظة كيهوت

הנחת הר"פ בסי הנחות הר"פ ע' קכב. בכותרת שבת חנוכה תקע"א. חלק בסה"מ תרל"ב ע' פ. וע' צז. הנחה אחרת בסה"מ תקע"א ע' כב. באוה"ת במדבר כרך ד ע' איתצ (ובהוצאה שני' בהוספות לפ' בהעלותך ע' 41) נמצא חלק מהמאמר עם הוספת הגהות מכ"ק הצ"צ. ושם מתחיל הד"ה לא כן עבדי משה [[שם המאמר נחלק לג' סעיפים]. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. לכללות מאמר זה ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעז. ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה תשל"ח (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' יז ואילך).

2 ת"ר מצות נר חנוכה

يسجّل التلمود الخلاف: يبدأ بيت شَمّاي (בית שמאי, Beis Shammai) بثمانية، ثم ينقص، على مثال الثيران في عيد سوکوت (סוכות, Sukkos)؛ أما بيت هליל (בית הלל, Beis Hillel) فيزيد ابتداءً من واحد، لأن الواحد يرتقي في القداسة. وهذا هو النص الذي تسعى المقالة (מאמר, maamar) كلها إلى شرحه.

Shabbat 21b:8–9 שבת כ"א ב:ח-ט'

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הספנה — מניחה על שלחנו ודיו. אמר רבא: צריך נר אחרת להשתמש לאורה. ואי איכא מדורה — לא צריך. ואי אדם חשוב הוא — אף על גב דאיכא מדורה צריך נר אחרת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מلاحظة كيهوت

שבת כא, ב.

3 מה ענין נר חנוכה לפרי החג

مناقشة موازية للرابط بين مصابيح حانوكا وثيران سوکوت.

ملاحظة كيهوت

ראה אוה"ת חנוכה כרך ה התקמב, ב. ד"ה מצותה תרנ"ד ע' צז. ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה תשל"ח.

4 נר מצוה ותורה אור

يحثّ سليمان (שלמה) ابنه على حفظ وصية أبيه وتعليم أمه: «لأن الوصية (מצוה, mitzvah) سراج، والتوراة (תורה, Torah) نور». فالوصية تشبه سراجًا واحدًا، والتوراة تشبه النور نفسه. ومن ذلك يستنبط الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) أن الوصايا (מצוות, mitzvot) تُسمّى سراجًا. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

משלי ו, כג.

الفقرة 2

10 בג"ע הנשמות נהנין מזיו השכינה

هناك يُعرّف العالم الآتي، الذي تتلذذ فيه النفوس بإشعاع الحضور الإلهي، بأنه إدراك جوهر الألوهية ذاته في حالة ظهور؛ ويُطرح السؤال: كيف يمكن لنفس

5 שהמצות נק' נר

مناقشة لسبب تسمية الوصايا مصباحًا.

ملاحظة كيهوت

ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעז.

6 נר ה' נשמת אדם

מֵתָלְ סלימאן: «سراج اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah) هو نفس الإنسان، يستقضي جميع حجرات البطن». روح الإنسان هي السراج الذي يستقضي به ה' أعرق دخال المرء. ومن ذلك يستنبط الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) أن النفس أيضًا تُسمّى سراجًا. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 20:27 משלי כ':כ"ז

נר ה' נשמת אדם חפש כל־תדריכ־ו:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

משלי כ, כג.

7 ובוזוהר מבואר

كما تشير حاشية كيهوت، يصف الزوهار (זוהר) الملابس التي تلبسها النفس في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden)، وهي مصنوعة من أعمالها الصالحة في هذا العالم.

Zohar II, 210a זח"ב רי, א

Tanya, Likkutei Amarim 4:5 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ד':ה'

והנה, שלשה לבושים אלו מהתורה ומצוותיה, אף שנקראים לבושים לנפש רוח ונשמה עם כל זה, גבהה וגדלה מעלתם לאין קץ וסוף על מעלת נפש רוח ונשמה עצמן, כמו שכתוב בזהר, דאורייתא וקודשא בריך־הוא כולא חד, פירוש: דאורייתא, היא חכמתו ורצונו של הקדוש ברוך־הוא, והקדוש ברוך־הוא בכבודו ובעצמו — כולא חד, כי הוא הידוע והוא המדע וכו', כמו שנתבאר לעיל בשם הרמב"ם.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

מلاحظة كيهوت

ראה זח"ב רי, א. וראה תניא ספ"ד. אגה"ק סי' כט.

8 וצריכה הנשמה לקיים תרי"ג מצות

تتناول هاتان الرسالتان حاجة النفس إلى أداء الوصايا الـ613 كلها حتى تكتمل ألبستها.

ملاحظة كيهوت

ראה אגה"ק סי' יט וסי' כט. ובליקוט פירושים ומ"מ — חסידריק לשם.

9 בית שמאי אומרים

مناقشة مطوّلة لنهج مدرسة شَمّاي في شأن مصابيح حانوكا.

מلاحظة كيهوت

ראה בארוכה בשיטת ב"ש בלקוט שיחות ח"ו ע' 73.

ב"ב עה, א.

16 וקדושים בכל יום יהללך סלה

יُشرح هناك أن «الأطهار» في هذه البركة هم النفوس التي تعلو جميع النفوس الأخرى.

מלאחצה כיהוט

ברכת אבות. וראה במאמרי אדה"א ויקרא ע' מח דשם מבאר שהן הנשמות הגבוהות מכל הנשמות ע"ש.

17 כ"מ שנאמר סלה

יَعْلَمُ التلمود أن كلمة **סלה** (selah) تعني «بلا نهاية» أينما وردت. ويطبّق الأئتر ربيبي (אדמו"ר הזקן) ذلك على تجدد فهم النفوس بلا نهاية.

Eruvin 54a עירובין נ"ד א

מלאחצה כיהוט

עירובין נד, א.

الفقرة 4

18 מוטב דלידייני

عندما مات آخر (أحمر)، أي أليشع بن أبويّا (أليشع بن أبويّا)، قال الحاخام منير (רבי מאיר): الأفضل أن يُدان [على خطاياهم] ويأتي إلى العالم الآتي. وهنا يتضح أن لذة جنة عدن (גן עדן, Gan Eden) تفوق أيّ حكم.

Chagigah 15b:3 חגיגה ט"ו ב:ג'

כי נח נפשיה דאחר, אַמרי: לא מידן לידייניה, ולא לעלמא דאתי ליתי. לא מידן לידייניה — משום דעסק באורייתא, ולא לעלמא דאתי ליתי — משום דחטא. אַמר רבי מאיר: מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי. מתי אמות, ואעלה עשן מקברו. כי נח נפשיה דרבי מאיר סליק קוטרך מקבריה דאחר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מלאחצה כיהוט

חגיגה טו, ב. ראה לעיל ח, ד.

الفقرة 5

19 שו"ה הוא בלי גבול — ולבעבור זה

في ذلك النصّ المنقول، يبدأ هنا قسم جديد، هو القسم 2.

מלאחצה כיהוט

בהנחת הר"פ מסומן סעי' ב.

الفقرة 6

20 וכמו שמבואר בע"ח

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

מלאחצה כיהוט

שער סדר אבי"ע בתחלתו.

الفقرة 7

21 וכמו ד"מ אור גדול

في المقالة (מאמר, maamar) «وكان إبراهيم (أברהם) قد شاخ»، يقارن الأئتر ربي لباس الوصايا بالنظر إلى نور صافي من خلال ستار: فالتوراة (تורה) والوصايا، المتأصلتان في الإرادة العليا، هيبتا إلى الأشياء المادية وصارتا ألبسة تدرّك النفس من خلالها إشراق الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah).

מלאחצה כיהוט

مخلوقة أن تدرّك ما يتجاوز الإدراك؟ وهذا هو السؤال نفسه الذي تجيب عنه هذه المقالة بلباس الوصايا (מצוות, mitzvos).

מלאחצה כיהוט

ראה לעיל טז, א.

11 אף שבכלל יש רק ב' בחי'

يقول الأئتر ربي هناك إن الكتب لا تذكر إلا جنة عدن عليا وأخرى سفلى، لكن في الحقيقة توجد مستويات كثيرة من جنة عدن ولذا نذ لا نهاية لها؛ ولذلك لا راحة للصّديقين، إذ يسبّرون «من قوة إلى قوة»، ولذلك أيضًا «من الأفضل أن يُحكّم عليه» لكي يرى هذا التلذذ.

מלאחצה כיהוט

ראה גם לקמן מט, א. צו, א. לקו"ת במדבר יח, א.

12 ילכו מחיל אל חיל

مزمور لبني قورح (קרח) عن الذين يقصدون صهيون: «ينتقلون من قوة إلى قوة؛ [ويمثل] كلّ منهم أمام ה' في صهيون». وظاهر الكلام أنهم يزدادون قوة في الطريق؛ وفسرّها الحكماء (ברכות 64a) بأنها تتحدث عن علماء التوراة، الذين لا راحة لهم حتى في العالم الآتي، أما الأئتر ربي (אדמו"ר הזקן) ففسّرّها بأنها تتحدث عن نفوس الصّديقين التي تصعد بلا نهاية في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden). (السياق: تناخ شتاينسالتر)

Psalms 84:8 תהילים פ"ד ח'

ילכו מחיל אל־חיל יראֵה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן:

They go from strength to strength, every one of them appearing before G-d in Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלאחצה כיהוט

תהלים פד, ח.

13 בבחינת נהר די נור

كما تذكر حاشية كيهوت: يصف الزوهار (זהר) انغماس النفس في نهر النار بين جنة وأخرى، لكي تتطهّر وتنسى مستواها السابق.

Zohar II, 211b זח"ב ריא, ב

מלאחצה כיהוט

זח"ב ריא, ב. נסמן לעיל לא, א.

14 בד"ה ויהי מקץ

في المقالة الأولى من هذه الباراشاه يشرح الأئتر ربي أن حتى الصّديق الكامل (צדיק) يجب أن ينفغم في نهر النار عند دخوله جنة عدن، ليمحو من ذاكرته هذا العالم، وأن ينفغم مرة أخرى في نهر نار آخر كلما سار «من قوة إلى قوة»، لينسى ما أدركه في جنة عدن السفلى والعليا.

מלאחצה כיהוט

לעיל לא, א.

الفقرة 3

15 כל צדיק נכוה מחופתו של חבירו

يقول التلمود إن كل صّديق يُحرق في المستقبل بمظلة صاحبه. وهذا يوضّح هنا أن لكل نفس مستوى خاصًا بها من الفهم.

Bava Batra 75a:15 בבא בתרא ע"ה א:ט"ו

עשן בחופה למח? אַמר רבי חנינא: שְׂקָל מִי שְׁעִינִי צָרוֹת בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים בְּעוֹלָם הָזֶה, מִתְמַלְאוֹת עֵינָיו עֲשׂוֹן לְעוֹלָם הַבָּא. וְאִשׁ בְּחוּפָה לְמָה? אַמֵּר רַבִּי חֲנִינָא: מִלְּמַד שְׂקָל אֶחָד וְאֶחָד נִקְוָה מְחוּפָּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ.

אוי לה לאומה בוששה, אוי לה לאומה בלימה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מלאחצה כיהוט

الفقرة 10

26 ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים

«זה מואלד السماوات والأرض حين خُلقتا، يوم صنع فيه ه' ألكيم الأرض والسماوات». تفتتح الآية الرواية الثانية للخلق، وتذكر الأرض أولاً؛ ويقراً الألتَر رִבֵּה (אדמו"ר הזקן) ذلك بوصفه ترتيب فکر ה', حيث يأتي العالم המאדי אולא.

Genesis 2:4 בראשית ב':ד

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

בראשית ב', ד.

27 ארץ תחלה כאן במעשה וכאן במחשבה

يسجل التلمود خلافاً: يقول بيت شمאי (בית שמאי) إن السماء خُلقت أولاً («في البدء خلق ألكيم السماوات والأرض»). ويرى بيت هيل (בית הלל) أن الأرض خُلقت أولاً («في اليوم الذي صنع فيه ه' ألكيم الأرض والسماوات»). أما الحكماء فيقولون إنهما خُلقتا معاً. أما التوفيق بعبارة «واحد في الفعل، وواحد في الفكر» فلا يرد هناك؛ وتشير حاشية كيهوت إلى المقطع بلفظة «انظر».

Chagigah 12a:16-17 חגיגה י"ב א:ט"ז-י"ז

תנו רבנן, בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ, שנאמר: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים". אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם, אדם בונה עליה ואחר כך בונה בית?! שנאמר: "הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה". אמרו להם בית שמאי לבית הלל: לדבריכם, אדם עושה שרפרר, ואחר כך עושה ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ملاحظة كيهوت

ראה חגיגה יב, א. וראה לקו"ש ח"ו ע' 76.

الفقرة 13

28 והיום לעשותו ולמחר לקבל שכרם

«اليوم للقيام بها، وغداً لنيل أجرها»: هذا العالم لأداء الوصايا (מצוות)، والعالم الآتي لنيل أجرها. يشرح الألتَر رִבֵּה (אדמו"ר הזקן) أن الأجر هو انكشاف نور الوصايا في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden).

Eruvin 22a:5-6 עירובין כ"ב א:ה'-ו'

והיינו דאמר רבי יהושע בן לוי: מאי דקתיב "אשר אנכי מצוה היום לעשותם", "היום לעשותם" — ולא למחר לעשותם, "היום לעשותם" — למחר לקבל שכרם. אמר רבי חגי, ואיתימא רבי שמואל בר זקמני:

מאי דקתיב "אך אפים"? "אך אף" מבעי לקה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

29 ע"פ ואברהם . . בא בימים

تسأل تلك المقالة (مאמר) لماذا تكون ساعة واحدة من التوبة (תשובה, teshuvah) والأعمال الصالحة في هذا العالم أفضل من حياة العالم الآتي كلها، مع أن الغاية منها أن تصبح أثواباً للروح تتمتع بها بإشراق الحضور

ראה המשל גם לעיל טז, א. ובאגה"ק סי' כט. ובביאורו"ז לצ"צ כרך א ע' רי בארוכה.

الفقرة 8

22 משל הקדמוני

داود (דוד)، بعدما عفا عن شاول (שאול) في الكهف، يقول له: «كما يقول مثل الأقدمين: "من الأشرار يخرج الشر"! لكن يدي لن تكون عليك». ومن الواضح أنه قول مأثور قديم؛ فالألتَر رִבֵּה (אדמו"ר הזקן) (كما في تורה אור, Megillas Esther) يقرأ «الأزلي» على أنه ه', و«مثله» على أنه التوراة (תורה, Torah) والوصايا (מצוות, mitzvos), اللتين تكسوان إرادته. (السباق: Steinsaltz Tanakh)

I Samuel 24:14 שמואל א כ"ד:י"ד

כאשר יאמר משל הקדמני יצא רשע ונדד לא תהיה-בך:

As saith the proverb of the ancients: Out of the wicked cometh forth wickedness; but my hand shall not be upon thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

שמואל-א כד, יד. ראה בהנסמן לקמן צח, ב.

23 שויה משל — שיכול

قراءة بديلة: «أنه يمكنه» (שיכול) بدلاً من «أنه يمكن» (שיכול).

ملاحظة كيهوت

בהגהת הרה"ח ר' אשר: שיכול.

الفقرة 9

24 נעוץ תחב"ס

«نهايتهم مغروسة في بدايتهم، وبدايتهم في نهايتهم». وهذا يؤيد الفكرة القائلة إن أدنى مستوى، وهو الفعل المادي، مرتبط بأعلى مستوى.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

25 בראשית ברא

«في البدء خلق ه' السماوات والأرض»: هنا تأتي السماء أولاً.

Genesis 1:1 בראשית א':א

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

In the beginning G-d created the heaven and the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

בראשית א, א.

34 אספקלריא המאירה

יִסְתַּשְׁדֵּךְ זֶלֶק הַמִּקְטַע בְּהֵזֶה הַמַּקָּלֶה נִפְשָׁהּ: פֶּלֶאמֶרֶת הַמִּזְיִנֶה זִגְגָּא סָאִי יִרִי
הַמֶּרֶע מִן חִלָּלֵה הַשֵּׁי נִפְשָׁהּ, חֲתִי מִן בַּעִיד; אֲמָ הַמֶּרֶת גַּיִר הַמִּזְיִנֶה פֶּהִי
מֶרֶת זֹאת טִבֵּעַ רִקִּיעַת, לֹא יִרִי הַמֶּרֶע פִּיחָהּ אִלָּא סוּרָה. וַיִּטְבֹּץ זֶלֶק עַל מִקְבָּלֶה
הַתְּלֹמֵד בֵּין מוֹסֵי (מִשָּׁה) וְסָאִיר הָאֲנִיָּאִים.

מלאכה כהות

בְּאוֹהֶי"ת שֶׁה"ש כִּרְךָ אֶסְעֵי שִׁמְשׁ מִבְּרִיא קִטֵּעַ מִכָּאֵן. רֹאה לְקוֹי"ת שֶׁה"ש כֹּחַ,
בִּשְׁמִצִּיין לִכְאֵן. וּבְאוֹהֶי"ת פִּי כִי תִשָּׂא עִי אֶתְתַּקְלֵט וְאִילֶךְ. וַיִּקְהַל עִי בִירְכָה
וְאִילֶךְ. וּבִמְשָׁלִי עִי תִקְעוּ. וְרֹאה גִי"כ בִּלְקוּשִׁי שִׁיחֹת ח"ו עִי 198. וְשֶׁם
בְּהַעֲרָה 25 שְׁבַשְׁשׁוֹת מִרְאוֹת הַצּוֹבְאוֹת הִיוּ אֲסַפְשָׁאִי"מ. קִטֵּעַ מִכָּאֵן בְּסֶה"מ
תִּרְל"ב כִּרְךָ אֶע"פ. בְּעִנִּיין זֶה רֹאה גַם בְּאוֹהֶי"ת פִּי בְּהַעֲלוֹתֵךְ כִּרְךָ בִּבְהוֹסְפוֹת
דִּי"ה לֹא כֹן עֲבָדִי מִשָּׁה.

الفقرة 15

35 וזהו הפרש בין משרעי

| זהו המقطع מנוקל הנה.

מלאכה כהות

נִעְתָק בְּאוֹהֶי"ת בְּמַדְבֵּר עִי קִלָּא. סֶה"מ תִּרְל"ד עִי ר.ג.

36 ומראה ולא בחידות

יֹוֹבֵיךְ ה' הָאֲרוֹן (אֶהֱרֹן) וּמִרְיָם (מִרְיָם) לֹאֲנֵהֶם תִּכְלֹמָּה בְּסוּעַ פִּי חֵק מוֹסֵי
(מִשָּׁה): «מִעֵי אֲתִכְלֵם מִמָּה לִּי פִי, פִּי רְוִיעַת וְאַחֲרָהּ (מִרְאָה, mar'eh), לֹא פִי
אֶלְגָּז». וּמִן הַוָּאֲחִי אֲנִי נְבוֹעַת מוֹסֵי מִבְּשָׂרָהּ וְלֹא תַחְתָּא לִּי תִפְסִיר; וַיִּקְרָא
הָאֲלֵרֶךְ רִבֵּה (אֶדְמוּרִי הֶזְקוּ) חֲרוֹקֶה הַסִּפּוֹל (עֵלָמֶה הַחֲרוֹקֶה הָעִבְרִית) פִּי מִרְאָה
עַל אֲנִי לִפְתָּה עִבְרִית מִזְכֶּרֶת בְּמַעֲנֵי «מִרְאָה», אִי מִרְאָה סְפִילָה מִזְיִנֶה.
(הַסִּיפָּא: Steinsaltz Tanakh)

Numbers 12:8 במדבר י"ב:ח'

פֶּה אֶלִּיפָה אֶדְבָּרִיבּוּ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת וְתִמְנַת ה' יִבִּיט וּמִדּוּעַ לֹא
יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעִבְדִּי בְּמִשָּׁה:

with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and
not in dark speeches; and the similitude of the L-RD doth he
behold; wherefore then were ye not afraid to speak against
My servant, against Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלאכה כהות

במדבר יב, ח.

37 שויה ישר — כמו"כ

תִּקְרָא אֲרוֹר הַתּוֹרָה (אֲרוֹר הַתּוֹרָה): «וַיִּקָּלֵא אִין הָאֲמֵר כִּזֶּלֶק אִיכָּא». בְּדָלָה מִן
«וְכִזֶּלֶק».

מלאכה כהות

באוה"ת: וי"ל כמו"כ.

38 ולא — ומראה בסג"ל

| מִנְאֻשָּׁה זֹאת סֶלֶה בְּזִבְט לִפְתָּה «הַמִּשְׁאֲהָ» (מִרְאָה, mar'eh).

מלאכה כהות

ראה אוה"ת סידור ע"פ.

الفقرة 16

39 ומשה רבינו ג"כ לא הי' רואה בלי אספקלריא

| מִנְאֻשָּׁה מוֹאֲזִית לְמִסְאָלָה אֲנִי מוֹסֵי אִיכָּא רֹאִי בּוֹאֲסֶת מִרְאָה.

מלאכה כהות

ראה באוה"ת פ' חיי שרה קח, א. ובפ' בא ע"ש שכת.

הַלֵּלִי (שְׁכִינָה, Shechinah). וְתִנְקַל קוֹל הַזּוֹהָר: הַוִּיל לִמֵּן יִנְקַשׁ
«אִיָּאֵה» פִּי הָעֵלִי, לֹאֵן הַתּוֹב יִתְקַדֵּד הַיּוֹם הַזֶּה אֶפְסֵדֵה.

מלאכה כהות

לְעִיל טוֹ, א. בְּסֶה"מ תִּרְכִּיז [הוֹצֵאת תִּשְׁ"ס] עִי לֹה מִצִּיין לִכְאֵן: "אֶךְ בְּתוֹי"א
פִּי, בֹּא בִימִיִם הֵם הַלְבוּשִׁים הַנִּעְשִׂים מִהַתּוֹמִי"צ, וְצִי"ל מִה עִנִּין לְבוּשׁ זֶה
לְהִימִיִם".

30 ואברהם זקן בא בימים

תִּקּוֹל רֹאֵיִת הַתּוֹרָה: «כָּאֵן אִבְרָהִיִם (אֲבֵרָהִם) שִׁיחָא, מִתְקַדֵּמָּה פִּי הָאִיָּאֵם (בֹּא
בִימִיִם, ba bayamim)». וְזֹאֵהר הַבְּרָיָה אֲנִי כָּאֵן קִדֵּשׁ; אֲמָ כְּתָב זֶהֻר
(זֶהֻר) פִּיפְסֶרְהָ בְּמַעֲנֵי «כָּאֵן מִעֵי אִיָּאֵה», אִי אִיָּאֵם חַיָּתֵה מִמְּלוּעָה בְּלִעְמָל
הַסָּלִיחָה, הַלִּי סָאִיר אֲתוּבָא לְנִפְשָׁהּ. וְתִשְׁרַח הַמַּקָּלֶה הַסָּבִיבָה (מִמְּאֵר) פִּי זֶה
הָאִיָּה (תּוֹרָה, אֲרוֹר, חִי שֶׁרָה) אֲנִי «הָאִיָּאֵם» הִי זֶה הָאֲתוּבָא. (הַסִּיפָּא:
Steinsaltz Tanakh)

Genesis 24:1 בראשית כ"ד:א'

ואברהם זקן בא בימים וה' בֵּרַךְ אֶת־אֲבִרְהָם בְּכָל:

And Abraham was old, well stricken in age; and the L-RD
had blessed Abraham in all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 14

31 וזהו ענין מראות הצובאות

| פִּי הַנִּסְחָה הַמְּבֹרָה מִן הַתִּפְרִיג, יִבְדָּא הֵנָּה קִסְמַת גְּדִיד, הוּא הַקִּסְמַת 3.

מלאכה כהות

בְּהַנִּחַת הַר"פ עִי קִכְד מִסּוּמָן סַעִיף ג. קִטֵּעַ מִכָּאֵן מוֹבָא בְּסֶה"מ תִּרְל"ב ח"א עִי
צוּ בְּשִׁנּוּיִים וְהַגְהוֹת.

32 מראות הצובאות

סִנַּע בִּסְטִיל (בְּצִלָּל) הַמִּתְסַל הַנַּחֲסִי וְקָעֵדֵתֵה «מִן מִרְאֵי הַנִּשָּׂא הַלּוֹאֲתִי
אֲגִתְמֵן עִנְד מִדְּחַל חִימָה הַאֲגִתְמָע»: פִּקְדֵה אֶעֱטֵת הַנִּשָּׂא מִרְאֵיִהֵן הַנַּחֲסִי
הַמִּסְוֹלֶה לְסַנַּעֵה. וַיִּקְרָא הֵנָּה לִפְתָּה «הַמִּרְאֵי» בְּסִיפָה הַאֲגִתְמָע עַל אֲנִי יִשְׁכִּיר לִי
נֹעִיִן מִן הַנִּזְר. (הַסִּיפָּא: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 38:8 שמות ל"ח:ח'

וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצִּבְאוֹת אֲשֶׁר צִבְּאוּ פְתַח
אֹהֶל מוֹעֵד:

And he made the laver of brass, and the base thereof of brass,
of the mirrors of the serving women that did service at the
door of the tent of meeting

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 כי יש ב' מראות

פִּי שְׁמִינִי עֲתִסִּירֵטִס (שְׁמִינִי עֲצֵרֵת) (92b), יִסְתַּשְׁדֵּךְ הָאֲלֵרֶךְ רִבֵּה בְּהֵזֶה
הַמַּקָּלֶה (מִמְּאֵר, maamar) נִפְשָׁהּ: פִּי חֲדָמָה כֹּל אִיָּסָאן יוֹגֵד כֹּלָּה נֹעִי
הַמֶּרֶת; פִּדְרָסָה הַתּוֹרָה (תּוֹרָה, Torah) וְהַוִּסָּאִיָּא (מִצְוֹת, mitzvos) הֵמָּה
הַמֶּרֶת הַמִּזְיִנֶה, אֲמָ תִלּוֹאֵה הַשְּׁמָע (שְׁמַע, Shema) וְהַסִּלָּה, הַלִּתָּאן תִּקְלִיבָאן
הַנִּפְס הַחַיּוֹנִית (נִפְש הַבְּהֵמִית, nefesh habahamis) וְתִגְיִרָאן אֲתַגְהָהּ,
פֶּהִי הַמֶּרֶת גַּיִר הַמִּזְיִנֶה. וַיִּקְרָא הַמַּעֲנֵי נִפְשָׁהּ פִּי הַיּוֹם הַתָּאִי מִן יוֹם טוֹפ
(יּוֹם טוֹב, Yom Tov), וְהוּא יוֹם אֶקֶר בְּחִקֵּם רִבָּאִי. וּפִי «Shir
HaShirim» (שִׁיר הַשִּׁירִים) (17c), עִנְד עֲבָרָה «אֲרִינִי מִזְהֵרֵךְ
(mar'ayich)», תִּכּוֹן הַנִּפְס פִּי הַגִּסְדֵּהּ נִפְשָׁהּ מִרְאָה, וְתִלּוֹאֲהָ הַפִּזְזִי
הַרְקִיק יַעֲקֹס הַנּוֹר לִי אֶלְעִי: נְזוֹל לֶאֱגֵל סַעֲוֹד.

מלאכה כהות

מוֹבָא לְקוֹי"ת שְׁמַע"צ צִב, ב. שֶׁה"ש יז, ג. אוה"ת פ' כי תשא ע' א'תתקלט.
ראה אוה"ת בראשית כרך ז ע' תתשיח, א בשינויי לשון. וראה ב'סֶה"מ
תִּקְעָא ע' כד באריכות.

In the year that king Uzziah died I saw the L-rd sitting upon
a throne high and lifted up, and His train filled the temple
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 אָהֵם מִנְסִי (מִנְשֵׁה) אִשְׁעִיָּה (יִשְׁעִיָּהוּ): קִיַּל לְמוֹסֵי (מִשֶּׁה): «לֹא יִרְיִ אִנְשָׁן
וְיִחְיֶה וְיִחְיֶה», וְאַתָּה קָלַת: «רָאִיתָ ה'». וַיִּגְבֹּב הַתְּלִמּוּד בְּאֵן כָּלִי אֲנִיָּיָה
נִזְרָוּהוּ בִּי מִרְאֵה לֹא תִשַׁע נֹרָא, בֵּינָם נִזְרָה מֹסֵי בִּי מִרְאֵה מִזִּינָה.

Yevamot 49b:10 יבמות מ"ט ב:י

“וְאַרְאֶה אֶת ה'”, כְּדִתְנִיָּה: קָל הַנְּבִיאִים נִסְתַּכְלוּ בְּאַסְפַּקְלַרְיָה שְׁאִינָה
מִאִירָה, מִשֶּׁה רִבִּינוּ נִסְתַּכַּל בְּאַסְפַּקְלַרְיָה הַמִּאִירָה.
William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

49 כי לא יראה

חֵינן תַּלְבּ מֹסֵי אֲנִי יִרְיִ מִדְּה' אֲגַבֵּה ה': «לֹא תִסְטַיִעַ אֲנִי תִרְיִ וְיִחְיֶה,
לֹא אִנְשָׁא לֹא יִרְאֵי וְיִחְיֶה». וַיִּטְבֹּק אֲלֵתר רִבִּי (אֲדַמוּרִי הִזְקוּ) זֶלֶק אֲלֵי
הַמִּרְאֵה הַמִּזִּינָה. (בִּי סִיָּאֵק: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 33:20 שְׁמוֹת ל"ג:כ

וַיֹּאמֶר לֹא תִוָּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי:

And He said: 'Thou canst not see My face, for man shall not
'see Me and live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

שְׁמוֹת לִג, ב.

50 בכל מאדך

יֹאמֶר מֹסֵי אִסְרָאֵל: «תַּחֲבֵ אִסְם ה' (הוֹי) / שֶׁם הוֹי, Havayah) מִן כָּל
קָלִיךְ, וּמִן כָּל נַפְשְׁךְ, וּבְכָל מָה לְדִיךְ מִן כּוֹחַ (מִאֲדָךְ, me'odecha).
וְהַמַּעֲנֵי הַזֹּהָר: בְּכָל כּוֹחַ הַמֶּרֶץ, וּלְפִי «כְּתִיבָא גְּדָא» הוּא מִאֲדָ (me'od),
וּתְקַרְא הַתְּעָלִימ הַחֲסִידִיָּה (חֲסִידוּת, Chassidus) זֶלֶק אֲלֵי אֲנִי חֵב יִתְגַּוֵּז
מִקְיָאס הַמֶּרֶץ נַפְשֵׁה, וְהוּא מֹה יַחֲדֶה אֲלֵתר רִבִּי בְּאֵן הַמִּרְאֵה הַלִּי לֹא תִשַׁע נֹרָא.
(בִּי סִיָּאֵק: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 6:5 דְּבָרִים ו':ה

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 הפקדה

51 אסתלק יקרא דקוב"ה

כְּמָה תִּזְכֹּר חַשִּׁיָּה Kehot: חֵינן יִכְּשַׁע הַגִּבִּי הַאֲחֵר (סְטֵרָא אַחְרָא, sitra
achra), יִרְתַּע מִגְד הַקְּדוֹשׁ הַמִּבָּרֵךְ (קִב"ה / קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, kudsha
brich hu) בִּי כָּלִי הָעוֹלָם.

Zohar II, 67b ז"ח ב סז, ב

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

רֹאה ז"ח ב סז, ב. קִבְּה, ב. קִפְּד, א. וְרֹאה תִנְיָא פִּרְקָה כֹּז. רֹאה לִקְמֵן סז, ב.

52 וזה נק' אספקלריא דלא נהרא

יִנְתַּהֵי הַנֶּסֶךְ הָאוֹלִי עֵד הַזֶּה הַנֶּקֶטָה.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

ע"כ בְּהַנְחָת ה"פ.

53 ע"פ אעשה לו עזר כנגדו

הֵנָּה יִכּוֹן אִסְם אֱלֹהִים סְטָרָא וְגִלְפָא לֹאִסְם ה': הוּא יַחְבֵּב הַנּוֹר הַגָּמֵר לְכִי
תִּמְכֵּן הַכֹּהֲנִים הַמִּנְפַּלָּה מִן הַוּוֹד. וְהִזֶּה הִי הַפִּקְרָה נַפְשָׁה הַמִּתְעַלָּה בְּחָגֵז

40 יכול — להשיג בחי' א"ס

יִזְכֵּיף אֹר הַתּוֹרָה תְּעִלְפָא מְטוֹלָא בִּי הַזֶּה הַמּוֹצֵעַ.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

בְּאוֹה"ת שֶׁם הַגִּהָה אֲרוּכָה.

41 ולא — והיינו באספקלרי' המאירה

הַזֶּה הַכְּלָמָת גִּיבֵר מוֹדָעָה בִּי נִסְחָה אֹר הַתּוֹרָה.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

ת"י אֲלוֹ לִיתָא בְּאוֹה"ת שֶׁם.

42 וביד הנביאים אדמה

יִקּוֹל ה' עַל לִסָּן הוֹשַׁע (הוֹשַׁע): «כִּלְמַתְּ אֲנִיָּיָה, וְאַכְתִּרְתָּ הַרְוּיִ,
וּבּוֹאִסְטָה אֲנִיָּיָה אֲשִׁיָּה (אֲדַמֶּה, adameh). וּמִן הַוָּאֲחֵר אֲנִיָּיָה
יִדְרִכּוֹנֶה מִן חֲלָל הַצּוֹר וְהַמִּתָּל; וּיִקְרָאָהּ הַלֵּתֵר רִבִּי (אֲדַמוּרִי הִזְקוּ) עַל
אֲנִיָּה הַמִּרְאֵה הַלִּי לֹא תִזְכֵּי, הַלִּי יִרְיִ הַמֶּרֶץ בִּיָּהּ אִלָּא שְׁבָהָ (דְּמוּת, demus).
(הַסִּיָּאֵק: Steinsaltz Tanakh)

Hosea 12:11 הוֹשַׁע י"ב:י"א

וְדִבַּרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים וְאֲנִי חֲזוֹן הַרְבִּיתִי וְכִדְדַתְּ הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה:

I have also spoken unto the prophets, And I have multiplied
visions; And by the ministry of the prophets have I used
similitudes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

הוֹשַׁע יב, יא.

18 הפקדה

43 כי אם רק דמות לבד

מִנְחָשָׁה מוֹאזִיָּה לְרֹאשִׁי צוֹרָה חֲסִבָּה בִּי הַמִּרְאֵה.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

רֹאה אֹה"ת מִטּוֹת ע' א'ש"ז.

44 ע"י אספקלריא שאינה מאירה

תִּזְכֵּיף צִיגָה אֹר הַתּוֹרָה נִצָּא הֵנָּה.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

בְּאוֹה"ת בְּמִדְבַר יֵשׁ הוֹסַפָּה.

45 לראות — לראות באספקלריא המאירה

תִּזְכֵּיף אֹר הַתּוֹרָה תְּעִלְפָא עַל מִיזָה הַמִּרְאֵה הַמִּתְמַלָּה בִּי רֹאשִׁי מֹה וְרֵא הַמֶּרֶץ.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

בְּאוֹה"ת יֵשׁ הַגִּהָה.

46 בגמרא ביבמות (ספ"ד)

הַיִּחָלָה הַמִּרְגִּיעָה מִן כִּיְהוֹת לְהַזֶּה הַכְּלָמָת (חַשִּׁיטָהּ אֲדָנָה).

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

מ"ט, ב.

47 ואראה את ה'

רֹאשִׁי אִשְׁעִיָּה: «בִּי הַשָּׁנָה הַלִּי מָת בִּיָּה הַמֶּלֶךְ עֲרִיָּה, רָאִיתָ ה' גַּלְשָׁא עַל
עֶרֶשׁ עַל־וְשָׁמַח». וַיִּקְבֹּל הַתְּלִמּוּד זֶלֶק בְּקוֹל: «לֹא יִרְיִ אִנְשָׁן וְיִחְיֶה
וְיִחְיֶה».

Isaiah 6:1 יִשְׁעִיָּהוּ ו':א

בְּשִׁנְת־מֹת הַמֶּלֶךְ עֲרִיָּהוּ וְאַרְאֶה אֶת־אֲדֹנִי יֵשׁב עַל־כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא
וְשׁוֹלֵיו מִלֵּאִים אֶת־הַהִקְדָּל:

59 עתיק יומין

في رؤيا دانيال للدينونة، «أقيمت عروش، وجلس قديم الأيام (עתיק יומין, Atik Yomin)»، وكان لباسه أبيض كالثلج، ونهر من نار يجري أمامه. ويقرأ الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) كلمة «עתיק» على أنها «منفصل» (נעתק, ne'etak) عن «الأيام». (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Daniel 7:9 דניאל ז':ט

הָיָה הָיִית עַד דִּי קָרְסָנוֹן רַמְיָו וְעַתִּיק יוֹמִיָו יָתַב לְבוּשָׁה כְּתִלָּג הָנָר וּשְׁעָר רַאשָׁה כְּעֵמֶר נִקְא קָרְסִיָּה שְׁבָבִיו דִּי־נֹר גְּלָגְלוּהִי נֹר דָּלֵק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and the wheels thereof burning fire.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 עתיק יומין . הנעשים מהמצות

يرى الربّي أن عتيق «منفصل عن الأيام» من جهة الوصايا في ذاتها، لا من جهة تهذيب الزمن الذي تحدثه، ويشير إلى أن هذا المقطع يختتم بعبارة «لكن من خلال تهذيب النفس الحيوانية...»؛ ويترك المسألة لمزيد من البحث.

מلاحظة כהות

יש לומר שהכוונה היא לענין המצות (מצד עצמם) אבל לא לענין בירור הזמן שנעשה ע"ז. ולהעיר מזה שמסיים בתו"א שם: אך ע"י בירור נה"ב כו', ועצ"ע — ד"ה ואברהם זקן תשל"ח הערה 78.

61 מי האיש כו' אוהב ימים לראות טוב

يَعْلَم داود (דוד): «من هو الرجل الذي يشتهي الحياة، ويحب الأيام ليرى الخير؟» ويجيب: «ابتعد عن الشر وافعل الخير». وبالمعنى الظاهر، المقصود من يريد حياة طويلة طيبة؛ أما المقالة (מאמר, maamar) فتقرأ «الأيام» التي يحبها على أنها الألبسة المصنوعة من الوصايا (מצוות, mitzvos). (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 34:13 תהילים ל"ד:י"ג

מִי־הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לְרַאות טוֹב:

Who is the man that desireth life, and loveth days, That he may see good therein?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة כהות

תהלים לד, יג.

62 במקום שבעלי תשובה עומדים

هناك، يُفسّر معنى التوبة «بقوة أعظم» بأنه قلب الطباع السيئة النارية وإرجاعها إلى ه', وإخضاع الظلمة وتحويلها إلى نور، وهو ما يجلب لذة عظيمة في العوالم العليا؛ ولهذا يقف أصحاب التوبة حيث لا يستطيع الأبرار الكاملون الوقوف.

מلاحظة כהות

נסמן לעיל כא, ג.

63 במקום שבעלי תשובה עומדים

في المرتبة التي يقف فيها أصحاب التوبة (בעלי תשובה, baalei teshuvah), لا يستطيع الصديقون التامون الوقوف. وهذا يبين الكشف الأعلى الذي يُستجلب بهتذيب النفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamish).

Berakhot 34b:22-23 ברכות ל"ד ב:כ"ב-כ"ג

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין — צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שלוש שלום לרחוק ולקרוב". "לרחוק" ברישא, וחדר "לקרוב". ורבי יוחנן אמר לה: מאי "רחוק" —

יחגב הנור לך ימכן תלפיה.

מلاحظة כהות

לעיל ה, א.

54 אעשה לו עזר כנגדו

يقول ه' عن آدم (آدم): «ليس جيدًا أن يكون الإنسان وحده؛ سأجعل له معيّنًا يقابله». ويُستشهد بالمقالة (מאמר) السابقة حول هذه الآية (תורה אור, בראשית) لفكرة الحاجز الذي يحجب النور لكي يتسنى تلقّيه.

Genesis 2:18 בראשית ב':י"ח

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקִים לֹא־טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה־לּוֹ עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ:

And the L-RD G-d said: 'It is not good that the man should be alone; I will make him a help meet for him'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 שנתבאר במ"א פי קדושתו למעלה מקדושתכם

في سلخ (46b) يطرح الأثر ربي السؤال نفسه: لماذا يحتاج المیدراش إلى القول إن قداسة ه' فوق قداستنا؟ ويشرح ذلك بأنه استتارة من الأعلى (אתערותא דלעילא, isarusa dileila) تسبق أي استتارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarusa dilelata), وتعلوها كثيرًا. وفي נצבים (50b), المقالة «لأن الأرض تُخرج نباتها» يربط ذلك بقول «الملك القدوس» في الأيام العشرة للتوبة (תשובה, teshuvah): قداسة تعلو قداسة الوصايا، وهي مصدرها.

מلاحظة כהות

ראה לקו"ט שלח מז, ב ואילך. נצבים ג, ב.

56 ונודע שהכתר כלול מב' פרצופים

تُسَمَّى الوصايا هناك «تاج التاج»، غير أنها مستواه الظاهري فحسب؛ إذ إن التاج الباطني مشمول في اللامتناهي، ولا يُعَدّ ضمن الصفات العشر، ولا يتكشف إلا من خلال مستواه الظاهري، كالمشعل الذي يُرى من بعيد.

מلاحظة כהות

ראה לקמן צא, ג ובמ"מ לשם.

الفقرة 20

57 יכול כמוני

في شأن «كونوا مقدسين»: «أيمكن أن تكونوا مثلي؟ يقول النص: «لأنني أنا قدوس»: قداستي تعلو على قداستكم». ويستخلص التفسير الرباني هذا النمط من كلام فرعون (פרעה) ليوسف (יוסף) في هذا القسم التوراتي (פרשה, parsha): «لن أكون أعظم منك إلا في شأن العرش».

Vayikra Rabbah 24:9 ויקרא רבה כ"ד:ט

58 כי קדוש אני

يأمر ه' موسى (משה) أن يقول لجميع إسرائيل: «كونوا مقدسين، لأنني أنا ه', اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah), ه' لكم، وأنا قدوس». ويقرأ التفسير الرباني (מדרש, Midrash) النصف الثاني بمعنى: «قداستي تعلو على قداستكم». (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Leviticus 19:2 ויקרא י"ט:ב

דַּבֵּר אֶל־כָּל־עֵדֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

Speak unto all the congregation of the children of Israel, and say unto them: Ye shall be holy; for I the L-RD your G-d am holy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

(תורה) כי זהו העולם. ונִקְרָא עֲבָרָה «הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָן (שְׁלֹמֹה)» עַל אֲנֶיהָ
הַשְׁלָמָה הַזֵּה יִשְׁמַח בְּכָל הַנּוֹר בֵּין הָאֲדָמָה.

מלחמה כהות

ראה לעיל ח, ב.

69 צאניה וראינה וגו' בעטרה

תִּדְעִי בָנֹת צְהִיּוֹן לְיָד הַיְּצִיָּה וְלִפְנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָן (שְׁלֹמֹה) «בַּלְתָּ
הַזֵּה יִשְׁמַח בְּכָל הַנּוֹר בֵּין הָאֲדָמָה. ויִשְׁמַח בְּכָל הַנּוֹר בֵּין הָאֲדָמָה»
עַל אֲנֶיהָ הַשְׁלָמָה הַזֵּה יִשְׁמַח בְּכָל הַנּוֹר בֵּין הָאֲדָמָה. ויִשְׁמַח בְּכָל הַנּוֹר בֵּין הָאֲדָמָה.
הַמִּשְׁכָּה. (הַסִּימָן: תְּרַגְמָה שְׁתַּיִּנְסַלְתִּים לְתַנְחָה)

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':י"א

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֵמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֵטְרָה־לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
הַתְּנַחֲזוֹ וּבְיוֹם שְׁמִיחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king
Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath
crowned him in the day of his espousals, And in the day of
the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 צדיקים יושבים

כִּי הָעָלָם הַזֶּה לֹא אָכַל וְלֹא שָׁרַב; יֵשֵׁב הַצְּדִיקִים וְהַיְּצִיָּה עַל רִשְׁוֹתֵיהֶם,
וְיִשְׁמְחוּ בְּאִשְׁרָא הַחַצְרוֹת הָאֱלֹהִי (שְׁכִינָה, Shechinah). וְיִשְׁמְחוּ בְּכָל הַנּוֹר בֵּין הָאֲדָמָה.
(אֲדָמָה הַזֵּה) בֵּין הָאֲדָמָה וְהַתְּנַחֲזוֹ.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א:י"ב

מִדְּבַר הַשְׁמִיחָה הַזֶּה: לֹא כְּעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ
לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה וְלֹא מִשְׁאֵה וְיִמְתֵּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא
שְׁנָאָה וְלֹא תַחֲרוּת, אֲלָא צְדִיקִים יֹשְׁבִין וְעֶשְׂרֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִשְׁמְחוּ
מִדְּבַר הַשְׁמִיחָה, שְׁנֵאֲמָר: "וְיִתְחַזְּזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וְיִאֲכִלוּ וְיִשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the
world to come. In the world to come there is neither eating
nor drinking; no procreation of children or business transac-
tions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit en-
throned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of
the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat
and drink" (Exod. xxiv. II)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

מלחמה כהות

בְּרִכּוֹת יוֹז, א. רָאָה מִכְתָּב כ"ק אֲדָמָה יוֹז מִיּוֹם ז' שְׁבַט תש"ו, נִדְפַס בְּאַגְמִי
ח"ב ע' צב.

71 (ועמ"ש לקמן ע"פ . . בכל מאדך כנ"ל

הַזֶּה הַקּוֹס כֹּל גַּיִר מוֹדָע בְּכָל הַמִּשְׁכָּה; וְיִבְדּוּ אֲנִי הַזֶּה מִן תְּסִימָה
תְּסִימָה (הַצְמַח צִדִּיק).

מלחמה כהות

בבב 127 אין כל הקטע, כנראה שזהו הוספת הצי"צ.

23 הפקרה

72 נר מצוה

«לֹא הַצְּדִיקִים (מִצְוָה, mitzvah) מִבְּחָר: הַצְּדִיקִים בּוֹשְׁמֵהָ מִבְּחָרָה וְאֶחָד.

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרָךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

שְׁתִּיָּה וְחֹק מִדְּבַר עֲבִירָה מְעִיקָרָא. וְיִמְאִי "קְרֹב" — שְׁתִּיָּה קְרֹב לְדְבַר
עֲבִירָה, וְנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ הַשְׁמָה.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said :
The place which the penitent occupy, the perfectly righteous
are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that
is far off and to him that is near" — "to him that is far off
[from G-d]" first, and then "to him that is near." But R.
Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To
him who was far off from transgression from the first ; and
... what

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

64 בחילא יתיר

יִקְרֹב אֲחָבִים הַתּוֹבָה בְּכֹחַ אֲשֶׁר מִן הַצְּדִיקִים; וְהֵנָּה תִּתְּמַל הַכּוֹחַ כִּי «בְּכָל
קוֹתֶךָ».

Zohar I, 129b זח"א קכט, ב

מלחמה כהות

זח"א קכט, ב. ראה לעיל

21 הפקרה

65 ולתוספות ביאור בענין הלבושים

נִקְל אַחֲרֵי אֲטוּל לְהַזֵּה הַמִּקְטָע, נִשְׂרָה אֲמָתָא עַל מִשְׁכּוֹתָה בְּחַד יָד תְּסִימָה
תְּסִימָה.

מלחמה כהות

הַנּוֹחַ אַחֲרֵי בְּאִרְכּוֹת בְּמִאֲמָרֵי אֲדָמָה יוֹז תְּקַע"א ע' לֵג (נִדְפַס מִגְּבוּרֵתֵי"ק
הַצִּי"צ).

22 הפקרה

66 המגביה כו' המשפילי

יִמְדַּח כָּתֵב הַמִּזְמוֹר אִשְׁמֵ ה' (הו' / שֵׁם הו', Havayah): «מִן מִלֵּי ה' לֵנָּה,
הַיֹּשֵׁב בְּעֵלֶי, הַנֹּאזֵר מִן אֲסָף לִי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ?» מִן עֲלֹה, הַשָּׁמַיִם
וְהָאָרֶץ עַל הַשָּׁמַיִם מִנְחֻשְׁתָּן; וְלִכְלֵךְ הִנֵּה הַתְּגִלָּה הָאֱלֹהִי יַעֲלוּ הָעָלָם
הָרוּחָנִי בְּכֹחַ נִפְשֵׁה הַזֵּה יַעֲלוּ בִּהַשְׁמָה הַמָּדִי, וְנִפְשֵׁה אֲיִשָּׁה תַּחְתָּה לִי
לְבָשׁ. (הַסִּימָן: תְּרַגְמָה שְׁתַּיִּנְסַלְתִּים לְתַנְחָה)

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מי כה' אלקינו המגביה לשפלת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on
high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלחמה כהות

תהילים קי"ג, ה. ו.

67 פ'י נהנין מזיו . . הזיו ממש

יִקְרָא הַמִּשְׁכּוֹת הַזֶּה: «הַחַצְרוֹת הָאֱלֹהִי (שְׁכִינָה), וְהוּא אֲנִשְׁכָּף לְאֹהֻיָּה עֵינֶיהָ,
עַל הָרוּחָנִי כִּי הוּא עַל הַמָּדִי, מִהִי הַזִּיָּה נִפְשָׁה».

מלחמה כהות

בבב 1223 נִמְצָא בְּמִקּוֹם ת"י אֵלּוּ "הַשְׁכִּינָה שְׁהוּא גִילּוּי אֱלֹקִים מִמֶּנּוּ
שְׁלֹמֶלֶה מִרְחַנִּית כִּי שְׁהוּא לְמַעַל מִגְּשָׁמִית מִהוּת הַזִּיּו מִמֶּנּוּ".

68 ועמ"ש לקמן בפסוק צאניה וראינה

תִּקְרָא עֲבָרָה «אֲרַגְנָה וְאֲנִזְרֵן» הֵנָּה עַל אֲנִי אֲנִי חֲרוֹג הַנִּפְּשׁ מִן אֲשֶׁלָּהּ כִּי
גִנֶּה עֵדֶן (גִּן עֵדֶן, Gan Eden) לְתַלְתִּיָּס בְּהַשְׁמָה הַמָּדִי; אִם לֹא יִשְׁמַח נֹר
גִּידִד מִן עַל סִלְסֵל הָעוֹלָם אִם «הַיּוֹם, לִכִּי יַעֲמֹלָה בָּהּ», מִן חֲלָל הַתּוֹרָה

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 26

77 ותורה שם בישראל

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

תהלים עח, ה.

الفقرة 29

78 ואהבת

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 ואהבת בגימט' ב"פ אור

ملاحظة كيهوت

בסמוך לעיל לב. ג.

80 רות אייתי רות ואמשיד רות

ملاحظة كهوت

להלן לד, ד. וש"נ.

81 רוח אייתי רוח ואמשיד רוח

«الروح تجلب الروح وتُنزل الروح»: استشارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarusu dilesata) تُبنى استشارة من الأعلى (אתערותא דלעילא, isarusu

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 נר. . נשמת אדם

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Pesachim 7b:18 פסחים ז' ב:י"ח

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ملاحظة كيهوت

משלי כ, כז. וראה פסחים ז, ב.

الفقرة 25

74 בעוה"ז — בזהר בינוקא דבלק

ملاحظة كيهوت

קפז, א. וראה תניא פרק לה. נג.

75 **אשר יעשה אתם האדם**

Leviticus 18:5 ויקרא י"ח:ה

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Ezekiel 20:11 יחזקאל ב' י"א

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهه ت

וַיִּקְרָא יְת. ה. יִתְזַקֵּאל כ. יא.

76 חסד לאומים

قال سليمان (عليه السلام): «الاستقامة ترفع أمة، أما إفسان الأمم فخطيئة». ويفسر التلمود (Bava Basra 10b) الشرط الثاني بأنه إحسان يُصنع طلباً

86 אשור כי יבא בארצנו וכו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם

יִתְנָבָא הַנְּבִי מִיחָא (מִיכָה) בְּאַנְה עֲנִידָא אֲשׁוּר (אֲשׁוּר) יִהְיֶה זֶה, «סְנַתִּימ עֲלֵיהּ סִבְעָה רְעָא וְתַמְנִיָּה מִן אֲמֵרָא הַנָּס»: אִי בּוֹזוּח, עֲדָד כִּיבֵר מִן הַקָּדָה וְהַקְוָד הַזֵּינ סִיטְרִדוֹן אֲשׁוּר. וִיבְרִיט הַאֲלֵטֵר רִיבִי (אֲדַמְוִי'ר הַזִּקוֹן) אֲמֵרָא הַתַּמְנִיָּה בְּאֲנוֹר עֵיד חַנוּכָּא (חַנוּכָּה, Chanukah) הַתַּמְנִיָּה. (הַסִּינַק: Steinsaltz Tanakh)

Micah 5:4 מִיכָה ה':ד'

וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי־יָבֹא בְּאַרְצָנוּ וְכִי יִדְרֹךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמִינוּ עָלָיו שְׁבַע־רָעִים וְשִׁמְנֵה נְסִיכֵי אָדָם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes among men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 ושמנה נסיכי . . ומשיח

יִתְנַוֵּל סִבְבַּ עֲדָמ עַד מִשִּׁיח בֵּין הָרְעָא.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

רָאָה בִּלְקוּ'י'ש ח'ל"ה ע' 209 בְּשׁוּלֵי הַעֲמוּד בַּעֲנִיךְ מִה שְׁמִשִּׁיח לֹא נִמְנָה בֵּין הָרְעִים ע"ש. וְרָאָה לְקִמֶן לֹד רִישׁ ע"ב שְׁבַמִּשִּׁיח יֵשׁ ב' הַבְּחִי'.

الفقرة 31

88 והאתונות רועות על ידיהן

יִכְבֵּר רִסּוֹל' אֵיּוֹב (אֵיּוֹב) אֲנִי הַמְּגִירִין הָאֲחִימָוָה חֵינ «כָּאֲנִת הַתִּירָן תַּחֲרֹת, וְכָאֲנִת הָאֲלֵת תַּרְעִי בְּגִוָּרָהּ». וְהִנָּה תַּעֲנִי כֶּלֶם «הָרַעִי» (רְעוּהָ, ro'eh) אֲנִי הַחַיּוֹן יִתְגַּדֵּל בְּנַפְשֵׁהּ.

Job 1:14 אֵיּוֹב א':י"ד

וּמִלְאָךְ בָּא אֶל־אֵיּוֹב וַיֹּאמֶר הִבְקֵר הָיו חֲרָשׁוֹת וְהָאֲתוֹנוֹת רְעוֹת עַל־יְדֵיהֶם: that there came a messenger unto Job, and said: "The oxen were plowing, and the asses feeding beside them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

אֵיּוֹב א', יד.

89 אברהם אוהבי

יּוֹאֲסִי ה' אִסְרָאֵל (יִשְׂרָאֵל): «אַנְתָּ יָא אִסְרָאֵל עֲבִידִי, יָא יַעֲקֹב (יַעֲקֹב) הַזֵּי אֲחֻרְתֵּהּ, יָא נִסְל אִבְרָהִימ (אֲבִרָהִם) הַזֵּי אֲחִבִּי (אֲהַבִּי, ohavi)». כֶּסֶף אִבְרָהִימ הִי הַחֵב, הַמְּתַגַּדֵּר בִּי אֲחִסָּן (חֶסֶד, Chesed).

Isaiah 41:8 יִשְׁעִיהוּ מ"א:ח'

וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עֲבָדִי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ זֶרַע אֲבִרָהִם אֲהַבִּי:

But thou, Israel, My servant, Jacob whom I have chosen, The seed of Abraham My friend

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

יִשְׁעִי מֵא, ח.

الفقرة 33

90 כמים הפנים

סִלְמָן (שְׁלֹמֹה): «כִּמָּא יַעֲקֹס הַמָּא וְחָגָּהּ לִוְגֵּה, כִּזֵּל קֶלֶב הָאִנְשָׁן נָחוּ

(dileila). יִסְפֵּה זֶהָ הִנָּה כִּיֵּף אֲנִי הַחֵב הַזֵּי יִתְגַּוֵּז כֹּל קִיָּאס יִנְזֵל תַּגְלִי הַנּוֹר הַלְאִנְהָאִי (אֲוֵר אֵין סוֹף, Or Ein Sof) בּוֹאֲסָה הַוּסָאִי (מִצְוֹת, mitzvot).

Zohar, Terumah 64:660–66:669 סֵפֶר הַזֹּהָר, תְּרוּמָה ס"ד:תר"ס-

ס"ו:תרס"ט

Hence, "Thou shalt love" is the first outstretching of the right hand to love the Holy One, blessed be He, with that close attachment which the right hand symbolizes. If a man loves G-d, then G-d stretches out His right hand to him to receive and welcome him with love. Everything in the world depends on the will; spirit rouses spirit, and the spirit in man turned yearningly in love to Him brings down the Divine Spirit. When a man's love to the Holy One is roused, the "right ... "hand

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

الفقرة 30

82 העלאת הנרות שהיו במקדש ז' נרות

שֵׁרַח טִסְיִיח טִסְיִיכ לִוְסִיָּה מִסְבָּח חַנוּכָּא, וּפִיֵּה יִתְנַוֵּל הַמְּקָרָנָה מַע מִסְבָּיִח הַהֵיכֵל הַסִּבְעָה.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ מִצְוֹת נ"ח עֲד, א וְאֵילֶךְ. ד"ה נר חנוכה תשמ"ו.

83 שו"ה שבעה — יש שעבודתו כו'

הַחֲשִׁיבָה הַנְּסִיָּה לַרְבִּי עַל זֶה הַכֶּלֶמָּת.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

רָאָה לַעֲלֵל בַּהֲעִירוֹת וּתִיקוּנִים לְכ"ק אֲדַמְוִי'ר זי"ע.

84 שמונה נסיכי אדם

בַּחַט מְטוֹל בִּי אֲמֵרָא הַבִּשְׂר הַתַּמְנִיָּה.

מִלְחָצָה כִּיְהוֹת

בְּאֲרוּכָה בַּעֲנִיךְ זֶה רָאָה בְּאוּה"ת נ"ך מִיכָה ע' תַּעֲו וְאֵילֶךְ.

85

יִסְמֵי הַתְּלֹמֵד הָרְעָא הַסִּבְעָה: דָּוִד (דָּוִד) בִּי הַוּסָט, וְאָדָם (אָדָם) וְשֵׁיט (שֵׁט) וּמִתּוּשָׁלַח (מִתּוּשָׁלַח) עַן יִמִּינֵהּ, וְאִבְרָהִימ (אֲבִרָהִם) וְיַעֲקֹב (יַעֲקֹב) וּמוֹסֵי (מֹשֶׁה) עַן יְסָרֵהּ; וְאֲמֵרָא הַתַּמְנִיָּה: יִסְּי (יִשִּׁי) וְשָׁאוּל (שָׁאוּל) וְצִמְוִיִּל (שְׁמוּאֵל) וְעָמוּס (עָמוּס) וְצִפְנִיָּה (צִפְנִיָּה) וְצִדְקִיָּהוּ (צִדְקִיָּהוּ) וּ מִשִּׁיח (Moshiach) וְאֵלִיָּאס (אֵלִיָּהוּ).

Sukkah 52b:13 סוֹכָה נ"ב ב:י"ג

"וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי יָבֹא בְּאַרְצָנוּ וְכִי יִדְרֹךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמִינוּ עָלָיו שְׁבַע־רָעִים וְשִׁמְנֵה נְסִיכֵי אָדָם". מֵאָן נִיָּהוּ "שְׁבַע־רָעִים"? דָּוִד בְּאֲמַצְעֵה, אָדָם שֵׁת וּמִתּוּשָׁלַח מִיָּמִינוּ, אֲבִרָהִם יַעֲקֹב וּמֹשֶׁה בְּשִׁמְאֵלֵהוּ. וּמֵאָן נִיָּהוּ "שְׁמֵנֵה נְסִיכֵי אָדָם"? יִשִּׁי, וְשָׁאוּל, וְשְׁמוּאֵל, עָמוּס, וְצִפְנִיָּה, צִדְקִיָּהוּ, וּמִשִּׁיחַ, וְאֵלִיָּהוּ.

And this shall be peace: when the Assyrian shall come into our land, and when he shall tread in our palaces, then shall we raise up against him seven shepherds and eight princes among men" (Micah 5:4). Who are the "seven shepherds"? — David in the middle, Adam, Seth and Methuselah on his right, and Abraham, Jacob and Moses on his left. And who are the "eight princes among men"? — Yishai, Shaul, Shmuel, Amos, Zephaniah, Zedekiah, the Messiah, and Elijah

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 לכו לחמו בלחמי

תדעו החכמה, وقد شخّصت، البسطاء قائلّة: «تعالوا، كلوا من خبزي واشربوا من الخمر التي مزجتها». وتقرأ المقالة (מאמר) عبارة «خبزي» على أنها التوراة (תורה), خبز ה', إن صحّ التعبير. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 9:5 משלי ט:ה'

לכו לחמו בלחמי ושתי ביינן מסקתי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have' mingled.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

משלי ט, ה.

96 ותורתך בתוך מעי

«تورّاتك في أحشائي»: التوراة غذاء باطني للنفس.

Psalms 40:9 תהילים מ:ט'

לעשות רצונך אלקי תפצתי ותורתך בתוך מעי:

I delight to do Thy will, O my G-d; yea, Thy law is in my in-'most parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 35

97 ותורתך בתוך מעי

التوراة بوصفها غذاء ينفذ إلى الداخل، والعطاء الباطني للرعاة.

Psalms 40:9 תהילים מ:ט'

לעשות רצונך אלקי תפצתי ותורתך בתוך מעי:

I delight to do Thy will, O my G-d; yea, Thy law is in my in-'most parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Tanya, Likkutei Amarim 5:11 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ה"א

וזהו שכתוב: "ותורתך בתוך מעי", וקמו שכתוב ב"עץ חיים" שער מ"ד פרק ג', שלבובשי הנשמות בגן עדן הן המצות, ותורה היא המזון לנשמות שעסקו בעולם הזה בתורה לשמה, וקמו שכתוב בזהר ויקהל דף ר"י.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

ملاحظة كهوت

תהלים מ, ט. ראה תניא פ"ה (ט, ב ואילך). לקו"ת ראה לג, ב. דרך מצותיך קלג, ד. ובהמשך מים רבים — תרל"ו פרק קכח.

98 וידעת היום

يقول موسى (مשה) لإسرائيل: «اعلم اليوم وردّ إلى قلبك أن اسم ه' (הוי) / שם הוי, Havayah) هو ه' في السماوات من فوق وعلى الأرض من تحت: لا شيء سواه». التأمل في عظمة ه'.

Deuteronomy 4:39 דברים ד:ל"ט

וידעת היום והשבת אל-לכך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל-הארץ מתחת אין עוד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كهوت

الإنسان». هنا: كما يحبّ الإنسان ه', كذلك يجيبه حبّ ه'.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:י"ט

כמים הפנים לפנים כן לבי-האדם לאדם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 אהבתי אתכם

يقول ه' لإسرائيل على لسان ملاخي (מלאכי): «أحببتكم، يقول اسم ه' (הוי) / שם הוי, Havayah)». والمقصود هنا الحبّ الذي ينكشف من الأعلى جوابًا عن الحبّ الصادر من الأسفل.

Malachi 1:2 מלאכי א':ב'

אהבתי אתכם אמר ה' ואמרתם במה אהבתנו הלא-אח עשו לי-עקב נאם-ה' ואהב את-יעקב:

I have loved you, saith the L-RD. Yet ye say: 'Wherein hast Thou loved us?' Was not Esau Jacob's brother? Saith the L-RD; Yet I loved Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 אכלו רעים

الحبيب، بعدما أتى إلى جنته، ينادي: «كلوا، يا أصدقاء (רעים, re'im), واشربوا!». وتقرأ المقالة (מאמר) «الأصدقاء» على أنها «الرعاة» (רועים, ro'im), وهم أصدقاء ه' ويتلقّون القوت بدورهم. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה':א'

באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם-בשמי אכלתי יערי עם-דבשי שתיתי ייני עם-חלבי אכלו רעים שתו ושקרו דודים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 34

93 ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים

تنقل حاشية كهوت: إن إسرائيل يمدّون أباهم الذي في السماء بالقوت. ويشرح الأئتر ريبي (אדמו"ר הדקן) ذلك بأنه جذب النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) إلى الصفات.

Zohar III, 7b זח"ג ז, ב

ملاحظة كهوت

שהש"ר א' ע"פ לסוסתי. זח"ג ז, ב. וראה ילקוט שמעוני פקודי רמז תיח.

94 כמראה אדם

في رؤيا حزقيال (יחזקאל) للمركبة، يوجد عرش فوق الفلك، وعليه «شبه كهينة إنسان». وفي القابلة، يدلّ ذلك على الصفات المنبثقة (ספירות, Sefiros) في صورة إنسان.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו

וממעל לקרע אשר על-ראשם כמראה אבן-ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

דברים ד, לו.

99 דע את אלקי אביך

יוסי דאוד (דוד) שלیمان (שלמה): «אע"פ ה' אביך ואחמדו בלבב کامل». המערה תפוד לאלה המכה.

I Chronicles 28:9 דברי הימים א כ"ח:ט'

ואתה שלמה-בני דע את-אלקי אביך ועבדו בלבב שלם ובנפש חפצה כי כל-לבוש דורש ה' וכל-יצר מחשבות מבין אם-תדרשנו ונמצא לך ואם-תעזבנו ונניחך לעד:

And thou, Solomon my son, know thou the G-d of thy father, and serve Him with a whole heart and with a willing mind; for the L-RD searcheth all hearts, and understandeth all the imaginations of the thoughts; if thou seek Him, He will be found of thee; but if thou forsake Him, He will cast thee off for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלאחצת כהות

דה"א כח, ט.

36 הפקרה

100 משה שפיר קאמרת

יחאב אלחאם ספרא (רב ספרא), מתחבא ראפא (רבא), בכולה: «משה) (משה). הל אחסנת הכלא?» וישח אלטר רבי (אדמו"ר הזקן) אן דלל לב למן יעלם התורה (תורה).

Shabbat 101b:3 שבת ק"א ב:ג'

אמר לקה רב ספרא: משה, שפיר קאמרת? «מטלטלין מזו לזו» תנו! אלא אמר רב ספרא: לא נצרכה אלא לערב ולטלטל מזו לזו, וכדמנא: ספינות קשורות זו בזו — מערבין ומטלטלין מזו לזו. נפקסו — נאסרו. קזרו ונקשרו, בין שוגגין ובין מזידין בין אנוסין בין מושעין — קזרו להיתרן הראשון.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מלאחצת כהות

שבת קא, ב ורש"נ.

101 ומתלמידיו יותר מכולם

אלחאם חנינא (רבי חנינא): «תעלמתי כתיבא מן אסאדתי, ואכר מן זמלתי ממה תעלמתי מן אסאדתי, ומן תלמדי אכר מן אלמית. פאלתעלמתי נפשה מוסר ללמך לדי המלך».

Ta'anit 7a:12-13 תענית ז' א:י"ב-י"ג

אמר רב זממן בר יצחק: למה נמשלו דברי תורה בעץ, שנאמר: «עץ חיים היא למחזיקים בה», לומר לך: מה עץ קטן מזליק את הגדול, אף תלמידיו חכמים קטנים מתדדים את הגדולים. והיינו דאמר רבי חנינא: הרבה למדתי מרבתי, ומחברי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן. רבי חנינא בר קפא רמי: קתיב «לקראת צמא התיו מים», וקתיב: «הי קל צמא לכו למים». אם תלמיד הגון הוא — «לקראת צמא התיו מים», ואי לא — «הוי קל צמא לכו למים».

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מלאחצת כהות

תענית ז, א.

37 הפקרה

102 ישי שמות רק בעטיו של נחש

למ יכר מוט הארבעה אלא בסבב משורה החיה, וקאן מנחם ישיאי (ישי). ואלד דאוד (דוד). וחו הנה מאל ללמראו הדיקין הקאלין.

Bava Batra 17a:6 בבא בתרא י"ז א:ו'

תנו רבנן: ארבעה מתי בעטיו של נחש. ואלו הן: בונימיו בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד. וכולהו גמרא, לבר מושי אבי דוד דמפרש בקה [קרא], דקתיב: «ואת עמשה שם אבשלם תחת יואב על הצבא, ועמשה בן איש וישמו יתרא הישראלי, אשר בא אל אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב» — וכי בת נחש היא? והלא בת ישי היא, דקתיב: «ואחיתיהם צרויה ואביגיל!» אלא בת מי שמות בעטיו של נחש.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מלאחצת כהות

ב"ב יז, א.

38 הפקרה

103 זכרו תורת משה

وصية النبي الأخير عند مفارقتة: «اذكروا التوراة (توراه) التي لموسى (مשה) عدي، التي أمرته بها في حوريب من أجل كل إسرائيل». موسى بوصفه معلم التوراة. (السياق: تناخ شتاينزالتس)

Malachi 3:22 מלאכי ג:כ"ב

זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחרב על-כל-ישראל חקים ומשפטים:

Remember ye the law of Moses My servant, which I commanded unto him in Horeb for all Israel, even statutes and ordinances.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלאחצת כהות

מלאכי ג, כב.

104 גדולה שמושה יותר מלימודה

ملازمة عالم بالتوراة أعظم من دراسة التوراة على يديه. وهنا يتضح أن التأثير المحيط يفوق التعليم الباطني.

Berakhot 7b:26 ברכות ז' ב:כ"ו

ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה, שנאמר: «פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו». «למד» לא נאמר, אלא «יצק» — מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה.

R. Johanan also said in the name of R. Simeon b. Johai : Greater is the service of Torah than its study : as it is said, "Elisha the son of Shaphat is here, who poured water on the hands of Elijah" (II Kings iii. 11). It is not mentioned that he studied [with Elijah] but that he poured water. That teaches that its service is greater than its study.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Zohar I, 98b זח"א צח, ב

מלאחצת כהות

ברכות ז, ב. זח"א צח, ב.

الصبي. وقال: «لو أن بن زكاي حشر رأسه بين ركبتيه طوال اليوم، لما أصغوا إليه؛ فالخام حنيننا كخادم أمام الملك، أما أنا فكوزير».

Berakhot 34b:28 ברכות ל"ד ב:כ"ח

ישוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן בן זכאי, וקלה בנו של רבי יוחנן בן זכאי. אמר לו: חנינא בני, בקש עליו רחמים ורחמים. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים, וקלה. אמר רבי יוחנן בן זכאי: אלמלי הטית בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו — לא היו משגיחים עליו. אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך? אמר לה: לא, אלא הוא דומה בעבד לפני המלך, ואני דומה כשר לפני המלך.

It also happened with R. Hannina b. Dosa that he went to Torah with Rabban Johanan b. Zakkai. The son of Rabban Johanan b. Zakkai fell ill, and he said to him, "Hannina, my son ! Pray on his behalf that he may live" R. Hannina laid his head between his knees, and prayed on his behalf, and he recovered. Rabban Johanan b. Zakkai said, "Were Ben Zakkai to press his head between his knees all the day long, no no-tice would be taken of him." His wife said to

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

ברכות לד, ב.

الفقرة 41

111 שלא נברא העוה"ב אלא בשבילו

قال راف (רב): لم يُخلق العالم إلا من أجل آخاب بن عمري (אחאב בן עמרי) والحاخام חנינא בן דוסא (רבי חנינא בן דוסא): هذا العالم لاخاب، والعالم الآتي لحنيנא.

Berakhot 61b ברכות ס"א ב

מلاحظة كهوت

ברכות סא, ב.

112 והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נס"א

الرعاة السبعة والأمراء الثمانية الذين أقيموا لمواجهة أشور.

Micah 5:4 מיכה ה:ד'

והנה זה שלום אשור פייבוא בארצנו וכי ידרוך בארמנותינו והקמנו עליו שבעה רעים ושמונה נסיכים אדם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes among men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 42

113 וע"כ הוצרך להמשיך מבחי' שלמעלה מהחכמה

ثلاث مقالات للربي تتناول سبب لزوم أن يأتي العلاج من فوق الحكمة في مواجهة اليونانيين.

ملاحظة كهوت

ראה ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה תשל"ח ס"ב [סה"מ מלוקט ח"ב ע' יח]. ד"ה ואתה ברחמך תשמ"ח ס"ד [סה"מ מלוקט ח"ד ע' קא]. ד"ה ביום השמיני תשמ"ז ס"ו [סה"מ מלוקט ח"ד ע' קרב].

105 גדולה שמושה יותר מלימודה

تستشهد حاشية كهوت به إلى جانب التلمود لبيان عظمة ملازمة الحكماء.

Zohar, Vayera 3:33-37 ספר הזהר, וירא ג':ל"ג-ל"ז

106 לא קאים אינש אדעתא דרבי'

لا يدرك المرء فكر معلمه إلا بعد أربعين سنة. ولا يتلقى الطالب من خلال الدراسة إلا لمحة.

Avodah Zarah 5b:2 עבודה זרה ה' ב:ב'

אף משה רבינו לא רמזה להו לישראל אלא לאחר ארבעים שנה, שנאמר: "ואולף אתכם במדבר ארבעים שנה", וכתוב: "ולא נתן ה' לכם לב וגו'". אמר רבה: שמע מינה לא קאי אינש אדעתיה דרביה עד ארבעין שניו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ملاحظة كهوت

ע"ז ה, ב. וראה ב"ה והחרים תשי"ג, שעד הזמן ההוא הוא קאים רק על החיצוניות בלבד.

الفقرة 39

107 למשמאילים בה

رافا (רבא): لمن يسلكون عن يمينها، تكون التوراة (תורה) إكسير الحياة؛ ولمن يسلكون عن يسارها، تكون إكسير الموت. إن النور الباطني للتوراة يحتاج إلى الحماية.

Shabbat 88b שבת פ"ח ב

108 וכל האומר אין לי אלא תורה

الحاخام يوسي (רבי יוסי): من يقول إن لديه التوراة (תורה) وحدها، فليس لديه حتى التوراة، إذ ورد: «تعلّموها واعملوها بها»؛ فلا يكون لديه التعلّم إلا إذا عمل أيضًا. وهنا يجب أن تقتنن التوراة بأعمال الإحسان.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד-ה'

ערכי שלציון — דעבדי שלוף דין. תוקע עצמו לדבר הלכה — דתניא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשיתם" — כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ملاحظة كهوت

יבמות קט, ב.

الفقرة 40

109 ההפרש בין הרועים לנס"א

يذكر أن الرعاة السبعة من مستوى النور الباطني، وأن الأمراء الثمانية من أمراء الناس من مستوى النور المحيط.

ملاحظة كهوت

ראה ד"ה למען דעת תרס"ט ע' לט ד' רועים היו מבחי' אור פנימי וח' נס"א היינו שהן מבחי' האו"מ.

110 ברי' יוחנן בן זכאי . . אמר לר' חנינא בן דוסא

حين مرض ابن الحاخام يوحنا بن زكاي (רבי יוחנן בן זכאי), طلب من تلميذه الحاخام حنيנא بن دوسا (רבי חנינא בן דוסא) أن يصلي، فعاش

114 פך של שמן

ענדא אנטער החשמוניון (חשמונאים), בכתו פוגדו קארורה זיט וואדע
פּקט, מַחְתוּמָה בַּחֲתָם רִאִישׁ הַכֹּהֵנֶה, תִּכְפִּי לַיּוֹם וָאֶחָד; וַיַּעֲלֶה מַעְבְּדָה זֵית
יִצְלָל מְשַׁתְעָלָא תְּמָנִיָּה אֵיָאָם.

Shabbat 21b:10 שבת כ"א ב:י'

מאי חנוכה? דתנו רבנן: ב"ה בכסליו יומי דחנוכה תמנא אינון דלא
למספד בהון ודלא להתענות בהון. שפשוכנסו ויונים להיכל טמאו כל
השמינים שבהיכל. ופשגרה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדרך ולא
מנאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא
היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים.
לשנה אחרת קבעום ונעשאו ימים טובים בהלל והודאה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

115 ורב חסד

מן الصفات الثلاث عشرة للرحمة التي أعلنها لموسى (مשה): «اسم ה' (הוי'
/ שם הוי', Havayah), הוי', ה', רחيم ورؤوف, بطيء الغضب, وكثير
الإحسان والحق». ويرتبط خاتم رئيس الكهنة بعبارة «كثير الإحسان». (في
سياق: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו'

ויעבר ה' על־פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב־חסד
ואמת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The
L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering,
;and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 עדות היא לבאי עולם

كان السراج الغربي في المنارة شهادة للعالم كله على أن الحضور الإلهي
(שכינה, Shechinah) يحلّ في إسرائيل.

Shabbat 22b:2 שבת כ"ב ב:ב'

מתביב רב שיש: "מחוץ לפרוכת העדות יערוך", וכי לאורה הוא צריך?
והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאור!
אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות? אמר
רב: זו גר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה, וממנה היה מדליק
ובה היה מסיים. והא הקא פיון דקביעי גרות, לא סגיא דלא משקל
ואדלוקי. משניא בין למאן דאמר משום בזוי מצוה, ובין למאן דאמר
משום אכחיושי מצוה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מלאחצת כהות

שבת כב, ב.

117 ועמ"ש לקמן ע"פ כי אתה נרי הוי"ה

في تلك المقالة، يقرأ الألتير ربيبي «أنت سراجي، ה'» على أنها ה' ضمن سراج
الزيت والفتيلة، ويشير إلى نوريهما بحروف الاسم، أما «וה'» (مع واو زائدة)
يضيء ظلمتي» فتشير إلى ה' أعلى من ذلك؛ ثم يطبق هذا على معجزة
חנוכה التي وقعت في مواجهة «حكمة القشرة» لدى اليونانيين.

מלאחצת כהות

לקמן מא, א.

118 גיה חשכי

أنشودة داود بعد خلاصه: «لأنك أنت سراجي، הוי', ו הוי' ינير ظلمتي».
وتقرأ المقالة (מאמר) الاسمين بوصفهما مستويين: الأول ضمن سلسلة

العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus), أي مصابيح الهيكل، والثاني
فوقها، أي مصابيح חנוכה. (في سياق: Steinsaltz Tanakh)

II Samuel 22:29 שמואל ב כ"ב:כ"ט

כִּי־אֶתָּה יָרִי ה' וְה' יָגִיה חֲשָׁכִי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten
my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 ההפרש בין בחי' שבעה רועים לבחי' שמונה נס"א

هذا المقطع مقتبس هناك.

מלאחצת כהות

מובא בארה"ת נ"ך כרך א ע' תעט.

120 המצות הן נקי מצות המלך

في شرح «Vayedaber Moshe ... Anochi», القسم 2، تُسمّى الوصايا
«أوامر الملك»، وهي مستوى محيط، لأن الملك يسمو على خدمه سموً لا
يقاس. وفي وאתחנן («Lemaan Tira»), يتساءل الألتير ربيبي كيف تكون
الوصايا المتجذرة في الملكوت (ملכות, Malchus) بوصفها «أوامر
الملك»، ألبسةً وأنواراً محيطة أيضاً.

מלאחצת כהות

ראה לקו"ט פ' במדבר ביאור לד"ה וידבר משה גו' אנכי ס"ב. ופ' ואתחנן
ד"ה למען תירא. וראה לקמן לה, ב.

121 בדי"ה מזמור שיר חנוכה הבית

تشرح المقالة ثلاثة مستويات: الغذاء واللباس والبيوت. فالغذاء يصير واحداً
مع الإنسان، واللباس يحيط به، والبيت يحيط به على نحو أوسع؛ ومع ذلك
فالغذاء أرخصها والبيت أعلاها قيمة. وهكذا تكون التوراة غذاء النفس
والوصايا لباسها، وهما أدنى في نزولهما، لكن أصلهما أرفع.

מלאחצת כהות

לקו"ט ס"פ ברכה.

122 מזמור שיר חנוכה הבית

«مزمور، أغنية لتدشين البيت، لداود». عنوان المزمور الذي تقوم عليه
المقالة المشار إليها في ليكوتي תורא (לקוטי תורה). (في سياق:
Steinsaltz Tanakh)

Psalms 30:1 תהילים ל"א:

מזמור שיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 משיח הוא ג"כ מנס"א

يشير إلى هذا المقطع الذي يذكر انتماء مשיח إلى أمراء البشر.

מלאחצת כהות

בדי"ה למען דעת תרס"ט (ס"ה"מ תרס"ט ע' לט) מציין לכאן.

124 והריחו מורה ודאין

يقول إشعيا (ישעיהו) عن الملك المنحدر من سلالة يسى (ישי): «והריחו
(vaharicho [أي: سيستلهم]) في خشية הוי'؛ لا يحكم بحسب ما تراه
عيناه». والمعنى الظاهر أنه «سيستلهم» خشية הוי'؛ لكن الكلمة تعني أيضاً
«سيشم». ويقراها التلمود بهذا المعنى: سيستشعر משיח (Moshiach)
الحقيقة ويحكم. (في سياق: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 11:3 ישעיהו י"א:ג'

והריחו ביראת ה' ולא־למראה עיניו וישפוט ולא־למשמע אזניו ויכית:

And his delight shall be in the fear of the L-RD; And he shall
not judge after the sight of his eyes, Neither decide after the
;hearing of his ears

الفقرة 45

129 בשם ה' כי אמילם

كاتب المزمور، وقد حاصره الأعداء من كل جانب: «أحاطوا بي، بل طوقوني؛ باسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah) أقضي عليهم». النصر بالاسم، وهو نمط الحرب. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 118:11 תהילים קי"ח:י"א

סבונני גמ-סבבונני בשם ה' כי אמילם:

They compass me about, yea, they compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

130 טוב לחסות

«الاحتماء بـ ה' خير من الوثوق بالأشراف». الاعتماد على الاسم فوق الطبيعة، أي على المستوى المحيط. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 118:9 תהילים קי"ח:ט'

טוב לַחֲסוֹת בַּה' מִבְּטוֹחַ בַּנְּדִיבִים:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in princes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 47

131 מעלין בקודש

وجه استدلال مدرسة بيت هليل (بيت הלל): يرتقي المرء في شؤون القداسة ولا يهبط.

Shabbat 21b:6-7 שבת כ"א ב:ו-ז'

... חד אמר טעמא דבית שמאי קנגד נמים הנקנסין, ושעמא דבית הלל קנגד נמים היוצאין. וחד אמר טעמא דבית שמאי קנגד פרי תמג, ושעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני קנים היו בצידן. אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל. זה נותן טעם לדבריו קנגד פרי תמג, וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

132 ואורייתא מח"ע נפקת

تنبثق التوراة (تורה) من الحكمة العلوية (חכמה, Chochmah). وعيد من أعياد التوراة هو انكشاف يأتي من الأعلى.

Zohar, Yitro 21:378-22:389 ספר הזהר, יתרו כ"א:שע"ח-כ"ב:שפ"ט

According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding" and "forsake not the Torah of thy mother

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

الفقرة 48

133 כי מי מעכב ומי מונע

ورود مواز لعبارة «من يستطيع أن يحول دون ذلك؟» في سياق كشف من

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Sanhedrin 93b:7-8 סנהדרין צ"ג ב:ז-ח'

אמר רבי אלכסנדר: מלמד שהטעינו מצות ויסורין קרייתיים. רבא אמר: דמורח ודאין, דכתיב: "ולא למראה עיניו ישפוט", "ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארצו". בר פוזיבא מלך תרתין שניין ופלגא. אמר להו לרבנן: אנא משיית. אמרו לקה: במשיית קתיב דמורח ודאין, נחזי אנן אי מורח ודאין. פיון דחזיוה דלא מורח ודאין, קטלוה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ملاحظة كهوت

ישעיי יא, ג. ראה סנהדרין צג, ב. רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ג. וראה לקמן קיז, ב.

125 דבמשיח יש ב' הבחי'

يشير الربى إلى أن التلمود يدرج مשיح بين الأمراء لأن هذه صفته الرئيسية، مع أنه يجمع الصفتين معاً.

ملاحظة كهوت

בסוכה נב, ב נחשב בנסיכים, י"ל מפני שזהו העיקר בו (הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים תש"י ע' 255).

الفقرة 43

126 בש"א יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך

الخلاف الوارد في التلمود، وقد شُرح الآن على ضوء المقالة (ماמר, maamar) كلها.

Shabbat 21b:5 שבת כ"א ב:ה'

תנו רבנן: מצות חנוכה, נר איש וביתו. והמהדרין, נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמננה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

127 כי גבר עלינו חסדו

أقصر المزامير: «سبحوا اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah), يا جميع الأمم ... لأن إحسانه قد غلب علينا». الإحسان الغامر المحيط الذي تجلّى في عيد الغرّش (סוכות, Sukkos). (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 117:2 תהילים קי"ז:ב'

פיר-גבר עלינו חסדו ואמתיה לעולם הללויה:

For His mercy is great toward us; And the truth of the L-RD endureth for ever. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 44

128 הללו את ה' כל גוים

«سبحوا اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah), يا جميع الأمم؛ عظموه يا جميع الشعوب، لأن إحسانه قد غلب علينا». من الواضح أن الأمم ترى إحسان ה' العظيم إلى شعبه وتُسبّحه؛ أما هنا، فعندما ينكشف إحسانه المحيط، حتى القوى المتسلطة على الأمم تدخل في حالة إبطال الذات أمام هذا الإحسان. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 117:1 תהילים קי"ז:א'

הללו את-ה' כל-גוים שבתוהו כל-האמים:

O praise the L-RD, all ye nations; Laud Him, all ye peoples

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

138 ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב

פי דל המל, תכונ המלביח השה פ שיעדן זכריא ארוח הרעה השה, הזין יתלף חמיע ישראל מן חללה; والأرواح وعاء المصباح, والوصايا زيئته وفتيلها («الوصية مصباح»). والتوراة هي النور الذي يثبت فيها.

מلاحظة كيهوت

לקו"ת פ' בהעלותך.

139 ראיתי והנה מנורת זהב

يسأل الملاك زكريا عما يراه، فيجيب: «رأيت، وإذا بمنارة من ذهب خالص، وعلى رأسها وعاء، وعليها سبعة مصابيح». وهذا هو موضوع المقالة المذكورة في ليكوتي تورا (לקוטי תורה). (السياق: Steinsaltz (Tanakh

Zechariah 4:2 זכריה ד'ב'

ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב קלה וגלה עלי ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר עלי ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are upon the top pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140 וספרתם לכם ממחרת השבת

«تعدّون لأنفسكم من اليوم التالي للسبت... سبعة أسابيع كاملة». ويفهم الحكماء «السبت» على أنه اليوم الأول من عيد فصح (Pesach); أما المقالة (مأמר) فتقرأ «اليوم التالي للسبت» على أنه مستوى فوق سבת (Shabbos): «قدسياتي أعلى من قداسكم».

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את-עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

ויקרא כג, טו.

141 אנכי

القول الأول عند سيناء: «أنا هو، ه' الذي لك»، ثم «لا يكن لك آلهة أخرى»: قبول سيادة ه' قبل سائر الوصايا.

Exodus 20:2 שמות כ'ב'

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים:

I am the L-RD thy G-d, who brought thee out of the land of Egypt, out of the house of bondage

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الأعلى.

ملاحظة كيهوت

ראה דרך מצותיך לד, ב. מובא בלקו"ת שח"א ע' 194.

134 שו"ה בתחלה כו'

ينتهي نص هذه المخطوطة عند هذه النقطة.

ملاحظة كيهوت

ע"כ נמצא בבזך 1223.

135 מטעם הנ"ל בפרי החג

تقتبس الكلمات هنا من 7-6:21b Shabbat; ويُعرض المقطع أدناه.

Shabbat 21b:6-7 שבת כ"א ב'ו-ז'

... חד אמר טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנקנסין, וטעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין. וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זמנים היו בצידן. אחד עשה בבית שמאי ואחד עשה בדברי בית הלל. זה נוהג טעם לדבריו כנגד פרי החג, וזה נוהג טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מلاحظة كيهوت

"דבאור מצי"ע גם לב"ש צ"ל מוסף והולך, אלא שנרות חנוכה הם כנגד פרי החג (שהם כנגד או"ה) שבהם צ"ל פוחת והולך ראה שבת כא, ב. . ועפ"ז יתורץ הא דודאי גם ב"ש ס"ל דמעלין בקדש". לקו"ת שח"א ע' 446.

136 עול מצות

قال الحاخام يهوشع بن قرحا (רבי יהושע בן קרחה): تأتي قراءة שמع (Shema) قبل «ويكون، إن أصغيتم»، لكي يكون قبول النير (קבלת עול, kabbalas ol) لملכות السماء أولاً، ثم لنير الوصايا (מצוות).

Mishnah Berakhot 2:2 משנה ברכות ב'ב'

אלו הן בין הפרקים, בין ברכה ראשונה לשניה, בין שניה לשמע, ובין שמע ליהיה אם שמע, בין יהיה אם שמע לויאמר, בין ויאמר לאמת ויציב. רבי יהודה אומר, בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק. אמר רבי יהושע בן קרחה, למה קדמה שמע ליהיה אם שמע, אלא כדי שיקבל עליו על מלכות שמעם תחלה, ואחר כך יקבל עליו על מצות. ויהיה אם שמע לויאמר, שיהיה אם שמע נוהג ביום ובלילה, ויאמר אינו נוהג אלא ביום:

These are the breaks between the sections: between the first blessing and the second, between the second and "Shema," between "Shema" and "And it shall come to pass if you listen" between "And it shall come to pass if you listen" and "And the L-rd said" and between "And the L-rd said" and "Emet veYatziv" (true and firm). Rabbi Judah says: between "And the L-rd said" and "Emet veYatziv" one should not interrupt. Rabbi Joshua ben Korhah said: Why was the section ... of "Shema" placed before that of "And it

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

137 נר ה' נשמת אדם

«مصباح هو نفس الإنسان»: فالنفس هي الفتيلة التي تشتبت بها الشعلة.

Proverbs 20:27 משלי כ'כ"ז

נר ה' נשמת אדם חפץ קלי-חזרי-בשן:

142 בש"א יום ראשון מדליק שמונה

תקתבס הקלמאט חנא מן Shabbat 21b:5; וְיִעֲרֹץ הַמִּקְטַע אֲדָנָה.

Shabbat 21b:5 שבת כ"א ב'ה'

תנו רבנן: מצות חנוכה, נר איש וביתו. והמהדרין, נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמנה, מקאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מקאן ואילך מוסיף והולך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מלחצת קהות

שבת כא, ב.

143 הללו . . כי גבר עלינו חסדו

الإحالة المرجعية من كهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

מלחצת קהות

תהלים קיז.

144 סבוני כו'

تحيل حاشية كهوت، فيما يخص هذه الكلمات، إلى Psalms 118:11.

Psalms 118:11 תהלים קי"ח:יא

סבוני גמ'סבוני בשם ה' כי אמילם:

They compass me about, yea, they compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלחצת קהות

תהלים קיח, יא.

145 טוב לחסות

תקתבס הקלמאט חנא מן Psalms 118:9; וְיִעֲרֹץ הַמִּקְטַע אֲדָנָה.

Psalms 118:9 תהלים קי"ח:ט

טוב לחסות בה' מבטח בנדיבים:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in princes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלחצת קהות

תהלים קיח, ט.

146 דלא דמי ללמוד זה מפרי החג

تحيل حاشية كهوت إلى الموضع الذي يُشرح فيه هذا بمزيد من التفصيل: Or HaTorah.

מלחצת קהות

מובא באוה"ת כרך א ע' רנט.

147 ואורייתא מח"ע נפקת

تحيل حاشية كهوت، فيما يخص هذه الكلمات، إلى Zohar II, 85a.

Zohar II, 85a זח"ב פה, א

מלחצת קהות

זח"ב פה, א. וראה שם קכא, א.

148 והיד ה' תקצר

حين يشك موسى (مשה) في إمكان العتور على لحم للشعب كله، يجيبه ه': «أَقْصَرْتُ يَدَ اسمِ ه' (הוי' / שם הוי', Havayah)؟ الآن سترى هل يتحقق

קלמ'». לא שיש יחד מן אנכשאף יאטי מן האלי. (הסיאק: Steinsaltz (Tanakh)

Numbers 11:23 במדבר י"א:כ"ג

ויאמר ה' אל-משה ה'יד ה' תקצר עתה תראה ה'יקרף דברי אמילא:

And the L-RD said unto Moses: 'Is the L-RD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 49

149 מבחי פנימית של התחתון

بحث مواز يتناول الرعاة بوصفهم البعد الباطني للعالم الأدنى، والأمراء بوصفهم البعد الظاهري للعالم الأعلى.

מלחצת קהות

ראה בדרך מצותיך מצות נר חנוכה פ"ג. ד"ה למען דעת תרס"ט.

الفقرة 52

150 כי תקון לאלפים הוא בחי' או"פ

يشير إلى هذا المقطع، ويشرح أن استجلاب النور إلى الحكمة يكون على نحو «التعليم»، الذي يتحقق بالانكماش.

מלחצת קהות

בד"ה למען ידעו תרס"ט ע' מה מציין לכאן: "והיינו שהמשכה בחכמה הוא בבחי' אולפנא ולימוד שזהו ע"י צמצום".

151 כי לאלפים היינו אאלפך חכמה אאלפך בינה

يقترح أن «لآلاف» تحمل هنا معنيين: مستوى الحكمة والفهم، وطريقة الاستجلاب عبر الانكماش؛ وهما مترابطان، إذ لا يلزم الانكماش إلا للنور المستجلب إلى الداخل.

מלחצת קהות

ראה בארוכה בספר הערכים-חב"ד מערכת אות אלף במילואים טור תרנה להערה 125 שלכאורה הכוונה שבאלפים — שני פירושים א) שקאי על בחינת חו"ב שנק' בשם "אלפים" ב) שקאי על סדר ואופן דהמשכה (ע"י צמצום וכו'). והקשר דשני הפירושים הוא: אופן זה דהמשכה (ע"י צמצום וכו') המרומו בתמונת אל"ף — הוא דוקא כשהמשכה היא לבחי' פנימי (משא"כ לבחי' מקיף), ומכיון שתיקון "לאלפים" (חו"ב) הוא התחלת בחי' פנימי (כמ"ש כאן בתו"א שהמזלות שקודם "לאלפים" הם בחי' מקיפים) — לכן, בכדי שיומשך לבחינה זו (פירוש הא' ב"אלפים"), צ"ל אופן ההמשכה ע"י צמצום וכו' (פירוש הב' ב"אלפים") ע"ש בארוכה.

152 אאלפך חכמה אאלפך בינה

قال إلهو (أليهورا) لأيوب (أيوب): «وإن لم يكن، فاستمع إلي؛ اصمت، فأعلمك (أألفك, a'alefcha) الحكمة». ويربط اللفظ بين التعليم وحرف الألف (أ, Alef) وكلمة «لآلاف» (لألفيم, la'alafim). (السياق: ترجمة شتاينسالتز للتناخ)

Job 33:33 איוב ל"ג:ל"ג

אם-אין אתה שמע-לי ה'הרש ואאלפך חכמה:

If not, hearken thou unto me; Hold thy peace, and I will teach thee wisdom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Shabbat 104a שבת ק"ד א

מלחצת קהות

איוב לג, לג. שבת קד, א.

153 נוצר חסד לאלפים

«يُحْفَظُ الْإِحْسَانَ لآلَافٍ»، وهي إحدى الصفات الثلاث عشرة. وإصلاح الآلاف (תיקון לאלפים, tikkun la'alafim) هو النور الباطني للحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah).

Exodus 34:7 שמות ל"ד:ז

נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ונקה פקד עון אבות על־בנים ועל־בני בנים על־שלישים ועל־רבעים:

keeping mercy unto the thousandth generation, forgiving iniquity and transgression and sin; and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, and upon the children's children, unto the third 'and unto the fourth generation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

שמות לד, ג.

الفقرة 53

154 האל"ף תמונתו יו"ד למעלה ויו"ד למטה ויו"ד באמצע

هناك، يتكوّن حرف الألف من حرف يו"ד في الأعلى، وحرف יו"ד في الأسفل، وحرف וי"ו بينهما، بما يبيّن أن كل إنزال (حرف וי"ו) لا يتمّ إلا عبر צמצום (حرف יו"ד العلوي). هابطًا مستوى بعد مستوى، إلى أن يصير لَدّة للمخلوقات في جنة عدن العليا.

ملاحظة كهوت

מבואר גם לקמן סט, ג ובד"ה כל המאריך באחד תרע"ח ע' שפז ואילך.

155 המשכה בפנימית צ"ל ע"י צמצום

يوضح أن إنزال النور إلى الداخل يحتاج إلى انكماش.

ملاحظة كهوت

ראה ד"ה למען דעת תרס"ט ע' מה.

الفقرة 55

156 יין המשומר

«الخمير المحفوظ في عناقيدته منذ أيام الخلق الستة»، وهو أجز العالم الآتي. وهنا هو الفهم (בינה, Binah), الذي لم يمسه الانكسار.

Berakhot 34b ברכות ל"ד ב

157 ע"פ למנצח על השמינית

في ذلك المبحث، عن الختان في اليوم الثامن، يقول الأئتر ربي (אדמו"ר הזקן) إن الانكسار وقع في الصفات السبع وحدها، التي تُهذَّب باستشارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarusa dilesata)، ويأتي جواب هذه الاستشارة في السبت (שבת, Shabbos)، اليوم السابع؛ أما الثامن، «هدار (הדר), الملك الثامن»، فيعلو على ذلك التهذيب ويأتي هبةً من الأعلى. ويشير هناك إلى الرعاة السبعة وأمراء البشر الثمانية في هذه المقالة (מאמר, maamar)، وإلى قيثارة أيام משיח (Moshiach) ذات الأوتار الثمانية.

ملاحظة كهوت

ראה לקו"ת תזריע כב, א. ובלקו"ש ח"כ ע' 346 הערה 186 הקישור בין ח' נרות דחנוכה עם כנור של ח' נימין.

158 למנצח על השמינית

عنوان مزمور لداود (דוד): «لرئيس المنشدين، مع عزف الآلات، على الآلة ذات الأوتار الثمانية (שמינית, sheminis)». يقول التلمود (Arachin 13b) إن قيثارة أيام משיח (Moshiach) ستكون ذات ثمانية أوتار؛ وهنا

المقصود المستوى الثامن، فوق المستويات السبعة. (السياق: Steinsaltz (Tanakh)

Psalms 6:1 תהילים ו:א'

לְמַנְצֵחַ בְּנִינֹת עַל־הַשְּׁמִינִית מְזֻמֹּר לְדָוִד:

For the Leader; with string-music; on the Sheminith, A Psalm of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

حول هذه الطبعة

.the notes, our explanations, the English translation, This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Miqra according to the Masorah (CC-BY-NC); Sefer Sfarim (CC-BY-NC); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daf Shevui (CCO); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

الترجمة العربية والشروح: أُعدت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro:batch)، وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرّس مآماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe- (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309) لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: /parsha

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

من /likuteitorah.com/ar/torah-ohr/mikeitz/4

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق